

Warszawa, dnia 16 grudnia 2022 r.

Poz. 56

**ZARZĄDZENIE NR 63
KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY GRANICZNEJ**

z dnia 16 grudnia 2022 r.

w sprawie Ceremoniału Straży Granicznej

Na podstawie art. 9 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1061, 1115, 1855 i 2600) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadza się Ceremoniał Straży Granicznej określający zasady, metody i formy organizowania i przeprowadzania uroczystości, obchodów i innych imprez okolicznościowych, organizowanych w Straży Granicznej lub z udziałem funkcjonariuszy Straży Granicznej, zwany dalej „Ceremoniałem”, stanowiący załącznik nr 1 do zarządzenia.

2. Ceremoniał może być stosowany także wobec pracowników Straży Granicznej.

§ 2. Określa się rodzaje uzbrojenia i wyposażenia specjalnego wykorzystywane w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej podczas wystąpień reprezentacyjnych przewidzianych Ceremoniałem oraz warunki przyznawania i użytkowania uzbrojenia, stanowiące załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 3. Traci moc decyzja nr 128 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 13 maja 2010 r. w sprawie Ceremoniału Straży Granicznej (Dz. Urz. KGSG poz. 36 oraz z 2022 r. poz. 23 i 24).

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 r.

Komendant Główny Straży Granicznej

gen. dyw. SG Tomasz PRAGA

Załączniki do zarządzenia nr 63
Komendanta Głównego Straży
Granicznej
z dnia 16 grudnia 2022 r.

Załącznik nr 1

CEREMONIAŁ STRAŻY GRANICZNEJ

Warszawa 2022

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I	
UROCZYŚCIOŚCI Z UDZIAŁEM ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ	
1. Ogólne zasady.....	6
2. Organizowanie uroczystości w Straży Granicznej.....	10
3. Organizowanie uroczystości o charakterze patriotycznym.....	10
4. Organizowanie uroczystości o charakterze patriotyczno-religijnym.....	11
5. Organizowanie uroczystości o charakterze religijnym.....	12
6. Udział asysty honorowej Straży Granicznej w uroczystościach poza granicami Państwa.....	13
ROZDZIAŁ II	
UROCZYŚCIOŚCI W STRAŻY GRANICZNEJ	
1. Uroczysty apel.....	14
2. Uroczysta zbiórka.....	16
3. Podjęcie służby w Straży Granicznej	17
4. Odznaczanie, wyróżnianie i mianowanie funkcjonariuszy	18
5. Wręczenie nominacji generalskich.....	19
6. Zdawanie i obejmowanie stanowisk kierowniczych w Straży Granicznej.....	20
7. Pożegnanie funkcjonariuszy odchodzących ze służby.....	23
8. Uroczyste wręczenie sztandaru.....	25
9. Uroczyste pożegnanie sztandaru.....	27
10. Wręczenie orderu lub odznaczenia jednostce organizacyjnej Straży Granicznej	28
ROZDZIAŁ III	
UROCZYŚCIOŚCI W OŚRODKACH SZKOLENIA STRAŻY GRANICZNEJ	
1. Wręczenie aktów mianowań absolwentom szkolenia w zakresie szkoły podoficerskiej i chorążych.....	30
2. Promocja na pierwszy stopień oficerski Straży Granicznej.....	30
ROZDZIAŁ IV	
UROCZYŚCIOŚCI POGRZEBOWE	
1. Ogólne zasady organizowania uroczystości pogrzebowych z udziałem asysty honorowej Straży Granicznej.....	34
2. Przebieg uroczystości pogrzebowej z udziałem asysty honorowej Straży Granicznej.....	36
3. Odprowadzenie zwłok zmarłego funkcjonariusza Straży Granicznej z udziałem asysty honorowej Straży Granicznej.....	38
ROZDZIAŁ V	
CEREMONIAŁ MORSKI	
1. Znaki podnoszone na jednostkach pływających Straży Granicznej	
1.1 Bandera i flaga Straży Granicznej oraz zasady jej noszenia.....	40
1.2 Codzienne podnoszenie i opuszczanie bandery	40
1.3 Uroczyste podniesienie bandery.....	41
1.4 Przeniesienie bandery.....	43
1.5 Bandera w czasie żałoby.....	43

1.6	Flaga państwowa i zasady jej noszenia.....	43
1.7	Proporce osób funkcyjnych.....	44
1.8	Wielka gala banderowa i zasady jej noszenia.....	46
2.	Oddawanie honorów na morzu i w porcie	
2.1	Zasady oddawania honorów.....	47
2.2	Oddawanie honorów przez jednostki pływające Straży Granicznej.....	47
2.3	Parada burtowa.....	48
2.4	Ukłon banderą.....	48
2.5	Oddawanie honorów banderze	48
2.6	Przywitanie przy trapie.....	49
2.7	Świst trapowy.....	49
3.	Opuszczanie bandery na znak żałoby.....	50
4.	Zwyczaje i tradycje okrętowe	
4.1	Czas okrętowy.....	50
4.2	Kolejność przekraczania burty jednostki pływającej Straży Granicznej.....	50
4.3	Kolejność wsiadania do motorówki przewozowej.....	51
4.4	Pożegnanie i przywitanie jednostek pływających Straży Granicznej	51
4.5	Przekazanie dowodzenia jednostką pływającą Straży Granicznej.....	51
5.	Chrzest i pierwsze podniesienie bandery.....	52
6.	Ostatnie opuszczenie bandery.....	55

ROZDZIAŁ VI

UROCZYŚCIOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM, PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM LUB RELIGIJNYM

1.	Uroczystości o charakterze patriotycznym	
1.1	Składanie wieńców i wiązanek przed pomnikami, tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej	58
1.2	Apel pamięci lub apel poległych.....	60
1.3	Nadanie imienia związanego z tradycjami Straży Granicznej.....	61
2.	Uroczystości o charakterze patriotyczno-religijnym	
2.1	Odsłonięcie pomników, tablic pamiątkowych i innych miejsc pamięci Narodowej.....	62
2.2	Poświęcenie nowo wybudowanych obiektów i nowego sprzętu służbowego Straży Granicznej.....	63
3.	Uroczystości o charakterze religijnym	
3.1	Msza Święta organizowana w obrządku rzymsko-katolickim.....	64
3.2	Prawosławne Nabożeństwo dziękczynne.....	67
3.3	Nabożeństwo Ewangelickie.....	69
4.	Ślub funkcjonariusza Straży Granicznej	71
5.	Uroczyste spotkania z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia.....	72

ROZDZIAŁ VII

MUSZTRA CEREMONIALNA ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ

1.	Chwyty szablą	73
2.	Poczet sztandarowy, chwyty sztandarem.....	76
3.	Poczet flagowy.....	83
4.	Chwyty karabinkiem.....	84
5.	Musztra paradna pododdziałów.....	88

ROZDZIAŁ VIII**PIEŚŃ REPREZENTACYJNA STRAŻY GRANICZNEJ**

1. Zasady ogólne wykonywania Pieśni Reprezentacyjnej Straży Granicznej.....89
2. Tekst Pieśni Reprezentacyjnej Straży Granicznej.....89
3. Zapis nutowy Pieśni Reprezentacyjnej Straży Granicznej.....90

WSTĘP

Ceremoniał Straży Granicznej jest zbiorem zasad, metod i form, określających zespołowe i indywidualne zachowanie się funkcjonariuszy oraz pracowników Straży Granicznej uczestniczących w uroczystościach Straży Granicznej, resortowych i innych z udziałem asysty honorowej Straży Granicznej.

Ceremoniał Straży Granicznej określa charakter i sens uroczystości, systematyzuje sposoby ich organizowania i prowadzenia oraz nadaje im jednolitą formę organizacyjną. Jest on ustanowiony dla oddania szczególnego szacunku symbolom państwowym.

Sposób zachowania się oraz wykonania czynności przedstawiono zgodnie z zasadami określonymi w przepisach regulujących musztrę i sposób zachowania się funkcjonariuszy Straży Granicznej w czasie pełnienia służby.

Ceremoniał Straży Granicznej nie ustala w sposób arbitralny wszystkich szczegółów uroczystości. W uzasadnionych przypadkach organizatorzy uroczystości mogą wprowadzać określone zmiany wynikające ze specyfiki jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, miejsca i okoliczności oraz możliwości organizacyjnych.

ROZDZIAŁ I

UROCZYŚTOŚCI Z UDZIAŁEM ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ

1. OGÓLNE ZASADY

W uroczystościach państwowych, resortowych, patriotycznych i patriotyczno-religijnych może uczestniczyć asysta honorowa Straży Granicznej. Jej udział stanowi ważny element oprawy ceremonialnej tych uroczystości i ma na celu nadanie im odpowiedniej rangi oraz podniosłego charakteru. Asysta honorowa Straży Granicznej nie może uczestniczyć w przedsięwzięciach o charakterze politycznym lub organizowanych przez prywatne podmioty.

O udziale asysty honorowej Straży Granicznej w centralnych uroczystościach państwowych, uroczystościach poza granicami kraju oraz pogrzebach członków najwyższych władz państwowych i innych osób zasłużonych dla państwa niebędących funkcjonariuszami decyzję podejmuje Komendant Główny Straży Granicznej. W przypadku uroczystości o charakterze państwowym lub patriotycznym, których organizatorem są Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się ceremoniał wojskowy.

O udziale asysty honorowej Straży Granicznej w pozostałych uroczystościach decydują, kierownicy jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, wyznaczając jej skład zgodnie z posiadanymi możliwościami i uwzględnieniem postanowień Ceremoniału.

Asystę honorową może stanowić:

- orkiestra,
- sygnalista,
- werblista,
- pododdziały nieetatowe kompanii reprezentacyjnej (honorowej) jednostek organizacyjnych Straży Granicznej /pododdział honorowy z pocztem sztandarowym,
- poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej Straży Granicznej,
- poczet flagowy,
- posterunek honorowy,
- szpaler reprezentacyjny,
- funkcjonariusze wyznaczeni do niesienia/składania wieńców, wiązanek, odznaczeń,
- asysta liturgiczna.

Asysta honorowa składająca się z pocztu sztandarowego, pocztu flagowego i kompanii honorowej występuje w jednolitym umundurowaniu.

Poczty sztandarowe jednostek organizacyjnych Straży Granicznej i poczet sztandarowy Komendy Głównej Straży Granicznej mogą występować ze sztandarem podczas

następujących uroczystości:

- świąt państwowych i resortowych,
- Święta Straży Granicznej,
- świąt patriotyczno-religijnych,
- pogrzebów,
- uroczystych apeli oraz zbiórek,
- składania ślubowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej.

W przypadku świąt państwowych i resortowych oraz centralnych obchodów święta Straży Granicznej, Pododdział Reprezentacyjny Straży Granicznej występuje ze sztandarem Komendy Głównej Straży Granicznej lub jego repliką.

Sztandar w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej powinien być przechowywany w miejscu ochranianym całodobowo. Ochronę fizyczną sztandaru w miejscu jego przechowywania organizuje w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej. Replika sztandaru Komendy Głównej Straży Granicznej, znajduje się w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej, w której umiejscowiony jest pododdział reprezentacyjny Straży Granicznej.

Sztandar wydawany jest dowódcy pocztu sztandarowego lub sztandarowemu na polecenie:

- w Komendzie Głównej Straży Granicznej – kierownika komórki organizacyjnej właściwego za koordynowanie spraw związanych z Ceremoniałem,
- w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej – kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

Sztandar do miejsca uroczystości przenosi się (przewozi) w pokrowcu. Dowódca pocztu sztandarowego lub inna osoba upoważniona chroni sztandar przed zniszczeniem lub uszkodzeniem. W przypadku dokonywania prac konserwatorskich sztandaru, za jego należyte zabezpieczenie odpowiada kierownik komórki do spraw ochrony informacji w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej.

Za organizację i przebieg uroczystości odpowiada organizator, który uzgadnia scenariusz i zakres udziału asysty honorowej Straży Granicznej z kierownikiem jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub jego przedstawicielem.

Przeprowadzenie uroczystości można poprzedzić rekonesansem z udziałem organizatora, dowódcy odpowiedzialnego za udział asysty honorowej, osób odpowiedzialnych za inne elementy uroczystości (poczty sztandarowe, inne pododdziały, delegacje, zespoły artystyczne itp.) oraz przedstawicieli służb porządkowych.

W trakcie rekonesansu omawia się i uzgadnia zagadnienia dotyczące przygotowania miejsca uroczystości, jego dekoracji, sposób ustawienia asysty honorowej, pocztów

sztandarowych, uczestników uroczystości, mając na uwadze zapewnienie godnego i sprawnego jej przebiegu. Określając skład i miejsce ustawienia asysty honorowej należy dążyć do właściwego jej wyeksponowania oraz zapewnienia szacunku symbolom państwowym (godło, hymn państwowy, flaga) i sztandarom podmiotów biorących udział w uroczystości. Uwzględnia się także przebieg uroczystości (meldunki, odczytanie apelu, wręczenie wyróżnień itp.).

Jeżeli w czasie uroczystości odczytywane są decyzje lub rozkazy wyższych przełożonych, poprzedza się je komendą „**Baczność!**”, a następnie odczytywany jest rozkaz/decyzja z podaniem jej numeru, organu wydającego i daty podpisania. Następnie podawana jest komenda „**Spocznij**”, czytana jest treść rozkazu/decyzji kończąca się słowami „rozkaz/decyzję podpisał”, po czym dowódca podaje komendę „**Baczność**”. Następuje odczytanie osoby podpisującej akt i pada komenda „**Spocznij**”.

W przypadku organizowania zbiórek w pomieszczeniach (bez udziału asysty honorowej), podczas których odczytywane są decyzje lub rozkazy wyższych przełożonych komendy „**Baczność!**” oraz „**Spocznij**” można zastąpić komendami określonymi w przepisach w sprawie regulaminu musztry i sposobu zachowania się funkcjonariuszy Straży Granicznej w czasie pełnienia służby tj. „**PANIE, PANOWIE OFICEROWIE (CHORAŻOWIE, PODOFICEROWIE) !**” lub „**PANIE, PANOWIE**”.

Podczas uroczystości umundurowani żołnierze i funkcjonariusze innych służb oraz członkowie organizacji pozarządowych (np. harcerstwa, związków strzeleckich) mogą razem z żołnierzami/funkcjonariuszami pełnić wartę na posterunkach honorowych, a także nieść oraz składać wieńce i wiązanki itp. Wystawienie posterunków honorowych w miejscu uroczystości powinno nastąpić przed wprowadzeniem sztandarów oraz kompanii honorowej (pododdziału honorowego).

Przy dużej liczbie zaplanowanych do złożenia w czasie uroczystości wieńców i wiązanek, pierwsze z nich niosą i składają funkcjonariusze, a pozostałe – samodzielnie delegacje w kolejności ustalonej przez organizatora.

Do udziału w uroczystościach z udziałem asysty honorowej zaprasza się gości honorowych, którzy powinni zająć miejsca na trybunie honorowej lub w innym godnym miejscu. W uroczystościach mogą brać także udział poczty sztandarowe organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół itp., które wprowadza się w miejsce uroczystości przed wejściem kompanii honorowej (pododdziału honorowego), a odprowadza po jej odejściu (chyba, że względy organizacyjne stanowią inaczej).

Uroczystości państwowe, wojskowe oraz o charakterze patriotycznym i patriotyczno-religijnym, nawiązujące do rocznic historycznych wydarzeń, można wzbogacić o narrację, w trakcie której podaje się informacje na ich temat.

Jeżeli w uroczystości bierze udział Komendant Główny Straży Granicznej lub kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, to dowódca uroczystości składa jemu meldunek o gotowości do uroczystości. W przypadku uroczystości, w których uczestniczy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, minister lub wiceminister właściwy do spraw wewnętrznych meldunek składa dowódca uroczystości lub Komendant Główny Straży Granicznej. Jeżeli Komendant Główny Straży Granicznej nie składa meldunku, wówczas asystuje przyjmującemu meldunek.

Przełożeni, którzy przyjmują meldunek przybywają na miejsce uroczystości, jako ostatni. Po zakończeniu uroczystości przyjmują defiladę pododdziałów.

Uroczystości o charakterze państwowym, resortowym, patriotycznym, których organizatorem jest Straż Graniczna rozpoczyna się hymnem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej odegranym przez orkiestrę i podniesieniem flagi państwowej na maszt, (jeżeli istnieje taka możliwość). Uroczystości organizowane w Straży Granicznej (rozdział II) można rozpocząć odegraniem przez trębacza „**Hasła Wojska Polskiego**”.

W przypadku apelu pamięci, apelu poległych, pogrzebu po złożeniu ostatniego wieńca lub wiązanki powinien zostać odegrany sygnał „**Śpój Kolego**” lub „**Cisza**”.

Jeżeli w uroczystości nie bierze udziału orkiestra (trębacz), hymn państwowy oraz wszystkie utwory i sygnały mogą być odtwarzane (audio).

Jeżeli formuła uroczystości tak przewiduje, uroczystość może rozpocząć oficjalne powitanie uczestników przez organizatora. Następnie mogą odbyć się elementy charakterystyczne dla danej ceremonii: przemówienia okolicznościowe, modlitwy, apel pamięci lub apel poległych, składanie wieńców i wiązanek itp. Na zakończenie uroczystości jej organizator dziękuje uczestnikom za przybycie, po czym następuje odprowadzenie asysty honorowej oraz pocztów sztandarowych.

Planując udział asysty honorowej w uroczystości, należy uwzględnić przedsięwzięcia dodatkowe, które zaplanował jej organizator (np. występ artystyczny, koncert). Przedsięwzięcia te mają zazwyczaj charakter nieoficjalny i powinny być przeprowadzone przed rozpoczęciem części oficjalnej lub po odprowadzeniu asysty honorowej z miejsca uroczystości.

W uroczystościach opisanych w Ceremoniale poza funkcjonariuszami wchodzącymi w skład oficjalnej delegacji oraz asysty honorowej mogą uczestniczyć funkcjonariusze indywidualnie na zasadach dobrowolności. Wszystkich umundurowanych funkcjonariuszy biorących udział w uroczystościach obowiązują zasady zachowania się opisane w Ceremoniale dla poszczególnych uroczystości oraz zasady określone w przepisach regulujących musztrę i sposób zachowania się funkcjonariuszy Straży Granicznej w czasie pełnienia służby.

2. ORGANIZOWANIE UROCZYSTOŚCI W STRAŻY GRANICZNEJ

Uroczystości Straży Granicznej mogą być organizowane na placach apelowych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, w salach odpraw, tradycji lub innych miejscach umożliwiających godne ich przeprowadzenie. W porozumieniu z podmiotami administracji rządowej lub samorządowej regionu uroczystości mogą być organizowane w miejscach umożliwiających udział w nich społeczeństwa (np. w miejscach pamięci narodowej). Za organizację takich uroczystości odpowiada właściwy kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej. W uroczystościach państwowych oraz z okazji Święta Straży Granicznej organizowanych w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej powinni uczestniczyć wszyscy funkcjonariusze i pracownicy tej jednostki.

Miejsce uroczystości powinno być właściwie przygotowane. Jeżeli istnieje taka możliwość, w uroczystości mogą brać udział poczty sztandarowe organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych.

Podczas uroczystości z okazji Święta Straży Granicznej, nadania imienia, wręczenia sztandaru, itp. mogą być organizowane przedsięwzięcia promujące służbę w Straży Granicznej, np. dni otwarte, festyny, pikniki, itp.

W ceremonii pożegnania funkcjonariuszy odchodzących na emeryturę, wręczenia aktu mianowania oraz pożegnania pracownika mogą uczestniczyć osoby przez nie zaproszone.

3. ORGANIZOWANIE UROCZYSTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM

Uroczystości o charakterze patriotycznym z udziałem asysty honorowej organizowane są z okazji rocznic historycznych wydarzeń lub innych mających szczególne znaczenie dla państwa i narodu. Uroczystości odbywają się zazwyczaj w miejscu upamiętniającym te wydarzenia.

W trakcie uroczystości można organizować apele pamięci lub apele poległych, mogą być odsłaniane pomniki i tablice pamiątkowe, wręczane odznaki, order, odznaczenia oraz inne wyróżnienia okolicznościowe. Organizatorem tych uroczystości mogą być podmioty administracji rządowej i samorządowej regionu, organizacje pozarządowe, środowiska kombatanckie, itp.

W uroczystościach uwzględnia się udział pocztów sztandarowych organizacji pozarządowych środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych.

Podczas uroczystości mogą być organizowane przedsięwzięcia towarzyszące, np. koncerty, festyny, pikniki, które powinny być realizowane przed rozpoczęciem lub po zakończeniu głównych uroczystości.

Organizator powinien zapewnić właściwe miejsce dla ustawienia asysty honorowej podczas uroczystości, zapewnić bezpieczeństwo jej uczestników oraz odpowiednio przygotować miejsca jej przeprowadzenia.

4. ORGANIZOWANIE UROCZYŚCÍ O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM

Święta państwowe, resortowe oraz uroczystości patriotyczne mogą być poprzedzone mszami świętymi i nabożeństwami odprawianymi w obiektach sakralnych lub połowymi mszami świętymi i nabożeństwami połowymi organizowanymi poza obiektami sakralnymi.

Uroczystości o charakterze patriotyczno-religijnym z udziałem asysty honorowej mogą być organizowane (w porozumieniu z podmiotami administracji rządowej lub samorządowej, przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych) w obiekcie sakralnym (np. msza święta połączona z odsłonięciem tablicy pamiątkowej umieszczonej wewnątrz świątyni) lub poza obiektem sakralnym (np. połowa msza święta połączona z odsłonięciem pomnika na rynku miasta).

Uroczystość o charakterze patriotyczno-religijnym może składać się z dwóch części, organizowanych w różnych miejscach (np. część religijna – msza święta lub nabożeństwo w obiekcie sakralnym, a część patriotyczna – poza obiektem sakralnym).

W części religijnej uroczystości mogą wziąć udział wybrane elementy asysty honorowej, np. poczet sztandarowy, trębacz, funkcjonariusze do posługi liturgicznej, zgodnie z zasadami dotyczącymi organizowania uroczystości o charakterze religijnym.

Spośród funkcjonariuszy, którzy zostali wyznaczeni do udziału w uroczystości o charakterze patriotyczno-religijnym mogą być wyznaczeni funkcjonariusze do posługi liturgicznej. Czynności liturgiczne funkcjonariusze wykonują w umundurowaniu bez nakrycia głowy, zgodnie z przepisami liturgicznymi. Przygotowaniem funkcjonariuszy do posługi liturgicznej zajmuje się kapelan Straży Granicznej.

W części patriotycznej uroczystości organizowanej poza obiektem sakralnym może uczestniczyć asysta honorowa, która brała udział w jej części religijnej. Można również rozszerzyć jej skład o elementy dodatkowe np. kompanię honorową (pododdział honorowy), orkiestrę, posterunek honorowy, funkcjonariuszy do składania wieńców i wiązanek. Wówczas dodatkowe elementy asysty honorowej oczekują w miejscu przeprowadzenia części patriotycznej uroczystości, bądź mogą przemaszerować w to miejsce z uczestnikami części religijnej. W takim przypadku na 15 minut przed zakończeniem części religijnej kompania honorowa (pododdział honorowy) i orkiestra, (jeżeli nie brała udziału w religijnej części uroczystości) zajmuje miejsce przed obiektem sakralnym. Poczet sztandarowy wstępuje do szyku kompanii (pododdziału) po zakończeniu mszy świętej lub nabożeństwa i wspólnie maszerują do miejsca, w którym odbywa się część patriotyczna uroczystości.

5. ORGANIZOWANIE UROCZYŚĆ O CHARAKTERZE RELIGIJNYM

Uroczystości o charakterze religijnym z udziałem asysty honorowej mogą być organizowane (w uzgodnieniu z przedstawicielami kościołów lub związków wyznaniowych) w obiektach sakralnych (np. msza święta, nabożeństwo) lub poza nimi (np. polowa msza święta, nabożeństwo polowe).

Udział funkcjonariuszy w uroczystościach o charakterze religijnym jest przedsięwzięciem służbowym.

Funkcjonariusze wyznaczeni do udziału w uroczystościach o charakterze religijnym, jako oficjalna delegacja lub asysta honorowa, bez względu na wyznawaną religię i przekonania światopoglądowe kierują się poszanowaniem zasad obowiązujących w danym wyznaniu. W trakcie tych uroczystości funkcjonariusze, jeżeli to możliwe zajmują miejsca siedzące, a kiedy wierni klęczą przyjmują postawę zasadniczą. Ponadto w świątyni zdejmują nakrycie głowy.

Kompania honorowa Straży Granicznej (pododdział honorowy) asysta przy trumnie/urnie oraz poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej Straży Granicznej biorący udział w uroczystościach religijnych w obiekcie sakralnym występują w nakryciach głowy (czapka, kapelusz). Natomiast orkiestra i pozostali uczestnicy uroczystości występują bez nakryć głowy.

Spośród funkcjonariuszy, którzy zostali wyznaczeni do udziału w uroczystości o charakterze religijnym, mogą być wyznaczeni funkcjonariusze do posługi liturgicznej. Czynności liturgiczne funkcjonariusze wykonują w umundurowaniu bez nakrycia głowy, zgodnie z przepisami liturgicznymi. Przygotowaniem funkcjonariuszy do posługi liturgicznej zajmuje się kapelan Straży Granicznej.

Ze względu na specyfikę wynikającą z liturgii, skład asysty honorowej oraz liczba funkcjonariuszy wyznaczanych do posługi liturgicznej w uroczystościach o charakterze patriotyczno-religijnym lub religijnym powinny być każdorazowo ustalane z przedstawicielami kościołów lub związków wyznaniowych.

Po zgromadzeniu się uczestników uroczystości patriotyczno-religijnej lub religijnej asysta honorowa zajmuje miejsce wskazane przez organizatorów, a opuszcza je po zakończeniu uroczystości (przed rozwiązaniem zgromadzenia).

Msze święte i nabożeństwa z udziałem asysty honorowej mogą odbywać się również poza obiektem sakralnym. Polowe msze święte i nabożeństwa polowe organizuje się na otwartej przestrzeni (np. na placu apelowym, placu miejskim, itp.) lub w odpowiednio przygotowanym niesakralnym obiekcie zamkniętym (np. hala sportowa, sala widowiskowa, hangar lotniczy). Zarówno ołtarz, jak i miejsce odprawiania polowej mszy świętej lub nabożeństwa polowego powinny znajdować się w miejscu godnym, przygotowane

z zachowaniem przepisów liturgicznych danej religii. Za przygotowanie tych miejsc oraz przebieg liturgii odpowiedzialny jest kapelan Straży Granicznej lub inny duchowny danej religii bądź wyznania.

Jeżeli w mszy świętej lub nabożeństwie odprawianym w obiekcie sakralnym bierze udział kompania honorowa (pododdział honorowy), zajmuje ona miejsce w kolumnie na wprost ołtarza lub w szyku rozwiniętym, (patrząc na ołtarz) w prawej części obiektu sakralnego. Gdy kompania honorowa (pododdział honorowy) zajmie wyznaczone miejsce, na komendę dowódcy, pododdział oddaje honory, a trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”. Jeżeli w uroczystości bierze udział orkiestra, należy zapewnić jej miejsca siedzące przed ołtarzem, w lewej lub prawej części obiektu sakralnego. Gdy w mszy świętej lub nabożeństwie odprawianym w obiekcie sakralnym bierze udział tylko poczet sztandarowy, wchodzi on do niego na zapowiedź ceremoniarza lub innej osoby: „Proszę o wprowadzenie sztandaru”.

Funkcjonariusze, którzy byli uczestnikami mszy świętej lub nabożeństwa z udziałem asysty honorowej (pocztu sztandarowego) po jej zakończeniu pozostają w miejscu w postawie zasadniczej do momentu opuszczenia obiektu sakralnego przez asystę i poczet sztandarowy.

6. UDZIAŁ ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ W UROCZYSTOŚCIACH POZA GRANICAMI PAŃSTWA

Asysta honorowa Straży Granicznej, na wniosek organizatora, może brać udział w uroczystościach poza granicami państwa. Decyzję w tej sprawie podejmuje Komendant Główny Straży Granicznej.

Przy organizowaniu tych uroczystości należy kierować się Ceremoniałem, jednocześnie uwzględniając, np. lokalne zwyczaje, tradycje, religię. Jeżeli uroczystość ma charakter międzynarodowy i jej organizatorem jest inne państwo, możliwe jest przyjęcie przez asystę honorową rozwiązań ceremonialnych charakterystycznych dla organizatora, przy czym nie mogą one być sprzeczne z przepisami dotyczącymi umundurowania funkcjonariuszy Straży Granicznej.

ROZDZIAŁ II

UROCZYSTOŚCI W STRAŻY GRANICZNEJ

1. UROCZYSTY APEL

Uroczysty apel jest podstawową formą przeprowadzania uroczystości w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej. Scenariusz uroczystego apelu można wzbogacać o elementy charakterystyczne dla danej uroczystości (*np. Święto Straży Granicznej, wręczenie odznaczeń i wyróżnień, nadanie imienia, nadanie lub pożegnanie sztandaru itp.*).

Z okazji świąt można zaprosić do udziału w uroczystości pododdziały z innych jednostek np. Policji, Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, związków harcerskich oraz ich poczty sztandarowe, itp. W zależności od rangi uroczystości, można zaprosić gości honorowych – przedstawicieli parlamentu, administracji rządowej, samorządowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Obrony Narodowej, a także organizacji pozarządowych, kombatanckich oraz społecznych.

Uroczystość w formie uroczystego apelu przeprowadza się na placu apelowym jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub w innym wyznaczonym miejscu. Pododdziały oraz zaproszone poczty sztandarowe zajmują swoje miejsca na placu 15 minut przed rozpoczęciem uroczystości. Kompania honorowa i orkiestra wchodzi na miejsce uroczystości 5 minut przed jej rozpoczęciem.

Podczas przybywania uczestników uroczystości i zajmowania przez nich wyznaczonych miejsc, narrator przedstawia zgromadzonym uczestnikom plan uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystego apelu:

- wprowadzenie pododdziałów oraz pocztów sztandarowych:
 - pododdziały zajmują wyznaczone miejsca na placu;
- przybycie kadry i pracowników jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - przybyli zajmują wskazane miejsca;
- przybycie zaproszonych gości:
 - zaproszeni goście zajmują miejsca obok trybuny honorowej;
- wprowadzenie na plac kompanii honorowej i orkiestry:
 - dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów, gdy kompania honorowa i orkiestra wchodzi na miejsce uroczystości. Gdy zajmą wyznaczone miejsca na placu, dowódca uroczystości podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej;

- przybycie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyższego przełożonego:
 - dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów, a następnie podchodzi do niego i składa meldunek, orkiestra gra marsza powitalnego (*w czasie składania meldunku i witania się z pododdziałami orkiestra przerywa granie, a kończy grać marsza po dojściu przyjmującego meldunek do trybuny honorowej*). Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyższy przełożony przyjmuje meldunek od dowódcy uroczystości, podchodzi do pocztu sztandarowego (*dowódca uroczystości towarzyszy mu maszerując po zewnętrznej stronie pół kroku z tyłu*), oddaje honory sztandarowi i dokonuje przeglądu pododdziałów (*jeśli są dodatkowe poczty sztandarowe to podchodzi do nich i oddaje honory*), a następnie przechodzi na wprost pododdziałów i wita się z funkcjonariuszami stojącymi w szyku. Po przywitaniu podchodzi do gości honorowych, wita ich i zaprasza na trybunę. Dowódca uroczystości podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej.
- dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów oraz do wystąpienia pocztu flagowego; po podniesieniu flagi państwowej na maszt i odegraniu hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej;
- wystąpienie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - kierownik wita uczestników uroczystości, a następnie wygłasza przemówienie okolicznościowe, które poprzedzone jest sygnałem „**Śłuchajcie wszyscy**”;
- część okolicznościowa apelu:
 - wyznaczony funkcjonariusz dokonuje odczytania postanowień i decyzji, które może być poprzedzone sygnałem „**Śłuchajcie wszyscy**”;
 - wręczenie aktów mianowań, odznaczeń, wyróżnień, itp.,
 - przemówienia okolicznościowe lub odczytanie listów wyższych przełożonych może być poprzedzone sygnałem „**Śłuchajcie wszyscy**”;
- odegranie Pieśni Reprezentacyjnej Straży Granicznej;
- przegrupowanie do defilady:
 - dowódca uroczystości wydaje komendę do przegrupowania pododdziałów do defilady („**Pododdziały – BACZNOŚĆ, do defilady w ugrupowanie marszowe, kierunek w prawo – MASZEROWAĆ. Pododdziały – SPOCZNIJ**”), a dowódcy pododdziałów podają komendy do przeformowania i do marszu;

- uroczystość można uświetnić pokazem musztry paradnej, koncertem orkiestry, itp.;
- defilada:
 - defiladę prowadzi orkiestra maszerując za dowódcą uroczystości grając **Warszawiankę** lub inny marsz. Po dojściu do trybuny honorowej orkiestra zatrzymuje się frontem do niej nie przerywając gry. Dowódca uroczystości maszerujący na czele pododdziałów, po dojściu do trybuny zajmuje miejsce po jej prawej stronie. Funkcjonariusze na trybunie oddają honory defilującym pododdziałom oraz pocztom sztandarowym. Defiladę kończy przemasz orkiestry.
- zakończenie uroczystości:
 - po przemaszerowaniu ostatniego pododdziału dowódca uroczystości składa meldunek kierownikowi jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyższemu przełożonemu o zakończeniu uroczystości. Poczet flagowy odchodzi na komendę dowódcy pocztu flagowego.

2. UROCZYSTA ZBIÓRKA

Uroczysta zbiórka jest odmianą uroczystego apelu, którą przeprowadza się w razie małego stanu osobowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub złych warunków atmosferycznych uniemożliwiających przeprowadzenie uroczystego apelu na zewnątrz. Uroczystą zbiórkę przeprowadza się w pomieszczeniach zamkniętych np. w sali: odpraw, tradycji, kinowej, hali sportowej, itp.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystej zbiórki:

- przybycie kadry i pracowników jednostki (*komórki*) organizacyjnej Straży Granicznej:
 - przybyli zajmują wskazane miejsca 15 minut przed rozpoczęciem;
- przybycie zaproszonych gości:
 - zaproszeni goście zajmują wyznaczone miejsca;
- przybycie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyższego przełożonego:
- dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów (*może być poprzedzone sygnałem „Baczność”*) i składa meldunek. Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyższy przełożony przyjmuje meldunek od dowódcy uroczystości, a następnie zajmuje wyznaczone honorowe miejsce. Dowódca uroczystości podaje komendę do przyjęcia postawy swobodnej.
- wprowadzenie pocztu sztandarowego:
 - dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów i wprowadzenia sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej (*może być poprzedzone*

sygnałem „**Baczność**”), poczet sztandarowy maszeruje na wyznaczone miejsce, zatrzymuje się i oddaje honory - następuje odegranie (odtworzenie) hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „**Hasła Wojska Polskiego**”;

- dowódca uroczystości podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej albo zajęcia miejsc siedzących;
- wystąpienie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - kierownik wita uczestników uroczystości, a następnie wygłasza przemówienie okolicznościowe, które może być poprzedzone sygnałem „**Słuchajcie wszyscy**”;
- część okolicznościowa zbiórki (*odczytanie postanowień i decyzji może być poprzedzone sygnałem „Słuchajcie wszyscy”, wręczenie aktów mianowań, odznaczeń, wyróżnień, itp.*);
- przemówienia okolicznościowe:
 - przemówienie okolicznościowe lub odczytanie listów wyższych przełożonych *może być poprzedzone sygnałem „Słuchajcie wszyscy”*;
- odprowadzenie sztandaru:
 - dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów (*może być odegrane lub odtworzone „Hasło Wojska Polskiego”*) i podaje komendę do odprowadzenia sztandaru („**Sztandar – ODPROWADZIĆ**”), po czym poczet sztandarowy opuszcza miejsce uroczystości (dowódca pocztu wydaje komendy dla pocztu sztandarowego);
- zakończenie uroczystości:
 - dowódca uroczystości składa kierownikowi jednostki organizacyjnej Straży Granicznej (*ewentualnie wyższemu przełożonemu*) meldunek o zakończeniu uroczystości.

3. PODJĘCIE SŁUŻBY W STRAŻY GRANICZNEJ

Podjęciu służby przez funkcjonariusza Straży Granicznej nadaje się uroczysty charakter. Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wskazana przez niego osoba spotyka się z funkcjonariuszem (funkcjonariuszami) podejmującym służbę w obecności jego bezpośredniego przełożonego lub funkcjonariusza komórki właściwej do spraw kadr i szkolenia. Nowo przyjęty funkcjonariusz zostaje zapoznany z treścią rozkazu personalnego dotyczącego przyjęcia i mianowania, a następnie otrzymuje rozkaz personalny (*egzemplarz dla zainteresowanego*). Następnie zapoznaje się funkcjonariusza z jego przyszłymi obowiązkami i specyfiką służby, a także przedstawia się funkcjonariusza pozostałemu personelowi komórki organizacyjnej, w której rozpoczął służbę.

Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej podczas uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki przyjmuje ślubowanie od funkcjonariuszy podejmujących służbę w Straży Granicznej z uwzględnieniem ceremoniału określonego w odrębnych przepisach¹⁾.

4. ODZNACZANIE, WYRÓŻNIANIE I MIANOWANIE FUNKCJONARIUSZY

Uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych lub resortowych, a także mianowania na kolejny stopień Straży Granicznej organizowana jest zazwyczaj w związku z obchodami świąt państwowych, Święta Straży Granicznej lub święta jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

Uroczystość może być przeprowadzona w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystego apelu:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1, po czym następuje:

- odegranie sygnału „**Śłuchajcie wszyscy**”, wyznaczona osoba odczytuje postanowienie (*decyzję, rozkaz*) o nadaniu odznaczeń, wyróżnień lub mianowaniu na wyższe stopnie Straży Granicznej. Odznaczeni na komendę prowadzącego uroczystość występują na wcześniej ustalone miejsce. W przypadku, gdy wśród odznaczonych znajdują się zaproszeni goście mogą oni występować z trybuny lub innego miejsca przeznaczonego dla gości. Dekorujący wygłasza tekst wyróżnienia lub mianowania odpowiedni dla danej uroczystości i wręcza kolejno odznaczenia, wyróżnienia lub akty mianowań, składając jednocześnie gratulacje. Odznaczeni stojąc w postawie zasadniczej odpowiadają: „**KU CHWALE OJCZYZNY**”. W trakcie odbierania wyróżnień, odznaczeń, itp. nie oddaje się honorów. Po odebraniu odznaczeń lub aktów mianowań wyróżnieni powracają na poprzednio zajmowane miejsce. Odznaczanie i mianowanie odbywa się z zachowaniem hierarchii przyznawanych odznaczeń i stopni. Występowanie i wstępowanie wyróżnionych do szyku odbywa się na komendę dowódcy uroczystości;
- przemówienia okolicznościowe mogą być poprzedzone sygnałem „**Śłuchajcie wszyscy**”;

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1.

¹⁾ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie ceremoniału składania ślubowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2002 r. poz. 719, z 2010 r. poz. 1696, z 2018 r. poz. 274 oraz z 2019 r. poz. 2354).

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystej zbiórki:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2, po czym następuje:

- ceremonia wręczenia odznaczeń, wyróżnień lub aktów mianowań:
 - odegranie sygnału „**Śluchajcie wszyscy**”, wyznaczona osoba odczytuje postanowienie (*decyzję, rozkaz*) o nadaniu odznaczeń, wyróżnień lub o mianowaniu na wyższe stopnie Straży Granicznej. Odznaczeni na komendę prowadzącego uroczystość występują na wcześniej ustalone miejsce. W przypadku, gdy wśród odznaczonych znajdują się zaproszeni goście mogą oni występować z trybuny lub innego miejsca przeznaczonego dla gości. Dekorujący wygłasza tekst wyróżnienia lub mianowania odpowiedni dla danej uroczystości i wręcza kolejno odznaczenia, wyróżnienia lub akty mianowań składając jednocześnie gratulacje. Odznaczeni stojąc w postawie zasadniczej odpowiadają: „**KU CHWALE OJCZYZNY**”. W trakcie odbierania wyróżnień, odznaczeń itp. nie oddaje się honorów. Po odebraniu odznaczeń, po komendzie dowódcy uroczystości wyróżnieni powracają na poprzednio zajmowane miejsce. Odznaczanie i mianowanie odbywa się z zachowaniem hierarchii ważności przyznawanych odznaczeń i stopni. Występowanie i wstępowanie wyróżnionych do szyku odbywa się na komendę dowódcy uroczystości lub wyznaczonego funkcjonariusza;
- przemówienia okolicznościowe:
 - przemówienia okolicznościowe mogą być poprzedzone sygnałem „**Śluchajcie wszyscy**”;

Uroczystość od momentu odprowadzenia sztandaru przebiega zgodnie z planem uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2.

5. WRĘCZANIE NOMINACJI GENERALSKICH

Ceremonia wręczenia nominacji generalskich odbywa się w miejscu i na zasadach ustalonych z Kancelarią Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Asystę honorową w uroczystości stanowi poczet sztandarowy ze sztandarem Komendy Głównej Straży Granicznej oraz sygnaliści.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- przybycie nowo mianowanych generałów i zaproszonych gości (*nowo mianowanym generałom może towarzyszyć najbliższa rodzina*);
- przybycie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;

- przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zapowiada przybycie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Odegranie „**Sygnалу Prezydenckiego**”, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wita się z zaproszonymi gośćmi i zajmuje wcześniej ustalone miejsce;
- wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wprowadzenia sztandaru, poczet sztandarowy maszeruje na wskazane miejsce, zatrzymuje się i prezentuje sztandar, odegranie „**Hasła Wojska Polskiego**”;
- ceremonia wręczenia nominacji generalskich:
 - odegranie sygnału „**Śłuchajcie wszyscy**”, przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odczytuje postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadaniu stopni generalskich. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wręcza kolejno wyczytanym akty mianowań, a minister właściwy do spraw wewnętrznych wręcza ryngrafy (*mianowanym na kolejny stopień generalski*) lub szable (*mianowanym na pierwszy stopień generalski*);
- przemówienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej:
 - przedstawiciel Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prosi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o zabranie głosu. Przemówienie poprzedza odegranie sygnału „**Śłuchajcie wszyscy**”;
- przemówienie ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- odprowadzenie sztandaru:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do odprowadzenia sztandaru, poczet sztandarowy prezentuje sztandar, odegranie „**Hasła Wojska Polskiego**”, po czym poczet sztandarowy opuszcza uroczystość;
- zakończenie uroczystości.

Ceremonia wręczenia nominacji generalskich może być również realizowana w ramach uroczystego apelu.

6. ZDAWANIE I OBEJMOWANIE STANOWISK KIEROWNICZYCH W STRAŻY GRANICZNEJ

Zdawanie i obejmowanie stanowisk kierowniczych, których obsada pozostaje w gestii ministra właściwego do spraw wewnętrznych, może odbywać się w jego obecności lub osób go reprezentujących oraz Komendanta Głównego Straży Granicznej i jego zastępców.

Zdawanie i obejmowanie stanowisk, których obsada pozostaje w gestii Komendanta

Głównego Straży Granicznej, odbywa się w jego obecności lub osób go reprezentujących.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystego apelu:

Uroczystość do momentu wprowadzenia kompanii honorowej, pocztów i orkiestry przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1, po czym następuje:

- przybycie przełożonego w towarzystwie zdającego i obejmującego - przełożony przyjmuje meldunek od dowódcy uroczystości. Przeglądu pododdziałów dokonuje przełożony w obecności zdającego i obejmującego stanowisko. Po przeglądzie i przywitaniu z pododdziałami przełożony wraz ze zdającym i obejmującym wchodzi na trybunę honorową i zajmują miejsca, zdający po prawej stronie, a obejmujący po lewej stronie przełożonego;
- dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów oraz do wystąpienia pocztu flagowego - po podniesieniu flagi państwowej na maszt i odegraniu hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej;
- wystąpienie zdającego obowiązki, powitanie zaproszonych gości;
- wyznaczony funkcjonariusz odczytuje decyzję o zmianie na stanowisku. Odczytanie decyzji poprzedza odegranie sygnału „**Śluchajcie wszyscy**”;
- ceremonia przekazania sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu sztandarowego. Poczet sztandarowy występuje na wyznaczone miejsce i zatrzymuje się. Sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”. Dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia zdającego i obejmującego stanowisko. Zdający i obejmujący maszerują do sztandaru i zatrzymują się trzy kroki przed nim po jego obu stronach. Oddają honory i wykonują zwrot: zdający w lewo, a obejmujący w prawo, stając frontem do siebie. Sztandarowy pochyla sztandar tak, aby jego dolny płat znajdował się około metra nad ziemią. Zdający i obejmujący klękają na prawe kolano i w podanej kolejności prawą ręką ujmują płat sztandaru i całują go, po czym równocześnie wstają. Sztandarowy podnosi sztandar do pozycji pionowej i przekazuje sztandar zdającemu obowiązki. Następnie zdający wręcza sztandar obejmującemu obowiązki. Obejmujący po odebraniu sztandaru dokonuje jego prezentacji pochylając go w prawo, a potem w lewo stojąc frontem do pododdziałów, a następnie przekazuje go sztandarowemu. Sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”, (w przypadku, gdy w uroczystości bierze udział trębacz, gra on „**Hasło Wojska Polskiego**”). Zdający i obejmujący podchodzą równocześnie do przełożonego i składają

meldunek w kolejności o zdaniu, a następnie o objęciu obowiązków;

- dowódca uroczystości podaje komendę do wstąpienia pocztu sztandarowego;
- po powrocie na trybunę zajmują miejsca - obejmujący z prawej, zdający z lewej strony przełożonego;
- wystąpienie przełożonego, który przedstawia nowego kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej;
- wystąpienie zdającego i obejmującego stanowisko.

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystej zbiórki:

- przybycie zaproszonych gości (zdawanie i przyjmowanie stanowiska odbywa się w obecności kadry kierowniczej danej jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyznaczonych jej przedstawicieli):
 - zaproszeni goście zajmują wyznaczone miejsca;
- przełożony przybywa w towarzystwie zdającego i obejmującego stanowisko, przyjmuje meldunek od dowódcy uroczystości;
- wprowadzenie pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów i komendę do wprowadzenia sztandaru (może być poprzedzone sygnałem „**Bacność**”), poczet sztandarowy maszeruje na wyznaczone miejsce, zatrzymuje się i oddaje honory - następuje odegranie (odtworzenie) hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „Hasła Wojska Polskiego”;
- dowódca uroczystości podaje komendę do przyjęcia postawy swobodnej, przełożony wita się z gośćmi i zajmuje wyznaczone miejsce;
- wyznaczony funkcjonariusz podaje zebrany do wiadomości decyzję o zmianie na stanowisku. Odczytanie decyzji może być poprzedzone sygnałem „**Słuchajcie wszyscy.**”
- ceremonia przekazania sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu sztandarowego. Poczet sztandarowy występuje na wyznaczone miejsce i zatrzymuje się. Sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”. Dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia zdającego i obejmującego stanowisko. Zdający i obejmujący maszerują do sztandaru i zatrzymują się trzy kroki przed nim po jego obu stronach. Oddają honory i wykonują zwrot: zdający w lewo, a obejmujący w prawo, stając frontem do siebie. Sztandarowy pochyla sztandar

tak, aby jego dolny płat znajdował się około metra nad ziemią. Zdający i obejmujący klękają na prawe kolano i w podanej kolejności prawą ręką ujmują płat sztandaru i całują go, po czym równocześnie wstają. Sztandarowy podnosi sztandar do pozycji pionowej i przekazuje sztandar zdającemu obowiązkowi. Następnie zdający wręcza sztandar obejmującemu obowiązkowi. Obejmujący po odebraniu sztandaru dokonuje jego prezentacji pochylając go w prawo, a potem w lewo, a następnie przekazuje go sztandarowemu. Sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”, (w przypadku, gdy w uroczystości bierze udział trębacz, gra on „*Hasło Wojska Polskiego*”). Zdający i obejmujący podchodzą równocześnie do przełożonego i składają mu meldunek w kolejności o zdaniu, a następnie o objęciu obowiązków;

- dowódca uroczystości podaje komendę do wstąpienia pocztu sztandarowego;
- po powrocie zajmują miejsca – obejmujący z prawej, zdający z lewej strony przełożonego.
- wystąpienie przełożonego, który przedstawia nowego kierownika jednostki (*komórki*) i składa podziękowanie zdającemu stanowisko;
- wystąpienie zdającego i obejmującego stanowisko.

Uroczystość od momentu odprowadzenia sztandaru przebiega zgodnie z planem uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2.

7. POŻEGNANIE FUNKCJONARIUSZY ODCHODZĄCYCH ZE SŁUŻBY

Funkcjonariuszy Straży Granicznej odchodzących ze służby, których powołanie pozostaje we właściwości ministra właściwego do spraw wewnętrznych żegna się w czasie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki. W apelu/zbiórce biorą udział pododdziały, kadra i pracownicy jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

Pożegnanie ze sztandarem przysługuje kierownikowi jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

Pożegnanie pozostałych funkcjonariuszy odchodzących ze służby odbywa się w macierzystych jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej lub siedzibie oddziału Straży Granicznej podczas uroczystej zbiórki lub uroczystego apelu organizowanego z innej okazji.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystego apelu lub uroczystej zbiórki:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1 lub uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2, a następnie:

- odgrywany jest sygnał „**Słuchajcie wszyscy**”, odczytanie rozkazów o zwolnieniu ze

służby;

- pożegnanie ze sztandarem odchodzącego ze służby kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu sztandarowego. Poczet sztandarowy występuje na wyznaczone miejsce. Sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”. Dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej żegnającego się ze sztandarem. Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej maszeruje do sztandaru i zatrzymuje się trzy kroki przed nim. Sztandarowy pochyla sztandar, kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust, całuje a następnie wstaje. Sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”.
- dowódca uroczystości podaje komendę do wstąpienia pocztu sztandarowego;
- ewentualne odczytanie rozkazu, decyzji poprzedza odegranie sygnału „**Słuchajcie wszyscy**”;
- przemówienie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej;
- przemówienie odchodzącego ze służby.

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1 lub uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości w formie uroczystej zbiórki (pożegnanie pozostałych funkcjonariuszy):

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2, po czym następuje:

- odegranie sygnału „**Słuchajcie wszyscy**”, następnie odczytanie rozkazu/decyzji;
- odczytanie informacji o przebiegu służby;
- przemówienie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub jego przedstawiciela;
- wręczenie wyróżnień i upominków:
 - kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej wręcza wyróżnienia, upominki, składa gratulacje (*zaprasza odchodzących ze służby do dokonania wpisów w księdze pamiątkowej, jeżeli jest prowadzona*),
- przemówienie odchodzącego ze służby.

Uroczystość od momentu odprowadzenia sztandaru przebiega zgodnie z planem

uroczystej zbiórki, o którym mowa w pkt 2.

- uczestnicy uroczystości składają życzenia i podziękowania odchodzącemu ze służby.

8. UROCZYSTE WRĘCZENIE SZTANDARU

Wręczenie sztandaru jednostce organizacyjnej Straży Granicznej jest wydarzeniem szczególnym. Uroczystość powinna być nie tylko świętem dla jednostki, ale także dla społeczności miejscowej. Do udziału w uroczystości powinni zostać zaproszeni przedstawiciele parlamentu, administracji rządowej, samorządowej, resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz resortu obrony narodowej, a także organizacji społecznych i pozarządowych, oraz kombatanci, harcerze, itp. Na rodziców chrzestnych sztandaru powinny zostać zaproszone osoby szczególnie zasłużone dla jednostki organizacyjnej i blisko z nią związane. Z tej okazji w jednostce można zorganizować „Dzień otwarty”, prezentację sprzętu, pokazy artystyczne i inne przedsięwzięcia promujące Straż Graniczną wśród społeczeństwa.

Sztandar jednostki organizacyjnej Straży Granicznej wraz z aktem nadania wręcza jednostce minister właściwy do spraw wewnętrznych lub jego przedstawiciel. Uroczystość wręczenia sztandaru może być poprzedzona uroczystą mszą świętą z okazji wręczenia sztandaru jednostce, w trakcie której może odbyć się ceremonia poświęcenia sztandaru (*jeśli nie jest zaplanowane na placu*).

Wręczenie sztandaru odbywa się w czasie uroczystego apelu na placu apelowym jednostki organizacyjnej lub głównym placu miasta, w którym ta jednostka stacjonuje. W uroczystości powinny uczestniczyć pododdziały jednostki organizacyjnej, której nadaje się sztandar. Dodatkowo w uroczystości mogą brać udział pododdziały innych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej oraz reprezentanci innych formacji mundurowych. Na stole przykrytym sukniem, ustawionym przed trybuną honorową wyklada się rozwinięty sztandar. Obok sztandaru wystawia się stół z wyłożonymi paramentami liturgicznymi, młotkiem do wbijania gwoździ pamiątkowych oraz aktem ufundowania sztandaru, na którym fundatorzy złożą podpisy.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1, po czym następuje:

- odczytanie aktu ufundowania sztandaru jednostce organizacyjnej Straży Granicznej oraz wbicie gwoździ pamiątkowych:
 - rodzice chrzestni zajmują miejsce przy stoliku ze sztandarem. Odgrywany jest sygnał „**Śluchajcie wszyscy**”, wyznaczony funkcjonariusz odczytuje akt ufundowania sztandaru, a następnie zaprasza fundatorów do wbicia gwoździ pamiątkowych. Fundatorzy kolejno wbijają gwoździe, składają podpisy na akcie

ufundowania sztandaru i powracają na poprzednio zajmowane miejsca;

- poświęcenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej (*jeśli nie odbyło się podczas mszy świętej*):
 - rodzice chrzestni sztandaru proszą kapelana Straży Granicznej o poświęcenie sztandaru. Kapelan odmawia modlitwę i dokonuje poświęcenia sztandaru;
- odczytanie aktu nadania sztandaru:
 - trębacze grają sygnał „**Baczność**”, pododdziały przyjmują postawę zasadniczą, wyznaczony funkcjonariusz odczytuje akt nadania sztandaru jednostce;
- wręczenie sztandaru jednostce organizacyjnej Straży Granicznej:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu sztandarowego. Poczet sztandarowy występuje przed front pododdziałów i zatrzymuje się na wyznaczonym miejscu. Minister właściwy do spraw wewnętrznych (*lub wyznaczony przez niego przedstawiciel*) i kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, której nadaje się sztandar, występują na wskazane miejsca. Dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów. Rodzice chrzestni podnoszą sztandar ze stołu i w imieniu fundatorów przekazują go ministrowi (przedstawicielowi), który podnosi sztandar do pozycji pionowej - trębacze grają sygnał „**Śłuchajcie wszyscy**” - i wygłasza formułę: „**Wręczam (w imieniu ministra...), (pełna nazwa jednostki organizacyjnej Straży Granicznej) sztandar ufundowany przez**”;
 - następnie pochyla sztandar tak, aby jego dolny brzeg znajdował się na wysokości około jednego metra nad ziemią. Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje. Następnie wstaje, przejmuje sztandar odpowiadając: „**KU CHWALE OJCZYZNY**”, wykonuje w tył zwrot i dokonuje prezentacji sztandaru jednostce pochylając go w prawo, a potem lewo;
 - sztandarowy klęka na prawe kolano, kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej pochyla sztandar, sztandarowy prawą ręką ujmuje płat sztandaru, unosi go do ust i całuje. Sztandarowy wstaje, przejmuje sztandar od kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej i trzyma go w położeniu „**Prezentuj**”;
 - odgrywane jest „**Hasło Wojska Polskiego**”, sztandarowy oddaje honor sztandarem;
 - po odegraniu „**Hasła Wojska Polskiego**” wręczający sztandar, kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej i osoby towarzyszące powracają na trybunę, a poczet sztandarowy na komendę dowódcy uroczystości („**Poczet sztandarowy, BACZNOŚĆ!, do prezentacji sztandaru marsz**”) dokonuje

prezentacji sztandaru. Poczet sztandarowy maszeruje na lewe skrzydło ugrupowania pododdziałów, następnie nie przerywając marszu, defiluje przed jego frontem (sztandarowy oddaje honor sztandarem) i zajmuje miejsce w szyku. Dowódca uroczystości podaje komendę do przyjęcia postawy swobodnej;

- przemówienie okolicznościowe:
 - przemówienie poprzedza odegranie sygnału „**Śluchajcie wszyscy**”;

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1.

9. UROCZYSTE POŻEGNANIE SZTANDARU

Pożegnanie sztandaru w jednostce organizacyjnej Straży Granicznej jest wydarzeniem szczególnym. Sztandar po uroczystości powinien być przekazany do sali tradycji Komendy Głównej Straży Granicznej.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1, po czym następuje:

- odczytanie rozkazu o rozformowaniu jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wprowadzenia sztandaru nowego wzoru:
 - odegranie sygnału „**Śluchajcie wszyscy**”, wyznaczony funkcjonariusz odczytuje rozkaz o rozformowaniu (*przeformowaniu*) jednostki lub zmianie sztandaru;
- przemówienia:
 - przemówienia poprzedza odegranie sygnału „**Śluchajcie wszyscy**”;
- pożegnanie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przez delegację funkcjonariuszy:
 - dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu sztandarowego. Poczet sztandarowy występuje na wyznaczone miejsce i zatrzymuje się frontem do pododdziałów. Sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”. Dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia delegacji funkcjonariuszy (*przedstawicieli wszystkich korpusów*) żegnającej sztandar. Delegacja występuje z szyku, maszeruje do sztandaru i zatrzymuje się trzy kroki przed nim. Sztandarowy pochyla sztandar, funkcjonariusz stojący w środku delegacji klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmuje płat sztandaru, podnosi go do ust, całuje a następnie wstaje. Sztandarowy wykonuje chwyt „**Prezentuj**”. Dowódca uroczystości podaje komendę do wstąpienia delegacji do szyku;
- pożegnanie sztandaru przez kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej:

- kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej schodzi z trybuny i staje przed sztandarem. Sztandarowy pochyla sztandar tak, aby jego dolny brzeg znajdował się na wysokości około metra nad ziemią. Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej klęka na prawe kolano, prawą ręką ujmując płat sztandaru, podnosi go do ust i całuje. Następnie wstaje, przejmuje sztandar, wykonuje w tył zwrot, unosi sztandar do góry i dokonuje jego prezentacji jednostce, pochylając go w prawo, a potem w lewo, a następnie przekazuje sztandar sztandarowemu. Sztandarowy oddaje honor sztandarem, trębacze grają „**Hasło Wojska Polskiego**”;
- kierownik jednostki organizacyjnej powraca na trybunę, dowódca uroczystości podaje komendę do pożegnalnego przemarszu pocztu sztandarowego („**Poczet sztandarowy BACZNOŚĆ, do pożegnania sztandaru, MARSZ!**”). Poczet maszeruje na lewe skrzydło ugrupowania pododdziałów, następnie nie przerywając marszu, defiluje przed jego frontem i zajmuje wskazane miejsce przy trybunie honorowej.

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1.

Jeżeli jednostka organizacyjna Straży Granicznej w tym samym dniu otrzymuje nowy sztandar, to uroczystość tę należy poprzedzić pożegnaniem starego sztandaru (*bez defilady*). Po uroczystości pożegnania poczet sztandarowy ze starym sztandarem zajmuje wyznaczone miejsce przy trybunie. Pozostaje tam do zakończenia defilady kończącej uroczystość wręczenia nowego sztandaru.

10. WRĘCZENIE ORDERU LUB ODZNACZENIA JEDNOSTCE ORGANIZACYJNEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Uroczystość w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej powinna być przeprowadzona w formie uroczystego apelu na placu apelowym lub w uzgodnieniu z podmiotami administracji rządowej lub samorządowej regionu, w innym miejscu, np. na rynku miejskim, itp.

W uroczystości powinien uczestniczyć w miarę możliwości cały stan osobowy jednostki organizacyjnej Straży Granicznej. Do udziału w uroczystości zaprasza się przełożonych, przedstawicieli podmiotów administracji rządowej i samorządowej regionu, organizacji pozarządowych, harcerstwa, związków strzeleckich i środowisk kombatanckich.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Uroczystość do momentu wystąpienia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przebiega zgodnie ze scenariuszem uroczystego apelu, o którym mowa

w pkt 1, po czym następuje:

- odczytanie postanowienia (decyzji) o odznaczeniu jednostki organizacyjnej Straży Granicznej orderem lub odznaczeniem (*wyznaczona osoba odczytuje postanowienie/decyzję*);
- wystąpienie pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej (*dowódca uroczystości podaje komendę do wystąpienia pocztu: „Poczet sztandarowy, do dekoracji /nazwa orderu, odznaczenia/ – MARSZ”*. Poczet występuje przed front pododdziałów i zatrzymuje się w wyznaczonym miejscu);
- ceremonia wręczenia orderu lub odznaczenia jednostce organizacyjnej Straży Granicznej polega na zawieszeniu go na drzewcu²⁾ (*przedstawiciel urzędu nadającego order lub odznaczenie w asyście kierownika jednostki organizacyjnej oraz funkcjonariusza niosącego order lub odznaczenie, zatrzymuje się przed sztandarem i oddaje honory /funkcjonariusz przez salutowanie, a osoba cywilna przez skłon głowy*. Sztandarowy pochyla sztandar. Dekorujący bierze z poduszki wstęgę z orderem lub odznaczeniem, podchodzi do sztandaru i zawiesza go na drzewcu. Trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”. Po jego odegraniu, dekorujący powracają na poprzednie miejsca. Następnie dowódca uroczystości podaje komendę do prezentacji orderu /odznaczenia/: „**Poczet sztandarowy, do prezentacji orderu /odznaczenia/ – MARSZ**”.
- poczet rozpoczyna marsz do prezentacji, defiluje przed frontem pododdziałów, a następnie zajmuje miejsce w szyku;
- przemówienie dekorującego, ewentualnie inne przemówienia okolicznościowe;
- część okolicznościowa apelu (*wyznaczona osoba odczytuje postanowienia/decyzje, rozkazy o nadaniu orderów, odznaczeń i innych wyróżnień. Następuje wręczenie wyróżnień*).

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w pkt 1.

²⁾ Kokarda powinna mieć haftkę, którą przypina się odznaczenie do zaczepu umocowanego uprzednio na drzewcu sztandaru. Kokardę z odznaczeniem zawiesza się na drzewcu od strony płata sztandaru, na której znajduje się godło państwowe Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwszy order zawiesza się na wysokości górnej krawędzi płata sztandaru, kolejne wzdłuż drzewca z góry w dół w odstępach 5-10 cm

ROZDZIAŁ III

UROCZYŚCZOŚCI W OŚRODKACH SZKOLENIA STRAŻY GRANICZNEJ

1. WRĘCZANIE AKTÓW MIANOWAŃ ABSOLWENTOM SZKOLENIA W ZAKRESIE SZKOŁY PODOFICERSKIEJ I CHORAŻYCH

Uroczystość wręczenia aktów mianowań absolwentom szkolenia w zakresie szkoły podoficerskiej i chorążych może być realizowana w siedzibach ich macierzystych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej przez właściwego przełożonego w sprawach osobowych lub w ośrodku szkolenia przez kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej odpowiedzialnej za szkolenie funkcjonariuszy Straży Granicznej. Uroczystość można zorganizować na placu apelowym lub w innym odpowiednio przygotowanym miejscu.

Uroczystość organizowana jest według scenariusza określonego w rozdziale II w pkt 4 „Odznaczenie, wyróżnianie i mianowanie funkcjonariuszy” i przebiega adekwatnie do miejsca realizacji przedsięwzięcia.

2. PROMOCJA NA PIERWSZY STOPIEŃ OFICERSKI STRAŻY GRANICZNEJ

Promocja jest uroczystym aktem mianowania absolwentów szkolenia specjalistycznego wymaganego do mianowania na pierwszy stopień oficerski Straży Granicznej. Odbywa się w formie uroczystego apelu. W dniu poprzedzającym promocję przeprowadza się zbiórkę pododdziałów absolwentów celem wręczenia absolwentom aktów mianowania, odznak i dyplomów ukończenia szkolenia według scenariusza określonego w rozdziale II w pkt 4 „Odznaczenie, wyróżnianie i mianowanie funkcjonariuszy”. Wręczenia aktów dokonuje Komendant Główny Straży Granicznej lub wyznaczony kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej albo dyrektor Biura Kadr i Szkolenia Komendy Głównej Straży Granicznej.

Uroczystość promowania absolwentów może się odbywać na centralnym placu miasta lub na terenie jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

Promowania absolwentów dokonuje się na specjalnie przygotowanym podium, obok którego z prawej strony (*patrząc od strony pododdziałów*) powinien być ustawiony stolik nakryty zielonym sukniem. Na stoliku kładzie się wyjętą z pochwy szablę. Aktu promocji na pierwszy stopień oficerski dokonuje Komendant Główny Straży Granicznej, zastępca Komendanta Głównego Straży Granicznej lub wyznaczony przez Komendanta Głównego Straży Granicznej generał brygady Straży Granicznej. Do udziału w uroczystości wyznaczany jest poczet sztandarowy ze sztandarem Komendy Głównej Straży Granicznej.

W uroczystej promocji uczestniczą zaproszeni goście honorowi (*kierownicy komórek organizacyjnych Komendy Głównej Straży Granicznej, kierownicy jednostek organizacyjnych*

Straży Granicznej, przedstawiciele parlamentu, administracji rządowej i samorządowej, jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz resortu obrony narodowej, a także inne osoby, których obecność jest pożądana).

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Do promocji pododdziały ustawiają się w następującej kolejności: orkiestra, poczet flagowy i sztandarowy, kompania honorowa, pododdziały kadry, pododdziały absolwentów, pozostałe pododdziały towarzyszące. Pododdziały absolwentów ustawia się na wprost podium, prymus uczelni na prawym skrzydle pierwszego szeregu (istnieje również możliwość wprowadzenia kompanii honorowej osobno).

Promowany pododdział może być ustawiony w kolumnie czwórkowej, szóstkowej, ósemkowej, dziesiątkowej i dwunastkowej. Prowadzącym uroczystość jest jeden z zastępców komendanta ośrodka szkolenia Straży Granicznej lub wyznaczony przez tego komendanta oficer.

Uroczystość do momentu wystąpienia Komendanta Głównego Straży Granicznej/ komendanta ośrodka Straży Granicznej przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w rozdziale II pkt 1, po czym następuje:

- trębacz gra sygnał „**Słuchajcie wszyscy**”, dowódca uroczystości podaje komendę: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ!**”. Wyznaczony oficer odczytuje postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o mianowaniu absolwentów kursu oficerskiego. Po odczytaniu tytułu aktu, dowódca uroczystości podaje komendę: „**Pododdziały - SPOCZNIJ!**”, a po słowach „podpisał” ponownie podaje komendę: „**Pododdziały - BACZNOŚĆ!**”. Po odczytaniu stanowiska i nazwiska osoby podpisującej, dowódca uroczystości podaje komendę „**Pododdziały – SPOCZNIJ!**”;
- dowódca uroczystości podaje komendy do oddania honorów: „**Pododdziały - BACZNOŚĆ! (Na ramię – BRÓŃ!, Prezentuj – BRÓŃ!), Pododdziały na prawo - PATRZ!. Poczet sztandarowy i fanfarzyści – BACZNOŚĆ – do podium – MARSZ!**”;
- poczet sztandarowy jednostki organizacyjnej Straży Granicznej maszeruje krokiem defiladowym na wyznaczone miejsce z lewej strony podium, patrząc od strony pododdziałów ustawia się prostopadle do szyku pododdziałów. Po prawej stronie na wysokości przedniego skraju podium, frontem do niego, w wyznaczonym miejscu ustawiają się fanfarzyści;
- dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ! (Na ramię – BRÓŃ!, Do nogi – BRÓŃ!) pododdziały absolwentów, do promocji – MASZEROWAĆ!**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ!**”;
- dowódca pododdziału absolwentów maszeruje krokiem defiladowym do wyznaczonego miejsca przed podium, wykonuje zwrot w lewo i podaje komendy: „**Pododdziały absolwentów – BACZNOŚĆ!, dziesięć kroków na wprost – MARSZ!**”

(wystąpienie pododdziału absolwentów uzależnione jest od możliwości organizacyjnych, można od niego odstąpić lub zmniejszyć dystans wystąpienia);

- promujący schodzi z trybuny, podchodzi do stolika, bierze szablę prawą ręką i staje na podium w postawie zasadniczej z szablą „**Na ramię**”;
- dowódca pododdziału podaje komendę prymusowi, np.: „**Prymus – nazwa ośrodka szkolenia – stopień i nazwisko prymusa – DO – PROMOCJI!**”. Fanfarzyści grają sygnał „**DO PROMOCJI**”, prymus maszeruje krokiem defiladowym do środka podium, dochodzi do podium, wykonuje krok lewą nogą wstępując nią na podium i klęka na prawe kolano, opierając dłoń lewej ręki na udzie lewej nogi, końcami palców na równi z kolanem. Prawa ręka ułożona wzdłuż tułowia jej palce złączone i wyprostowane, w przypadku spodni – palec wskazujący na szwie prawej nogawki. Tułów wyprostowany, głowa lekko uniesiona, promowany patrzy na promującego, gdy promujący stoi przed promowanym. Promujący staje przed prymusem, wykonuje szablą chwyt w położenie „Na ramię” i wygłasza formułę „**W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej mianuję Pana/Panią podporucznikiem Straży Granicznej**” dotyka piórem szabli (*grzbiet szabli skierowany do promowanego*) lewego ramienia prymusa i przekłada szablę do lewej dłoni w położenie „Na ramię”. Promowany wstaje i przyjmuje postawę zasadniczą. Promujący podaje mu rękę mówiąc: „**Gratuluję Panie poruczniku/Pani porucznik**”. Promowany odpowiada: „**Ku chwale Ojczyzny**”. Promujący przekłada szablę do prawej ręki, nie zmieniając jej położenia. Na komendę „**DO PROMOCJI**”, wydaną przez dowódcę pododdziału pierwszej zmianie absolwentów, prymus wykonuje w lewo zwrot, maszeruje krokiem defiladowym wzdłuż podium do jego lewej strony (*patrząc od strony pododdziałów*) i najkrótszą drogą maszeruje na tył szyku pododdziału absolwentów (*może również zająć miejsce na trybunie*). Fanfarzyści grają sygnał „**DO PROMOCJI**”;
- do podium podchodzi pierwsza zmiana promowanych, która powtarza czynności prymusa. Pododdział absolwentów wykonuje krok w przód (bez komendy dowódcy);
- promujący, stojąc na środku podium, wygłasza formułę: „**W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej mianuję Panów/Panie/Państwa podporucznikiem Straży Granicznej**”, następnie przechodzi na prawe skrzydło zmiany i kolejno promuje absolwentów, wykonuje wszystkie czynności, jak przy promowaniu prymusa. Po dokonaniu promocji pierwszego absolwenta w zmianie robi krok odstawnym w prawo i promuje kolejnego absolwenta. Po ukończeniu promocji całej zmiany promujący przekłada szablę do prawej dłoni i nie zmieniając jej położenia – wraca na środek podium. Akt promocji kolejnej zmiany rozpoczyna się po zajęciu miejsca przez poprzednią zmianę z tyłu szyku pododdziału absolwentów;

- na kolejną komendę „**DO PROMOCJI**” podchodzą do podium kolejne zmiany. Również na tę komendę zmiana promowanych wykonuje zwrot (pół zmiany w lewo, pół w prawo), maszeruje krokiem defiladowym, schodzi wzdłuż podium i najkrótszą drogą wchodzi na tył kolumny pododdziałów absolwentów. Każdy z promowanych bez dodatkowej komendy odsłania nadany stopień podporucznika Straży Granicznej;
- ostatnia zmiana promowanych wstępuje do szyku na komendę „**DO SZYKU- MARSZ!**”;
- po zakończeniu promocji promujący odkłada szablę na stolik i wraca na środek podium, wyznaczony oficer informuje o wyróżnieniach przyznanych absolwentom. Następnie dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ!, Wyróżnieni przed front szyku – WYSTĄP!, Pododdziały – SPOCZNIJ!**”;
- absolwenci w kolejności wyczytywania występują krokiem defiladowym, stają w szeregu na podium. Promujący wręcza im wyróżnienia i wraca na trybunę. Prowadzący uroczystość podaje komendę: „**Wyróżnieni do szyku – MARSZ!**”;
- jeżeli pododdziały absolwentów wystąpiły przed front szyku dowódca pododdziału absolwentów podaje komendy: „**Pododdział absolwentów – BACZNOŚĆ!, w tył – ZWROT!, dziesięć kroków na wprost – MARSZ!; w tył – ZWROT!, SPOCZNIJ!**” (*wystąpienie pododdziału absolwentów uzależnione jest od możliwości organizacyjnych, można zmniejszyć dystans wystąpienia*);
- dowódca uroczystości podaje komendę: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ!, Dowódca pododdziału absolwentów i fanfarzyści DO SZYKU – MARSZ!**”. Po wstąpieniu dowódcy pododdziału i fanfarzystów dowódca uroczystości podaje komendy: „**Pododdziały Na ramię – BRÓŃ!, Prezentuj – BRÓŃ!, na prawo (lewo) – PATRZ!. Poczta sztandarowy – BACZNOŚĆ – DO SZYKU MARSZ!**”. Po wstąpieniu pocztu do szyku pododdziałów podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ Na ramię – BRÓŃ!, Do nogi – BRÓŃ! Pododdziały – SPOCZNIJ!**”;
- oficjalną część promocji może kończyć złożenie przez delegację nowo mianowanych oficerów wiązanki kwiatów przy pomniku lub tablicy pamiątkowej, w czasie składania wiązanki werblista gra „*Tremolo*”;
- przemówienia okolicznościowe, jako ostatni zabiera głos prymus;
- po wystąpieniu należy przewidzieć czas na złożenie gratulacji i wręczenie kwiatów nowo promowanym przez ich rodziny i bliskich.

Uroczystość od momentu przegrupowania pododdziałów do defilady przebiega zgodnie z planem uroczystego apelu, o którym mowa w rozdziale II pkt 1.

ROZDZIAŁ IV

UROCZYŚCIOŚCI POGRZEBOWE

1. OGÓLNE ZASADY ORGANIZOWANIA UROCZYŚCIOŚCI POGRZEBOWYCH Z UDZIAŁEM ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Uroczystości pogrzebowe ze względu na rodzaj ceremoniału dzielą się na: bezwyznaniowe (świeckie) oraz wyznaniowe (np. katolickie, prawosławne, ewangelickie).

Asystę honorową w uroczystości pogrzebowej może stanowić: kompania honorowa (pododdział honorowy z poczetem sztandarowym lub pododdział bez pocztu sztandarowego), poczet sztandarowy, funkcjonariusze wyznaczeni: na posterunek honorowy, do niesienia orderów i odznaczeń, do niesienia wieńców i wiązanek, do posługi liturgicznej, orkiestra, trębacz i werblista. Jeżeli w uroczystościach bierze udział cywilna orkiestra (trębacz, werblista), nie wchodzi ona w skład asysty honorowej.

Asystę honorową wyznacza się na ceremonie pogrzebowe zmarłych:

- 1) członków najwyższych władz państwowych oraz innych osób zasłużonych dla państwa;
- 2) kombatantów i weteranów, uczestników walk o wolność i niepodległość Polski;
- 3) funkcjonariuszy Straży Granicznej w służbie;
- 4) byłych funkcjonariuszy Straży Granicznej i żołnierzy polskich formacji granicznych;
- 5) szczególnie zasłużonych pracowników Straży Granicznej.

O udział asysty honorowej w uroczystości pogrzebowej jej organizator występuje z wnioskiem do Komendanta Głównego Straży Granicznej lub do właściwych kierowników jednostek organizacyjnych Straży Granicznej.

Decyzję dotyczącą rodzaju i składu asysty honorowej uczestniczącej w pogrzebie osób wymienionych w pkt 1 podejmuje Komendant Główny Straży Granicznej w porozumieniu z organizatorem uroczystości pogrzebowej.

Ze względu na miejsce pochówku zmarłego decyzję dotyczącą rodzaju i składu asysty honorowej uczestniczącej w pogrzebie osób wymienionych w pkt 2-5 podejmuje właściwy kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej w uzgodnieniu z rodziną zmarłego, przewodniczącymi organizacji i środowisk kombatanckich oraz organizatorami uroczystości pogrzebowej, mając na uwadze rangę uroczystości oraz posiadane możliwości, siły i środki będące w jego dyspozycji.

Uroczystość pogrzebową o charakterze wyznaniowym prowadzi duchowny. Msza żałobna i nabożeństwo żałobne może odbyć się w kościele (obiekcie sakralnym) wskazanym przez rodzinę zmarłego bądź organizatora pogrzebu lub w kaplicy cmentarnej. W czasie mszy żałobnej lub nabożeństwa żałobnego wystawiany jest posterunek honorowy oraz dodatkowo może być wystawiony poczet sztandarowy.

Uroczystość pogrzebową o charakterze świeckim prowadzi mistrz ceremonii. Rozpoczyna się ona wystawieniem zwłok w domu pogrzebowym. Przebiega zgodnie z porządkiem opracowanym przez mistrza ceremonii, z uwzględnieniem postanowień Ceremoniału. W czasie wystawienia zwłok w domu pogrzebowym wystawiany jest posterunek honorowy oraz może być wystawiony poczet sztandarowy. Trumnę ze zwłokami (urnę z prochami) ustawia się w na specjalnie przygotowanym katafalku. Na trumnie umieszcza się nakrycie głowy (czapkę garnizonową, kapelusz, furażerkę, beret), ze stopniem uwidocznionym od strony patrzących na trumnę, na wysokości piersi zmarłego. Na urnie nakrycia głowy nie mocuje się. Przed trumną/urną ustawia się poduszki z przypiętymi odznakami orderów i odznaczeń, wieńce i wiązanki oraz, jeśli rodzina wyrazi takie życzenie, może zostać wystawiona fotografia zmarłego.

Przed rozpoczęciem uroczystości pogrzebowej trumnę funkcjonariusza (*który zginął na służbie*), oraz osoby szczególnie zasłużonej dla państwa dekoruje się flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej o wymiarach 100 x 240 cm. Flagę państwową Rzeczypospolitej Polskiej umieszcza się wzdłuż trumny białym pasem od lewego boku zmarłego. Urnę dekoruje się szarfą biało-czerwoną o wymiarach: 100 x 6 cm. Na trumnie udekorowanej flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej nie umieszcza się kwiatów, broni białej i nie posypuje się jej ziemią, itp. Flagę zapewnia organizator uroczystości.

Na 5 minut przed rozpoczęciem uroczystości pogrzebowej w obiekcie sakralnym rozprawdzający wprowadza i ustawia posterunek honorowy w odległości jednego kroku od trumny. Dwóch funkcjonariuszy ustawia się u wezgłowia, a dwóch na wysokości stóp zmarłego, frontem do trumny (*w przypadku, gdy wystawiony jest dwuosobowy posterunek ustawia się on u wezgłowia zmarłego*). Przy urnie ustawia się dwóch funkcjonariuszy w podobny sposób. Posterunek honorowy towarzyszy zmarłemu (urnie) do zakończenia ceremonii na cmentarzu.

Zmiany posterunku honorowego w czasie mszy świętej można dokonać po wygłoszonym kazaniu podczas przygotowania darów.

Podczas ceremonii świeckiej organizowanej w domu pogrzebowym posterunek honorowy ustawia się w odległości jednego kroku od trumny/urny, frontem do zebranych.

Na posterunku honorowym przy trumnie/urnie wartę honorową mogą pełnić również funkcjonariusze niewchodzący w skład asysty honorowej oraz przedstawiciele władz państwowych, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich, przyjaciele zmarłego i inne osoby. Osoby nieumundurowane stają bez nakrycia głowy w sposób ustalony dla posterunku honorowego.

Jeżeli w uroczystości biorą udział sztandary jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich itp. zajmują one miejsca

w obiekcie sakralnym (domu pogrzebowym) na 5 minut przed rozpoczęciem ceremonii, a wychodzą z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) przed wyniesieniem trumny/urny. Trumna wynoszona jest przez pracowników zakładu pogrzebowego.

Kondukt pogrzebowy formuje się w następującej kolejności: symbol religijny (np. krzyż), orkiestra (trębacz, werblista), kompania honorowa (pododdział honorowy z poczem sztandarowym jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub pododdział honorowy bez pocztu sztandarowego), pozostałe poczty sztandarowe, funkcjonariusze z wieńcami i wiązankami, funkcjonariusze z poduszkami z upiętymi odznakami orderów i odznaczeń (*ustawieni w kolejności poczynając od najwyższych orderów i odznaczeń, niesionych najbliżej trumny /urny*), duchowny (mistrz ceremonii), pojazd z trumną (urną), rodzina zmarłego, pozostali uczestnicy ceremonii. Funkcjonariusze stanowiący asystę honorową maszerują krokiem pogrzebowym (*bez wymachu ręką, w tempie marsza żałobnego*).

Asysta honorowa na cmentarzu ustawia się w szyku rozwiniętym w możliwie bliskiej odległości od grobu lub kolumbarium. Podczas pogrzebu funkcjonariusza, w czasie składania trumny do grobu lub urny do kolumbarium trębacz gra trzykrotnie „**Hasło Wojska Polskiego**”, następnie pododdział wykonuje salwę honorową na zasadach określonych w przepisach regulujących musztrę i sposób zachowania się funkcjonariuszy Straży Granicznej w czasie pełnienia służby.

W czasie uroczystości, w której nie ma oprawy muzycznej, podczas opuszczania trumny do grobu lub urny do kolumbarium oddaje się honory.

Podczas pogrzebów osób cywilnych w czasie opuszczania trumny do grobu lub umieszczania urny w kolumbarium werblista gra „**Tremolo**”, po opuszczeniu trumny do grobu i umieszczeniu urny w kolumbarium trębacz gra utwór „**Cisza**”.

Po złożeniu trumny do grobu (umieszczeniu urny w kolumbarium) układane są wieńce i wiązanki. Po złożeniu ostatniej wiązanki, zmarłemu funkcjonariuszowi trębacz gra utwór „**Śpij kolego**”.

W czasie ceremonii pogrzebowych delegacje nie ustawiają się za wieńcami i wiązankami oraz nie jest odczytywana kolejność ich składania.

2. PRZEBIEG UROCZYŚĆCI POGRZEBOWEJ Z UDZIAŁEM ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Po zakończeniu mszy żałobnej lub nabożeństwa żałobnego (wystawienia zwłok) pracownicy zakładu pogrzebowego wynoszą trumnę/urnę – w asyście posterunku honorowego – z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego), ustawiają ją w pojeździe (na lawecie) i wraz z uczestnikami uroczystości przejeżdżają na cmentarz, na którym zmarły zostanie pochowany. Kondukt pogrzebowy formuje się na cmentarzu i oczekuje na przyjazd trumny/urny, rodziny zmarłego i uczestników ceremonii pogrzebowej.

Jeżeli obiekt sakralny (dom pogrzebowy) znajduje się niedaleko cmentarza, asysta honorowa Straży Granicznej oczekuje na zakończenie mszy żałobnej lub nabożeństwa żałobnego (wystawienia zwłok) przed obiektem sakralnym (domem pogrzebowym). Po zakończeniu mszy żałobnej lub nabożeństwa żałobnego (wystawienia zwłok) przedstawiciel jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, która wystawiła asystę honorową, wprowadza do obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) funkcjonariuszy po wieńce i wiązanki oraz poduszki z odznakami orderów i odznaczeń. Funkcjonariusze oddają honory, zabierają wieńce i wiązanki oraz poduszki, po czym wychodzą z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) i zajmują wyznaczone miejsca w kondukcje pogrzebowym.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- po zakończeniu uroczystości w obiekcie sakralnym (domu pogrzebowym) następuje wprowadzenie asysty honorowej oraz poczty sztandarowego (asysta honorowa zajmuje wyznaczone miejsca przed obiektem sakralnym /domem pogrzebowym/);
- zabranie wieńców i wiązanek oraz poduszek z odznakami orderów i odznaczeń (funkcjonariusze zabierają z obiektu sakralnego /domu pogrzebowego/ wieńce i wiązanki oraz poduszki z odznakami orderów i odznaczeniami, po czym zajmują wskazane miejsca przed obiektem sakralnym /domem pogrzebowym/);
- wyniesienie trumny/urny z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego), formowanie konduktu pogrzebowego, (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, asysta honorowa oddaje honory, werblista gra „**Tremolo**”, pracownicy zakładu pogrzebowego wynoszą trumnę /urnę/ z obiektu sakralnego /domu pogrzebowego/ ustawiają ją w pojeździe /na ławeczce/, wynoszą również pozostałe wieńce i wiązanki. Posterunek honorowy zajmuje miejsce po obu stronach pojazdu, rodzina i uczestnicy uroczystości zajmują miejsca za pojazdem z trumną /urną/);
- ustawienie konduktu żałobnego w następującej kolejności: symbol religijny, orkiestra, dowódca kompanii honorowej, poczet sztandarowy, kompania honorowa, dodatkowe poczty sztandarowe, funkcjonariusze z wieńcami, funkcjonariusze niosący poduszki z odznaczeniami i orderami, osoba duchowna prowadząca ceremonię, trumna/urna z asystą, rodzina, pozostali uczestnicy uroczystości pogrzebowych;
- przemarsz konduktu pogrzebowego do grobu, złożenie trumny/urny przed grobem lub kolumbarium (asysta honorowa zajmuje wyznaczone miejsca i oddaje honory, pracownicy zakładu pogrzebowego ustawiają trumnę /urnę/ przy grobie lub kolumbarium);
- po ustawieniu trumny/urny przy grobie lub kolumbarium asysta honorowa przyjmuje postawę swobodną, trębacz gra sygnał „**Śluchajcie wszyscy**”. Następnie osoba duchowna odmawia egzekwie pogrzebowe (mistrz ceremonii wygłasza mowę

pożegnalną), po czym wygłaszane są przemówienia okolicznościowe. W przypadku udekorowania trumny flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu ostatniego przemówienia następuje złożenie flagi. Asysta honorowa oddaje honory, flaga po złożeniu przez funkcjonariuszy przekazywana jest przez jednego z nich najwyższemu przełożonemu uczestniczącemu w ceremonii pogrzebowej, który następnie wręcza ją członkowi najbliższej rodziny zmarłego. Gdy trumna udekorowana jest nakryciem głowy, funkcjonariusz oddaje honory, bierze czapkę i przekazuje najwyższemu przełożonemu uczestniczącemu w ceremonii pogrzebowej, który następnie wręcza ją członkowi najbliższej rodziny. Po tym akcie następuje złożenie trumny do grobu lub urny do kolumbarium. Pracownicy zakładu pogrzebowego opuszczają trumnę do grobu lub wkładają urnę do miejsca przygotowanego w kolumbarium, trębacz gra trzykrotnie „**Hasło Wojska Polskiego**”. Po opuszczeniu trumny do grobu lub wstawieniu urny do kolumbarium pododdział honorowy oddaje salwę honorową, następnie przy akompaniamencie werbla /werblista gra „**Tremolo**” funkcjonariusze oraz pracownicy zakładu pogrzebowego składają na grobie lub w miejscu złożenia urny wieńce i wiązanki. Funkcjonariusze po złożeniu wieńca/wiązanki oddają honor. Po złożeniu ostatniej wiązanki trębacz wykonuje sygnał „**Śpij kolego**” lub „**Cisza**”. Jeżeli w ceremonii bierze udział orkiestra wykonuje „**Marsza żałobnego**”, po czym asysta honorowa odchodzi z miejsca uroczystości.

- funkcjonariusze z poduszkami z odznakami orderów i odznaczeń odchodzą od grobu i w pobliżu oczekują na dowódcę uroczystości. Posterunek honorowy pozostaje przy grobie lub kolumbarium do czasu zakończenia składania kondolencji rodzinie zmarłego;
- po zakończeniu uroczystości, dowódca uroczystości odpina z poduszek odznaki i przekazuje je członkowi najbliższej rodziny zmarłego.

3. ODPROWADZENIE ZWŁOK ZMARŁEGO FUNKCJONARIUSZA STRAŻY GRANICZNEJ Z UDZIAŁEM ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Jeżeli pochówek funkcjonariusza będzie odbywał się w innej miejscowości niż nabożeństwo żałobne, organizuje się uroczyste odprowadzenie zwłok funkcjonariusza z udziałem asysty honorowej. Msza święta lub nabożeństwo żałobne (wystawienie zwłok) do czasu wyniesienia trumny/urny z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) realizowane jest na zasadach określonych w rozdziale IV pkt 2. Asystę honorową do ceremonii odprowadzenia zwłok wyznacza się na zasadach obowiązujących dla pogrzebów z asystą honorową, o których mowa w pkt 2.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- po zakończeniu uroczystości w obiekcie sakralnym (domu pogrzebowym) następuje wprowadzenie asysty honorowej (asysta honorowa zajmuje wyznaczone miejsca przed obiektem sakralnym /domem pogrzebowym);
- wyniesienie trumny/urny z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) – trębacz gra sygnał „**Baczność**”, asysta honorowa oddaje honory, werblista gra „**Tremolo**”, orkiestra wykonuje marsz żałobny, niosący trumnę/urnę – w asyście posterunku honorowego – ustawiają ją na katafalku, rodzina i uczestnicy uroczystości zajmują wskazane miejsca;
- ceremonia pożegnania zwłok - po ustawieniu trumny/urny na katafalku asysta honorowa przyjmuje postawę swobodną, trębacz gra sygnał „**Słuchajcie wszyscy**”, po czym wygłaszane zostają przemówienia pożegnalne. Asysta honorowa oddaje honory, trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”. Przy akompaniamencie werbla (werblista gra „**Tremolo**” lub marsza żałobnego) trumna /urna w asyście posterunku honorowego jest przenoszona przez pracowników zakładu pogrzebowego przed frontem pododdziału do pojazdu ustawionego na prawym skrzydle asysty. Pojazd z trumną/urną powoli rusza, posterunek honorowy maszeruje obok pojazdu kilka kroków, zatrzymuje się i oddaje honory. Odjazd pojazdu z trumną/urną kończy ceremonię - zakończenie uroczystości.

W przypadku, jeżeli msza żałobna lub nabożeństwo żałobne (wystawienie zwłok) odbywa się w miejscu uniemożliwiającym przeprowadzenie ceremonii odprowadzenia zwłok (np. brak placu przed obiektem sakralnym, domem pogrzebowym), po wyniesieniu trumny/urny z obiektu sakralnego (domu pogrzebowego) jest ona ustawiana w pojeździe. Funkcjonariusze wyznaczeni na posterunek honorowy oddają honory. Odjazd pojazdu z trumną kończy uroczystość. Ewentualne przemówienia pożegnalne mogą odbyć się w trakcie mszy żałobnej lub nabożeństwa żałobnego (ceremonii wystawienia zwłok).

ROZDZIAŁ V CEREMONIAŁ MORSKI

1. ZNAKI PODNOSZONE NA JEDNOSTKACH PŁYWAJĄCYCH STRAŻY GRANICZNEJ

1.1 Bandera i flaga Straży Granicznej oraz zasady jej noszenia

Znakami Straży Granicznej noszonymi przez jednostki pływające Straży Granicznej są bandera i flaga Straży Granicznej.

Bandera jest to flaga podnoszona na jednostkach pływających Straży Granicznej określająca przynależność państwową i podnoszona jest w czasie postoju w porcie lub na kotwicy na flagsztoku (drzewcu) rufowym, a na jednostkach pływających będących w drodze – na gaflu masztu. Jednostki pływające Straży Granicznej, które ze względów konstrukcyjnych, nie posiadają flagsztoka rufowego, nie podnoszą bandery w porcie.

Flaga Straży Granicznej jest to flaga określająca przynależność jednostki pływającej Straży Granicznej do formacji Straży Granicznej i podnoszona jest na prawym noku rei wyłącznie na jednostkach pływających Straży Granicznej realizujących zadania służbowe, tj. pełniących służbę graniczną lub prowadzących działania. W przypadku jego braku – na maszcie poniżej bandery – przez cały czas trwania tej służby lub realizacji zadań na morzu. Jachty Straży Granicznej nie podnoszą flagi Straży Granicznej. Flaga Straży Granicznej wchodzi również w skład wielkiej gali banderowej.

1.2 Codzienne podnoszenie i opuszczanie bandery

Podczas postoju jednostki pływającej Straży Granicznej w porcie i na kotwicy, **bandera podnoszona jest o godz. 8.00, a opuszczana o zachodzie słońca**. Podczas postoju na kotwicy, bandera może być podniesiona przed godz. 8.00 i po zachodzie słońca, tylko na czas oddania ukłonu banderą innemu statkowi morskiemu. Na czas jej podniesienia i opuszczenia, nie zarządza się zbiórki załogi.

Na jednostkach pływających Straży Granicznej pełniących dyżur graniczny codzienne podnoszenie i opuszczanie bandery przeprowadza załoga (dwóch funkcjonariuszy Straży Granicznej). Na pozostałych jednostkach pływających Straży Granicznej, niebędących w służbie, codzienne podnoszenie i opuszczanie bandery realizuje służba wewnętrzna jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub wyznaczeni funkcjonariusze (po jednym funkcjonariuszu na każdą jednostkę pływającą Straży Granicznej). Na jachtach Straży Granicznej banderę podnosi się na drzewcu (flagsztoku) rufowym i tylko na czas wyjścia w morze.

Na 5 minut przed podniesieniem bandery, dyżurny jednostki pływającej Straży Granicznej (lub funkcjonariusz wyznaczony do jej podniesienia) powinien znajdować się

w miejscu jej podniesienia (wraz z drugim funkcjonariuszem) oraz banderą. Przygotowując banderę do jej podniesienia – pierwszy funkcjonariusz przymocowuje ją do flaglinki, a drugi trzyma ją rozpostartą za dwa końce zewnętrzne. Pierwszy funkcjonariusz obserwuje czas do jej podniesienia i powiadamia drugiego funkcjonariusza – „**MINUTA PRZED!**”. Po upływie godz. 8.00 pierwszy funkcjonariusz podaje komendę „**CZAS UPŁYNAŁ!**” i „**BANDERĘ PODNIEŚĆ!**”. Następuje płynne i stabilne jej podniesienie „do miejsca”, powoli i miarowo (do końca flagsztoka oraz bez zbędnego zatrzymywania i spowalniania jej podnoszenia). Po jej podniesieniu funkcjonariusze oddają honory przez salutowanie i odchodzą do swoich obowiązków. Podczas codziennego podnoszenia i opuszczania bandery nie używa się gwizdka oficerskiego.

Inni funkcjonariusze, którzy podczas podniesienia bandery znajdują się w pobliżu, zatrzymują się. W czasie podnoszenia (opuszczania) bandery funkcjonariusze niebędący w szyku, a znajdujący się na nabrzeżu zwracają się w stronę bandery, przyjmują postawę zasadniczą i oddają honory. Pododdziały przechodzące w szyku zwartym na komendę dowódców zatrzymują się, zwracają się do bandery, przyjmują postawę zasadniczą, a ich dowódcy oddają honory. Osoby w ubiorach cywilnych zdejmują nakrycie głowy, zwracają się w stronę bandery i przyjmują postawę zasadniczą.

W porcie zagranicznym banderę podnosi się i opuszcza w czasie zgodnym z zasadami przyjętymi na jednostkach pływających Straży Granicznej w danym państwie. Na czas jej podniesienia dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej zarządza zbiórkę załogi do jej podniesienia (na 10 minut przed jej podniesieniem). Do jej opuszczenia nie zarządza się zbiórki.

1.3 Uroczyste podniesienie bandery

Uroczyste podniesienie bandery odbywa się na jednostkach pływających Straży Granicznej z okazji uroczystości lokalnych lub dywizjonowych (np. rocznica pierwszego podniesienia bandery). O uroczystym podniesieniu bandery na wyznaczonej jednostce pływającej Straży Granicznej lub wszystkich bazujących w miejscu stałej dyslokacji (porcie), komendant dywizjonu powiadamia właściwych dowódców jednostek pływających Straży Granicznej biorących udział w uroczystościach (podając jednostkę lub jednostki pływające Straży Granicznej biorące udział w uroczystości, miejsce postoju, burtę cumowania, ubiór oraz ewentualny skład zaproszonych gości).

Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej, na której zarządzono uroczyste podniesienie bandery, zarządza zbiórkę załogi na rufie pokładu głównego na 10 minut przed jej podniesieniem. Dokonuje przeglądu załogi i wyznacza osoby funkcyjne do podniesienia bandery.

Wydaje komendę **„FUNKCJONARIUSZE WYZNACZENI DO UROCZYSTEGO PODNIESIENIA BANDERY, NA STANOWISKA – ROZEJŚĆ SIĘ!”**.

Funkcjonariusze wyznaczeni do realizacji określonych czynności udają się na określone miejsca:

- dwóch funkcjonariuszy na rufę jednostki pływającej Straży Granicznej do podniesienia bandery;
- jeden funkcjonariusz (sygnalista) do obsługi flagi sygnałowej Międzynarodowego Kodu Sygnałowego, tj. **„flagi kodu i odpowiedzi”** na pomoście sygnałowym;
- jeden funkcjonariusz do obsługi dzwonu okrętowego (o ile jest na wyposażeniu jednostki pływającej Straży Granicznej).

Na pozostałych jednostkach pływających Straży Granicznej dwóch funkcjonariuszy udaje się na rufę do podniesienia bandery.

Funkcjonariusz wyznaczony do obsługi flagi sygnałowej jest odpowiedzialnym za podawanie głosem i flagą sygnałową czasu do jej podniesienia.

Na pięć minut przed podniesieniem bandery podaje głosem **„pięć przed!”** i podnosi (na prawym noku rei) **„flagę kodu i odpowiedzi – do pół”** (masztu).

Na minutę przed podniesieniem bandery podaje głosem **„minuta przed!”** i podnosi **„flagę kodu i odpowiedzi – do miejsca”** (masztu). Funkcjonariusz – wachtowy przy trapie, udaje się na rufę jednostki pływającej Straży Granicznej i staje naprzeciw flagsztoka twarzą zwrócony do niego, trzymając w prawej ugiętej ręce gwizdek bosmański.

Po upływie godziny 8.00 (wg sygnału radiowego lub wskazań zegarka) sygnalista „zrywa” jednym ruchem flagę „kodu i odpowiedzi” w dół, podając jednocześnie **„CZAS UPŁYNAŁ!”**

Na ten sygnał dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wydaje komendę **„BACZNOŚĆ!”**, **„NA BANDERĘ!”** i dubluje ją gwizdkiem oficerskim sygnał **„długi i krótki (-)”** gdy jednostka cumuje do nabrzeża prawą burtą, sygnał **„długi i krótki-krótki (-..)”** w przypadku, gdy jednostka cumuje do nabrzeża lewą burtą.

Następnie podaje komendę **„BANDERĘ – PODNIEŚĆ!”**. Następuje podniesienie bandery powoli i miarowo bez zatrzymywania, podczas którego dowódca stoi frontem do bandery i salutuje.

Na jednostce pływającej Straży Granicznej (wyznaczonej przez komendanta dywizjonu), wyposażonej w dzwon okrętowy, wyznaczony wcześniej funkcjonariusz **„wybija 4 szklanki”** (tj. 4 podwójne uderzenia) natomiast wachtowy **„oddaje świst gwizdkiem bosmańskim”** przez cały czas podniesienia bandery.

Po podniesieniu bandery, dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wydaje komendę **„SPOCZNIJ!”** i dubluje ją gwizdkiem oficerskim sygnał **„krótki-krótki (..)”** oraz

komendą **„funkcjonariusze wyznaczeni do uroczystego podniesienia bandery – WSTĄP!”**. Wachtowy udaje się w miejsce pełnienia służby – przy trapie.

Po uroczystym podniesieniu bandery, dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej może nakazać odczytanie okazjonalnych pism oraz zaprosić ustalonego gościa, np. matkę chrzestną do zabrania głosu.

1.4 Przeniesienie bandery

Przeniesienie bandery z flagsztoka rufowego na maszt, po odcumowaniu jednostki pływającej Straży Granicznej od nabrzeża lub podniesienia kotwicy z dna, a z masztu na flagszok rufowy, w momencie zacumowania do nabrzeża, na komendę dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej **„Banderę – PRZENIEŚĆ!”**. Przeniesienie bandery odbywa się jednocześnie i w sposób jednostajny.

Na jednostce pływającej Straży Granicznej, która w porcie nie podnosi bandery, banderę podnosi się na czas wyjścia w morze (o ile pozwalają na to względy konstrukcyjne jednostki pływającej Straży Granicznej), z chwilą odcumowania od nabrzeża i na komendę dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej **„Banderę – PODNIEŚĆ!”**. Opuszcza się ją po zacumowaniu jednostki pływającej Straży Granicznej do nabrzeża i na komendę dowódcy – **„Banderę – OPUŚCIĆ!”**.

1.5 Bandera w czasie żałoby

W czasie obowiązującej żałoby narodowej lub w dniu śmierci i w dniu pogrzebu członka załogi jednostki pływającej Straży Granicznej, bandera jest podnoszona **„do pół”** (do połowy masztu lub flagsztoka). Podczas jej podniesienia, powinna być podniesiona **„do miejsca”**, a następnie opuszczona **„do pół”**. Podczas opuszczenia bandery, powinna być najpierw podniesiona **„do miejsca”**, a następnie opuszczona do połowy. W dniu obowiązywania żałoby na jednostce pływającej Straży Granicznej, nie używa się komend wydawanych gwizdkiem oficerskim oraz „wybijania szklanek” podczas podnoszenia bandery.

1.6 Flaga państwowa i zasady jej noszenia

Flaga państwowa z godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest podnoszona na jednostce pływającej Straży Granicznej z chwilą przybycia na jednostkę (wejścia): Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów, Marszałka Sejmu lub Marszałka Senatu. Gdy na tę samą jednostkę pływającą Straży Granicznej przybywa również głowa obcego państwa wówczas flagę państwową tego państwa podnosi się obok polskiej flagi państwowej na tej samej wysokości z prawej strony polskiej flagi (patrząc od rufy w stronę dziobu jednostki pływającej Straży Granicznej). Flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej wchodzi również w skład wielkiej gali branderowej podnoszonej z okazji uroczystości państwowych.

Podczas rejsów jednostek pływających Straży Granicznej (bez względu na ich charakter i rodzaj) z chwilą wejścia na wody terytorialne innego państwa, podnosi się flagę państwową tego kraju na prawym noku rei masztu a flagę Straży Granicznej przenosi się na lewy nok rei. Wywieszona jest ona przez cały czas pobytu na wodach obcego państwa. Flagę państwową drugiego państwa opuszcza się w momencie opuszczenia wód terytorialnych tego państwa.

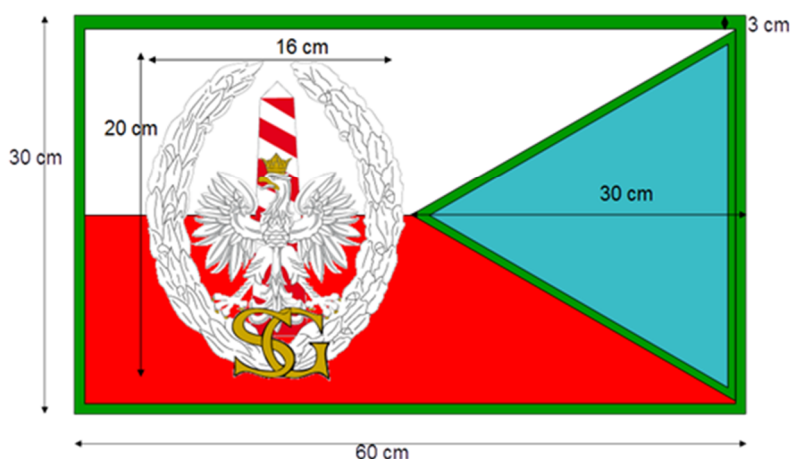
Flagę państwową podnosi i opuszcza wyznaczony funkcjonariusz Straży Granicznej (sygnalista) bez komendy, obserwując wejście i zejście na/z jednostki pływającej Straży Granicznej głowy państwa. Funkcjonariusz podnosi ją, gdy dana osoba wchodząc na jednostkę pływającą Straży Granicznej przekracza jej burtę, a opuszcza w momencie przekroczenia burty podczas opuszczania jednostki pływającej Straży Granicznej.

1.7 Proporce osób funkcyjnych

Proporzec osoby funkcyjnej wywiesza się w chwili wejścia jej na pokład jednostki pływającej Straży Granicznej, a opuszcza się w chwili zejścia jej z pokładu jednostki pływającej Straży Granicznej.

Proporce osób funkcyjnych podnosi się na prawym noku rei, w przypadku, gdy znajduje się na nim flaga Straży Granicznej to podnosi się na lewym noku rei. W przypadku braku noku rei proporzec osoby funkcyjnej wywiesza się na topie masztu. W przypadku wywieszenia flagi Straży Granicznej proporzec osoby funkcyjnej wywiesza się pod flagą Straży Granicznej. W przypadku obecności kilku osób funkcyjnych, którym przysługuje okazanie proporca osoby funkcyjnej, wywiesza się tylko proporzec osoby najważniejszej zgodnie z zasadami precedencji. Proporce wywiesza się na jednostkach pływających Straży Granicznej kategorii I i II oraz na innych typach jednostek wymienionych w rozkazie komendanta dywizjonu Straży Granicznej.

WZÓR I WYMIARY PROPORCA OSOBY FUNKCYJNEJ

Proporzec Prezesa Rady Ministrów i Wicepremiera

Proporzec Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Proporzec Komendanta Głównego Straży Granicznej i jego zastępców

Proporzec Komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej i jego zastępców

Proporzec Komendanta Dywizjonu Straży Granicznej

1.8 Wielka gala banderowa i zasady jej noszenia

Wielka gala banderowa polega na dekoracji jednostek pływających Straży Granicznej za pomocą bander, proporców, flagi Straży Granicznej i flag międzynarodowego kodu sygnałowego (MKS) w dni szczególnie uroczyste lub podczas oficjalnej wizyty w portach państw obcych. Komplet flag sygnałowych MKS składa się z 26 flag literowych (od A do Z), 10 flag cyfrowych (od 1 do 10), 3 flag zastępczych i 1 (jednej) flagi kodu i odpowiedzi.

Jednostki pływające Straży Granicznej podnoszą **wielką galę banderową** wyłącznie z okazji świąt narodowych (np. Święta Niepodległości), resortowych (np. Święta Straży Granicznej) i tylko wówczas gdy pozwalają na to względy konstrukcyjne jednostki. Wielką galę banderową należy podnieść również na jednostce pływającej Straży Granicznej po jej wejściu do innego portu lub przybycia na kotwicowisko, gdzie znajdują się inne jednostki pływające z podniesioną wielką galą banderową. Wielką galę banderową podnosi się wyłącznie na polecenie komendanta dywizjonu Straży Granicznej lub jego przełożonych.

Wielką galę banderową tworzą: bandera na flagsztoku rufowym oraz zestaw flag sygnałowych MKS, spiętych ze sobą w następującej kolejności (od flagsztoka dziobowego, poprzez top masztu (masztów) do flagsztoka rufowego): **A – B – 1 – C – D – 2 – E – F – 3 – G – H – 4 – I – J – 5 – K – L – 6 – M – N – 7 – O – P – 8 – Q – R – 9 – S – T – O – U – V – pierwsza zastępcza – W – X – druga zastępcza – Y – Z – trzecia zastępcza – A – B – 1 – C – D – 2, itd.**

W skład wielkiej gali banderowej wchodzi również flaga państwowa – w przypadku świąt państwowych lub flaga Straży Granicznej – w przypadku świąt resortowych, która podnoszona jest na prawym noku rei. Gdy podniesiona jest flaga państwowa nie podnosi się flagi Straży Granicznej. Przy podniesionej wielkiej gali banderowej nie opuszcza się bandery na znak żałoby – odkłada się ją do dnia następnego.

Wielką galę banderową podnosi się i opuszcza równocześnie z podniesieniem i opuszczeniem bandery. Może być wcześniej opuszczona ze względu niekorzystnych warunków meteorologicznych lub podczas przygotowania jednostki pływającej Straży Granicznej do wyjścia w morze, lub przed odkotwiczeniem. Przy cumowaniu lub kotwiczeniu wielką galę banderową podnosi się w momencie przenoszenia bandery z masztu na flagsztek rufowy.

Wielką galę banderową podnosi się na takich samych zasadach jak uroczyste podniesienie bandery. Do podniesienia wielkiej gali banderowej dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wydaje komendę: **„WIELKĄ GALEŃ BANDEROWĄ – PODNIEŚĆ!”**. Do opuszczenia wielkiej gali banderowej nie ogłasza się zbiórki załogi. Opuszczają ją funkcjonariusze wyznaczeni do jej opuszczenia na komendę: **„WIELKĄ GALEŃ BANDEROWĄ – OPUŚCIC!”**.

2. ODDAWANIE HONORÓW NA MORZU I W PORCIE

2.1 Zasady oddawania honorów

Jednostki pływające Straży Granicznej w ruchu oddają honory w czasie od wschodu do zachodu słońca, a na postoju w porcie od podniesienia do opuszczenia bandery. Oddawanie honorów obowiązuje przy każdym mijaniu (wyprzedzaniu) jednostki pływającej Straży Granicznej, jednostek pływających służb granicznych innych państw, okrętów Marynarki Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej lub obcych państw w odległości mniejszej niż 3 kable, a także fortu lub innego miejsca na brzegu, jeżeli przepisy miejscowe to nakazują.

Honory oddaje się na komendę: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawą (lewą) BURTE**”, podaną za pomocą gwizdka oficerskiego, gdy dziobowa stewa salutującej jednostki pływającej zrówna się z dziobową (rufową) stewą salutowanej jednostki pływającej. Sygnały gwizdkiem oficerskim do oddania honorów wykonują oficerowie wachtowi i dyżurni.

Na komendę: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawą (lewą) BURTE**” wszystkie osoby znajdujące się na pokładzie frontują w wyznaczonym kierunku i przyjmują postawę zasadniczą, a oficerowie salutują do chwili podania komendy „**SPOCZNIJ**”. Od oddawania honorów zwolnione są te osoby, którym zajęcia służbowe na to nie pozwalają.

Komendy do oddawania honorów gwizdkiem podczas postoju w porcie podaje się także, gdy przełożony przechodzi bądź przejeżdża w pobliżu jednostki pływającej Straży Granicznej łodzią (motorówką), a także wtedy, gdy wchodzi na jednostkę pływającą Straży Granicznej lub schodzi z niej.

Przy wejściu oficerów starszych na jednostkę pływającą Straży Granicznej i zejściu z niej, oficer dyżurny podaje komendę: „**BACZNOŚĆ**”.

Jednostki pływające Straży Granicznej pozostające w alarmie granicznym lub manewrowym w czasie ćwiczeń, a także jednostki pływające Straży Granicznej, na których wykonuje się prace pokładowe – honorów nie oddają.

Honory gwizdkiem oficerskim oddaje się tylko w ciągu dnia od podniesienia bandery do zachodu słońca. Honory te przysługują dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej i jego przełożonym przy ich pierwszym przybyciu na jednostkę pływającą Straży Granicznej i ostatnim zejściu z niej. Jeżeli jednostki pływające Straży Granicznej stoją burta w burtę to honory oddaje się tylko z jednostki wewnętrznej.

2.2 Oddawanie honorów przez jednostki pływające Straży Granicznej

Jednostka pływająca Straży Granicznej, na której jest podniesiona flaga państwowa, nie oddaje pierwsza honorów żadnej jednostce pływającej (okrętowi wojennemu). Wyjątek stanowi spotkanie jednostki pływającej Straży Granicznej ze znakiem głowy państwa obcego na jego wodach terytorialnych.

W codziennym pozdrawianiu się na morzu, jako pierwsza honor oddaje jednostka mniejsza. Jednostki pływające Straży Granicznej jednakowej wielkości oddają honory w zależności od starszeństwa ich dowódców.

2.3 Parada burtowa

W paradzie morskiej na postoju a także w innych sytuacjach dla uhonorowania przedstawicieli najwyższych władz państwowych, których wejście na jednostkę pływającą Straży Granicznej nie jest przewidziane, ustawia się załogę jednostki pływającej Straży Granicznej w paradzie burtowej. Po komendzie zastępcy dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej „**ZBIÓRKA DO PARADY BURTOWEJ**” załoga ustawia się na pokładzie wzdłuż burty zwróconej w stronę przybywającej osoby. Funkcjonariusze ustawiają się według wzrostu wzdłuż głównego pokładu od dziobu do rufy. Burtę obstawia się w taki sposób, aby nie było luk. Funkcjonariusze stoją w postawie marynarskiej - w rozkroku z rękami założonymi do tyłu. Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej i jego zastępca stoją na pomoście w postawie zasadniczej. Podczas grania hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej i po komendach wydanych przez dowódcę uroczystości „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawą (lewą) BURTE**”, do momentu wydania komendy „**SPOCZNIJ**”, oficerowie salutują, a pozostali stoją w postawie marynarskiej.

Paradę burtową kończy się na komendę dowódcy uroczystości: „**Koniec parady burtowej, załoga – ROZEJŚĆ SIĘ**”.

2.4 Ukłon banderą

Statkom wojennym i handlowym honor oddaje się przez „**Ukłon banderą**”. Do oddania ukłonu banderą dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej (oficer wachtowy) podaje komendę: „**Do – BANDERY**”, sternik-sygnalista wachtowy podchodzi do bandery i klaruje flaglinkę. Po opuszczeniu bandery przez statek handlowy, dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej (oficer wachtowy) podaje komendę: „**ODSALUTOWAĆ**”. Sternik-sygnalista wachtowy opuszcza banderę do połowy flagsztoka lub gafla i natychmiast podnosi ją „**Do miejsca**”.

W czasie żałoby, gdy jednostka ma opuszczoną banderę „**Do połowy**” dla oddania ukłonu podnosi się ją najpierw „**Do miejsca**”, następnie opuszcza do połowy na znak ukłonu, po czym podnosi się „**Do miejsca**” i ponownie opuszcza „**Do połowy**”.

2.5 Oddawanie honorów banderze

Przy wchodzeniu na jednostkę pływającą Straży Granicznej i opuszczaniu jej funkcjonariusz Straży Granicznej oraz każda osoba w mundurze oddaje honory banderze

przez zwrot głowy w jej kierunku i salutowanie w momencie przekraczania burty jednostki pływającej Straży Granicznej.

2.6 Przywitanie przy trapie

Jedną z form uhonorowania osób wchodzących na jednostkę pływającą Straży Granicznej oraz schodzących z niej jest przywitanie przy trapie i odprowadzenie do trapu.

Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wita osobiście: osoby przybywające z wizytą oficjalną, swoich przełożonych, komendantów dywizjonów, dowódców jednostek pływających Straży Granicznej posiadających wyższe stanowisko służbowe oraz swoich osobistych gości.

Zastępca dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej wita: dowódcę jednostki pływającej Straży Granicznej, dowódców innych jednostek pływających Straży Granicznej posiadających równorzędne z nim lub wyższe stanowisko służbowe oraz oficerów starszych stopniem.

Oficer (podoficer) dyżurny jednostki pływającej Straży Granicznej wita przy trapie i odprowadza do trapu zastępcę dowódcy jednostki i pozostałych oficerów danej jednostki starszych stopniem.

2.7 Świst trapowy

Wszystkim oficerom przy wchodzeniu na jednostkę pływającą Straży Granicznej i schodzeniu z niej oddaje się gwizdkiem bosmańskim świst trapowy, bez względu na porę doby. Świst trapowy przysługuje również dowódcom jednostek pływających Straży Granicznej w stopniu chorążego, lecz tylko na dowodzonych przez nich jednostkach.

W życiu codziennym świst trapowy oddaje wachtowy przy trapie, a w czasie wizyt oficjalnych w celu podkreślenia rangi osoby przybywającej na jednostkę pływającą Straży Granicznej można wystawić większą liczbę wachtowych np. dwóch, czterech.

Oddaje się honory tylko tym oficerom i chorążym, którzy występują w mundurach.

Świst trapowy rozpoczyna się w chwili, gdy oficer (chorąży) wstępuje na dolną platformę trapu i kończy się, gdy wstępuje na górną platformę trapu. Podczas schodzenia osoby z jednostki pływającej Straży Granicznej świst trapowy rozpoczyna się w chwili, gdy osoba uprawniona wstępuje na górną platformę trapu, a kończy, – gdy schodzi z dolnej platformy trapu. Jeżeli trap jest wysoki świst dzieli się na dwie części.

Jeżeli na jednostkę pływającą Straży Granicznej wstępuje (opuszcza ją) kilka osób uprawnionych, świstem trapowym oddaje się honory tylko najstarszej stopniem z nich.

Świst trapowy oddawany jest na komendę „**BACZNOŚĆ**”, którą wydaje funkcjonariusz pełniący służbę lub najstarszy stopniem na jednostce pływającej Straży Granicznej. Oddający świst trapowy staje w postawie zasadniczej w kierunku osoby, do której świst będzie oddany.

Kończąc świst wykonuje zwrot w kierunku osoby, która weszła na pokład i opuszcza rękę z gwizdkiem po komendzie „**SPOCZNIJ**”.

3. OPUSZCZANIE BANDERY NA ZNAK ŻAŁOBY

Banderę i flagę Straży Granicznej na jednostkach pływających Straży Granicznej opuszcza się na znak żałoby do połowy flagsztoka (gafla) w przypadku zgonu członka załogi oraz przełożonych od dowódcy jednostki pływającej wzwyż, a ponadto za granicą – w przypadku zgonu głowy państwa wizytowanego lub miejscowego przedstawiciela dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej. W takim przypadku podczas podniesienia bandery powinna ona być najpierw podniesiona „**Do miejsca**”, a następnie opuszczona do połowy. Podczas opuszczania bandery, powinna ona być najpierw podniesiona „**Do miejsca**”, a następnie opuszczona całkowicie. W razie śmierci przedstawiciela konsularnego Rzeczypospolitej Polskiej banderę opuszcza się na znak żałoby wtedy, gdy jego siedziba urzędowa znajduje się w porcie postoju jednostki pływającej Straży Granicznej.

W okresie obowiązywania żałoby na jednostce pływającej Straży Granicznej nie używa się gwizdka oficerskiego.

4. ZWYCZAJE I TRADYCJE OKRĘTOWE

4.1 Czas okrętowy

W czasie pływania z dala od własnych baz na jednostce pływającej Straży Granicznej obowiązuje czas strefowy. Na morzu pełnym zmiana czasu strefowego następuje w chwili przekroczenia odpowiedniego południka, np. 007,5^o, 022,5^o długości geograficznej wschodniej. Podczas postoju jednostki pływającej w portach oraz na wodach terytorialnych i wewnętrznych obowiązuje czas miejscowy.

Każdą pełną godzinę na jednostce pływającej wybija się dzwonem okrętowym (jeżeli jest na wyposażeniu jednostki pływającej Straży Granicznej) przez podwójne uderzenie (tzw. „szklanka”). Każde pół godziny wybija się pojedynczym uderzeniem („pół szklanki”).

Czas wybija się zgodnie z wachtami czterogodzinnymi od jednego pojedynczego uderzenia (na przykład o godz. 8.30) do czterech podwójnych uderzeń (na przykład o godz. 12.00). Na jednostkach pływających Straży Granicznej stojących w porcie lub na kotwicy wybija się czas dzwonem okrętowym. Każde pojedyncze uderzenie, tzw. „szklanka” oznacza pół godziny, a podwójne – pełną godzinę.

Czas wybija się w okresach czterogodzinnych licząc od północy.

4.2 Kolejność przekraczania burty jednostki pływającej Straży Granicznej

Z nabrzeża, łodzi na pokład jednostki pływającej Straży Granicznej pierwsza wchodzi osoba najwyższa stanowiskiem lub najstarsza stopniem, a następnie pozostałe osoby -

kolejno według starszeństwa. Zasada ta obowiązuje również przy schodzeniu z jednostki pływającej, a także przy przechodzeniu na jednostkę pływającą Straży Granicznej stojącą burta w burtę z inną jednostką.

Przy zejściu z jednostki pływającej Straży Granicznej na lódź pierwsi schodzą najmłodszy stanowiskiem i stopniem, a następnie najstarszy stanowiskiem (stopniem) jako ostatni.

4.3 Kolejność wsiadania do motorówki przewozowej

Podczas zajmowania miejsc w motorówkach przewozowych odchodzących od nabrzeża w oznaczonym czasie nie obowiązuje kolejność przy wsiadaniu, natomiast po zacumowaniu, jako pierwsza wysiada osoba najstarsza stanowiskiem (stopniem), a następnie pozostałe osoby według stanowiska i stopnia.

4.4 Pożegnanie i przywitanie jednostek pływających Straży Granicznej

Do dobrych zwyczajów należy pożegnanie jednostek pływających Straży Granicznej wychodzących w morze oraz ich przywitane po powrocie z morza przez przedstawicieli komendy dywizjonu. Jednostki pływające Straży Granicznej udające się z wizytą do portu zagranicznego są żegnane oraz witane w kraju przez wyższych przełożonych. Sposób pożegnania i przywitania w tym przypadku jednostki pływającej Straży Granicznej określa Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej.

4.5 Przekazanie dowodzenia jednostką pływającą Straży Granicznej

Zdanie i objęcie stanowiska dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej odbywa się podczas uroczystej zbiórki załogi. Na miejsce zbiórki przybywa komendant dywizjonu wraz z dowódcą obejmującym stanowisko. Dowódca zdający obowiązki podaje komendy, np.: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**” i składa meldunek, np.: „**Panie Komandorze, melduję załogę na uroczystej zbiórce z okazji zdania i objęcia stanowiska dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej**”.

Komendant dywizjonu zajmuje miejsce przed środkiem szyku i wita się z załogą. Po przywitaniu zdający stanowisko podaje komendy: „**BACZNOŚĆ**”, „**SPOCZNIJ**” i zajmuje miejsce po prawej stronie komendanta dywizjonu, a obejmujący po lewej stronie – obaj w odstępie jednego kroku.

Zdający stanowisko podaje komendę: „**BACZNOŚĆ**”, po której komendant dywizjonu informuje załogę o zmianie dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej. Przełożony przedstawia nowego dowódcę oraz podaje podstawę wyznaczenia go na stanowisko, np.: „**Rozkazem Komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej wasz dowódca, kpt.**

Kowalski, został przeniesiony na inne stanowisko służbowe. Na dowódcę SG-111 został wyznaczony por. Wróbelki”.

Nowy dowódca podaje komendę: „**Załoga, na moją komendę – SPOCZNIJ**”. Komendant dywizjonu składa podziękowanie zdającemu stanowisko oraz informuje załogę o przebiegu służby nowego dowódcy. Zdający dziękuje załodze za wspólną służbę a obejmujący wita ją w krótkim wystąpieniu.

Ceremonię zdania i objęcia stanowiska kończy wykonanie pamiątkowej fotografii.

5. CHRZEST I PIERWSZE PODNIESIENIE BANDERY

W ceremonii chrztu i pierwszego podniesienia bandery na jednostce pływającej Straży Granicznej wcielanej do służby w Morskim Oddziale Straży Granicznej biorą udział jednostki pływające Straży Granicznej stojące w danym porcie (basenie), wydzielone pododdziały, przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendy Głównej Straży Granicznej, goście honorowi i zaproszeni przedstawiciele pomiotów administracji rządowej i samorządowej regionu, matka chrzestna jednostki pływającej Straży Granicznej (przywilej chrztu jednostki pływającej przysługuje kobietom), delegacja stoczniowców.

Jednostka pływająca Straży Granicznej cumuje przy nabrzeżu prawą burtą. Goście honorowi i zaproszeni goście zajmują wyznaczone miejsca. Załoga jednostki pływającej Straży Granicznej, na której odbywa się ceremonia, a także załogi wszystkich jednostek pływających Straży Granicznej biorących udział w uroczystości stają na zbiórkach na rufie lub dziobie – w zależności od konstrukcji jednostki. Pododdziały uczestniczące w uroczystości stoją w ugrupowaniu rozwiniętym, frontem do jednostki pływającej Straży Granicznej, ustawione w kolejności: orkiestra, oficerowie asystujący z banderą i flagą Straży Granicznej, kompania honorowa, pododdział kadry, pododdziały funkcjonariuszy.

Dowódcą uroczystości jest komendant dywizjonu w skład, którego została wcielona nowa jednostka pływająca Straży Granicznej.

Z chwilą przybycia przełożonego wyższego szczebla, który ma wręczyć banderę i flagę Straży Granicznej, dowódca uroczystości podaje komendy: „**Na jednostkach – BACZNOŚĆ**”. Po tej komendzie na jednostkach pływających Straży Granicznej zastępcy dowódców gwizdkiem oficerskim podają komendy: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawą (lewą) – BURTE**”. Załoga przyjmuje postawę zasadniczą, a oficerowie salutują. Po wykonaniu tej komendy na jednostkach pływających – dowódca uroczystości podaje komendy dla pododdziałów stojących na nabrzeżu: „**Pododdziały – „BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**”, podchodzi do przełożonego i składa meldunek np.: „**Panie Komandorze, Komendant Kaszubskiego Dywizjonu Straży Granicznej kmdr Kowalski, melduje gotowość jednostek pływających i pododdziałów do uroczystości poświęcenia, nadania imienia i pierwszego podniesienia bandery na jednostce pływającej SG-313**”.

W czasie zbliżania się przełożonego do przyjęcia meldunku i podczas przeglądu pododdziałów orkiestra gra marsza powitalnego, przerywając grę tylko na moment przyjęcia meldunku i powitania.

Przełożony po przyjęciu meldunku i przeglądzie pododdziałów wita się z pododdziałami słowami: „**CZOŁEM FUNKCJONARIUSZE**”. Pododdziały odpowiadają właściwym okrzykiem np.: „**CZOŁEM PANIE KOMANDORZE**”.

Po powitaniu dowódca uroczystości odprowadza przełożonego do miejsca pobytu gości honorowych, po czym wydaje komendy: „**Na jednostkach – SPOCZNIJ**”, a następnie: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

W tym czasie przełożony wita się z zaproszonymi gośćmi. Po zakończeniu powitania kolejno następują czynności jak podczas uroczystego apelu. Po podniesieniu flagi państwowej dowódca uroczystości rozkazuje przyjąć postawę swobodną po czym Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej (lub dowódca uroczystości) zwraca się do kapelana o dokonanie aktu poświęcenia jednostki pływającej Straży Granicznej. Poświęcenie jednostki pływającej Straży Granicznej odbywa się wg oddzielnego ceremoniału.

Po dokonaniu aktu poświęcenia Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej zwraca się do matki chrzestnej: „**Proszę matkę chrzestną, Panią Kowalską, o dokonanie aktu nadania imienia jednostce pływającej SG-313**”. Matka chrzestna podchodzi do jednostki pływającej Straży Granicznej w towarzystwie wyznaczonego oficera. Stojąc przy burcie jednostki pływającej Straży Granicznej wypowiada formułę: „**Płyń po morzach i oceanach, sław imię Straży Granicznej, strzeż morskiej granicy Rzeczypospolitej Polskiej. Nadaję ci imię np. Strażnik – 3**”, po czym rozbija butelkę szampana o kadłub jednostki (jeżeli właściwości konstrukcyjne uniemożliwiają rozbicie butelki szampana o jej kadłub, symbolicznego chrztu dokonuje się poprzez oblanie jej burty szampanem). Po zakończeniu ceremonii matka chrzestna zostaje odprowadzona przez oficera na trybunę.

Po dokonaniu aktu chrztu jednostki pływającej Straży Granicznej, wyznaczony oficer odczytuje decyzję Komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej o wcieleniu jednostki pływającej Straży Granicznej do służby. W trakcie odczytywania decyzji dowódca uroczystości podaje odpowiednie komendy, a trębacze grają sygnał „**Słuchajcie wszyscy**”.

Po odczytaniu decyzji o wcieleniu jednostki pływającej Straży Granicznej do służby, dokonuje się aktu poświęcenia bandery i flagi Straży Granicznej. Dowódca uroczystości podaje komendę: „**Poczet banderowy do poświęcenia bandery i flagi Straży Granicznej – WYSTĄP**”. Poczet banderowy zajmuje wyznaczone miejsce, np. przy trybunie, a kapelan dokonuje aktu poświęcenia wg oddzielnego ceremoniału.

Po dokonaniu poświęcenia bandery i flagi Straży Granicznej dowódca uroczystości podaje komendy: „**Na jednostkach – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”,

„Na prawo – PATRZ”, „Dowódca i zastępca dowódcy jednostki pływającej SG-313 po banderę i flagę Straży Granicznej – MARSZ”.

Po tej komendzie dowódca i zastępca dowódcy schodzą z jednostki pływającej Straży Granicznej i udają się do wyznaczonego miejsca. Równocześnie poczet banderowy występuje z szyku, maszeruje w kierunku położonego wyższego szczebla i zatrzymuje się trzy kroki przed nim. W tym czasie na jednostkach pływających Straży Granicznej podnosi się na prawym noku rei flagę „kodu i odpowiedzi” wg Międzynarodowego Kodu Sygnałowego do położenia „pięć przed”. Przełożony bierze od funkcjonariusza banderowego złożoną banderę i przekazuje ją dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej, mówiąc: **„Wręczam Panu Kapitanowi banderę dla SG-313. Niech jednostka nosi ją z honorem, a załoga służy jej wiernie”**. Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej, przyjmując banderę, odpowiada: **„KU CHWALE OJCZYZNY”**. Wręczając flagę Straży Granicznej zastępcy dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej, przełożony mówi: **„Wręczam Panu chorążemu flagę Straży Granicznej dla SG-313 w przekonaniu, że Pana jednostka będzie stale gotowa do ochrony morskiej granicy państwowej”**. Zastępca dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej, przyjmując flagę Straży Granicznej, odpowiada: **„KU CHWALE OJCZYZNY”**.

Dowódca uroczystości podaje komendę: **„Dowódca i zastępca dowódcy jednostki pływającej, na jednostkę – MARSZ”**. Dowódca i zastępca dowódcy jednostki pływającej Straży Granicznej, niosąc banderę i flagę Straży Granicznej maszerują w kierunku pocztu sztandarowego, oddają honory sztandarowi przez zatrzymanie się i przyjęcie postawy zasadniczej, po czym przechodzą przed frontem pododdziałów i wchodzą na jednostkę pływającą Straży Granicznej. Po wejściu na jednostkę pływającą Straży Granicznej dowódca i jego zastępca, dowódca uroczystości podaje komendy: **„Na jednostkach – SPOCNIJ”**, **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCNIJ”**. Po tej komendzie poczet banderowy wstępuje samodzielnie na swoje miejsce.

Po wejściu na jednostkę pływającą Straży Granicznej dowódca mocuje banderę do flaglinek na flagsztoku rufowym, natomiast zastępca mocuje flagę Straży Granicznej do flaglinek na prawym noku rei. W tym czasie na jednostkach pływających Straży Granicznej podnosi się flagę „kodu i odpowiedzi” według Międzynarodowego Kodu Sygnałowego do położenia **„Minuta przed”**. Po upływie minuty dowódca uroczystości podaje komendy: **„Na jednostkach – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Na – BANDERĘ”**, **„Banderę, flagę Straży Granicznej na SG-313 oraz wielką gałę banderową – PODNIEŚĆ”**.

Po tej komendzie na jednostkach pływających Straży Granicznej zrywa się flagę „kodu i odpowiedzi” wg Międzynarodowego Kodu Sygnałowego do położenia – „czas upłynął”. Dowódca podnosi banderę na flagsztoku rufowym, a zastępca dowódcy flagę Straży

Granicznej na prawym noku rei, a orkiestra gra hymn państwowy. Równocześnie na wszystkich jednostkach pływających Straży Granicznej podnosi się wielką galę banderową.

Po podniesieniu bandery, flagi Straży Granicznej i wielkiej gali banderowej dowódca uroczystości wydaje komendy: „**Na jednostkach pływających – SPOCZNIJ**”, „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”.

Przełożony wygłasza okolicznościowe przemówienie, po nim występują przedstawiciele gości honorowych.

Po zakończeniu przemówień odbywa się defilada pododdziałów, po której pododdziały odmaszerowują do rejonów zakwaterowania, a przełożony z zaproszonymi gośćmi udaje się na jednostkę pływającą Straży Granicznej celem jej zwiedzenia.

6. OSTATNIE OPUSZCZENIE BANDERY

Na jednostce pływającej Straży Granicznej, która ma zostać wycofana ze służby w Morskim Oddziale Straży Granicznej opuszcza się banderę po raz ostatni.

W ostatnim opuszczeniu bandery biorą udział jednostki pływające Straży Granicznej stojące w danym porcie (basenie), wydzielone pododdziały, a także zaproszeni przedstawiciele Komendy Głównej Straży Granicznej, podmiotów administracji rządowej lub samorządowej z regionu. Na uroczystość zaprasza się również matkę chrzestną jednostki pływającej Straży Granicznej oraz wszystkich jej poprzednich dowódców.

Jednostka pływająca Straży Granicznej cumuje przy nabrzeżu prawą burtą. Załoga jednostki pływającej Straży Granicznej, na której odbywa się ceremonia, a także załogi wszystkich jednostek pływających Straży Granicznej biorących udział w uroczystości stają na zbiórkach na rufie. Pododdziały uczestniczące w uroczystości stoją w ugrupowaniu rozwiniętym, frontem do jednostki pływającej Straży Granicznej, ustawione w kolejności: orkiestra, poczet banderowy bez bandery, kompania honorowa, pododdział kadry kierowniczej, miejsce dla załogi jednostki pływającej Straży Granicznej, pododdziały funkcjonariuszy. Na lewym skrzydle szyku pododdziałów ustawia się samochód, którym bandera ma być odwieziona do Komendy Morskiego Oddziału Straży Granicznej.

Dowódcą uroczystości jest komendant dywizjonu w skład którego wchodzi jednostka pływająca Straży Granicznej, na której po raz ostatni odbywa się ceremonia opuszczenia bandery.

Z chwilą przybycia przełożonego wyższego szczebla, dowódca uroczystości podaje komendy: „**Na jednostkach – BACZNOŚĆ**”. Po tej komendzie na jednostkach pływających Straży Granicznej zastępcy dowódców gwizdkiem oficerskim podają komendy: „**BACZNOŚĆ**”, „**Na prawą (lewą) – BURTE**”. Załoga przyjmuje postawę zasadniczą a oficerowie salutują. Po wykonaniu komendy na jednostkach pływających Straży Granicznej - dowódca uroczystości podaje komendy dla pododdziałów stojących na nabrzeżu:

„**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na prawo – PATRZ**” i składa meldunek np.: „**Panie Komandorze, komendant dywizjonu, kmdr por. Kowalski, melduje gotowość jednostek pływających i pododdziałów do uroczystości ostatniego opuszczenia bandery na SG -313**”.

W czasie zbliżania się przełożonego do przyjęcia meldunku i podczas przeglądu pododdziałów orkiestra gra marsza powitalnego, przerywając grę tylko na moment przyjęcia meldunku i powitania.

Po powitaniu dowódca uroczystości odprowadza przełożonego do miejsca pobytu gości honorowych, po czym wydaje komendę: „**Na jednostkach pływających – SPOCZNIJ**”, a następnie podaje komendy: „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – SPOCZNIJ**”. W tym czasie przełożony wita się z gośćmi honorowymi.

Po przywitaniu na jednostce pływającej Straży Granicznej sygnalista wachtowy podnosi na noku rei flagę „kodu i odpowiedzi” wg Międzynarodowego Kodu Sygnałowego „**do pół**” i ogłasza głosem „**Pięć przed**”.

Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wraz z trzema asystującymi mu funkcjonariuszami podchodzi do flagszoka rufowego, przyjmuje postawę zasadniczą w gotowości do ostatniego opuszczenia bandery.

Wyznaczony oficer odczytuje decyzję o wycofaniu jednostki pływającej Straży Granicznej ze służby w Morskim Oddziale Straży Granicznej. W trakcie odczytywania decyzji dowódca uroczystości podaje odpowiednie komendy, a trębacze grają sygnał „**Słuchajcie wszyscy**”. Po odczytaniu decyzji sygnalista wachtowy podnosi flagę „kodu i odpowiedzi” wg Międzynarodowego Kodu Sygnałowego „**do miejsca**” i ogłasza głosem „**Minuta przed**”. Po upływie minuty dowódca uroczystości wydaje komendy do oddania honorów oraz opuszczenia bandery, flagi Straży Granicznej i wielkiej gali banderowej na jednostce pływającej Straży Granicznej, na której odbywa się uroczystość oraz wielkich gal banderowych na pozostałych jednostkach pływających Straży Granicznej: „**Na jednostkach pływających – BACZNOŚĆ**”, „**Pododdziały – BACZNOŚĆ**”, „**Na – BANDERĘ**”, „**Banderę i flagę Straży Granicznej na SG-313 – OPUŚCIĆ**”. Sygnalista wachtowy zrywa flagę „kodu i odpowiedzi” wg Międzynarodowego Kodu Sygnałowego i ogłasza głosem „**Czas upłynął**”. Orkiestra gra hymn państwowy a dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej i jego zastępca opuszczają odpowiednio banderę i flagę Straży Granicznej, zaś wyznaczeni funkcjonariusze wielką galę banderową. Na pozostałych jednostkach pływających Straży Granicznej opuszcza się wielką galę banderową.

Z chwilą zakończenia opuszczania bandery dowódca uroczystości wydaje komendy: **„Na jednostkach pływających – SPOCZNIJ”**, **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCZNIJ”**.

Po tej komendzie dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wraz z asystującymi funkcjonariuszami składa banderę i staje przy trapie. Cała załoga schodzi z jednostki pływającej Straży Granicznej w kolejności od najmłodszego do najstarszego stopniem i udaje się do wyznaczonego miejsca w szyku pododdziałów.

Dowódca uroczystości wydaje komendy: **„Na jednostkach pływających – BACZNOŚĆ”**, a następnie **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały na prawo – PATRZ”**, **„Poczet banderowy, do przyjęcia bandery – MARSZ”**.

Poczet banderowy maszeruje do wyznaczonego miejsca. Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wraz z asystą schodzi z jednostki pływającej Straży Granicznej, podchodzi do Komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej i składa mu meldunek, np.: **„Panie Komandorze, dowódca jednostki pływającej kpt. Kwiatkowski, melduje ostatnie opuszczenie bandery na SG-313”**. Bierze banderę, a następnie flagę Straży Granicznej od asysty i przekazuje ją Komendantowi Morskiego Oddziału Straży Granicznej. Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej przekazuje banderę oraz flagę Straży Granicznej pocztowi banderowemu. Dowódca uroczystości podaje komendę: **„Poczet banderowy, do szyku – MARSZ”**, a po jej wykonaniu: **„Na jednostkach pływających – SPOCZNIJ”**, **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały – SPOCZNIJ”**.

Dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wraz z asystą wstępuje do szyku załogi jednostki pływającej Straży Granicznej.

Przełożony i dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej wygłaszają okolicznościowe przemówienie. Po przemówieniach dowódca uroczystości wydaje komendy: **„Na jednostkach pływających – BACZNOŚĆ”**, a następnie **„Pododdziały – BACZNOŚĆ”**, **„Pododdziały, na prawo – PATRZ”**, **„Poczet banderowy – ODMASZEROWAĆ”**.

Poczet banderowy występuje z szyku, maszeruje wzdłuż pododdziałów do pojazdu. W odległości trzech kroków od pojazdu dowódca pocztu podaje komendy: **„Poczet – STÓJ”**, **„Banderę – ZŁÓŻ”**. Dowódca uroczystości podaje komendy do przyjęcia postawy swobodnej. Poczet banderowy zwija banderę, wkłada ją do pokrowca, zajmuje miejsce w pojeździe i odjeżdża.

Dowódca uroczystości po wyjeździe pocztu banderowego wydaje stosowne komendy i składa meldunek Komendantowi Morskiego Oddziału Straży Granicznej o zakończeniu uroczystości. Ceremonię kończy wykonanie pamiątkowej fotografii na tle jednostki pływającej Straży Granicznej.

ROZDZIAŁ VI

UROCZYŚCIOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM, PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM LUB RELIGIJNYM

Uroczystości o charakterze patriotycznym i patriotyczno-religijnym, które organizuje Straż Graniczna powinny być przeprowadzone w formie uroczystego apelu z uwzględnieniem zasad przedstawionych w poniższym rozdziale.

1. UROCZYŚCIOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNYM

1.1 Składanie wieńców i wiązanek przed pomnikami, tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej

Złożenie wieńców i wiązanek przed pomnikami i tablicami pamiątkowymi oraz w miejscach pamięci narodowej, jest wyrazem oddania hołdu i upamiętnienia osób oraz wydarzenia, któremu uroczystość jest poświęcona.

Ceremonia złożenia wieńców i wiązanek jest najczęściej jednym z elementów uroczystości o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym, np. apel pamięci, apel poległych, odsłonięcie pomnika, tablicy pamiątkowej i innych.

Organizując uroczystość złożenia wieńców i wiązanek, należy pamiętać o zasadach ustawiania delegacji składających wieńce. W Polsce zasady precedencji nie są arbitralnie ustalone. Podczas składania wieńców i wiązanek stosowane są (zwyczajowo) następujące zasady:

- zasada „osobistej obecności”, która polega na tym, że w przypadku braku obecności Prezydenta podczas uroczystości – Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu i Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, składają wieńce przed przedstawicielem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- zasada „pierwszeństwa urzędu, a nie osoby”, która polega na tym, że jako pierwszy składany jest wieniec od delegacji stojącej najwyżej w hierarchii państwowej.

Organizator uroczystości ustala kolejność ustawiania delegacji oraz sposób składania wieńców i wiązanek mając na względzie jedną z wyżej wymienionych zasad. Ustalając kolejność delegacji organizator uroczystości powinien kierować się następującymi regułami:

- władza świecka przed duchowną,
- ustawodawcza przed wykonawczą w obrębie danego szczebla (centralny, wojewódzki, powiatowy, gminny),
- szef urzędu zawsze przed zastępcą szefa urzędu, ale wiceszef wyższego szczebla terytorialnego (np. województwa) lub organizacyjnego przed szefem szczebla niższego.

Ze względu na rodzaj i charakter uroczystości dopuszcza się możliwość udzielenia pierwszeństwa delegacji szczególnie związanej z obchodzoną uroczystością, np. delegacja weteranów może jako pierwsza złożyć wieniec z okazji Dnia Weterana oraz delegacja zagraniczna może być ustawiona przed delegacją polską.

Uroczystość złożenia wieńców i wiązanek w miejscu pamięci narodowej odbywa się przy udziale asysty honorowej Straży Granicznej zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- wystawienie posterunku honorowego (wystawienie posterunku powinno nastąpić ok 15 min przed rozpoczęciem uroczystości);
- wprowadzenie sztandarów organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych (poczty sztandarowe zajmują wyznaczone miejsca);
- wprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
- przybycie zaproszonych gości (zajmują oni wyznaczone miejsca, narrator/konferansjer przedstawia uczestnikom przebieg uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę);
- rozpoczęcie uroczystości (odegranie/odtworzenie hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „**Hasła Wojska Polskiego**”);
- złożenie wieńców i wiązanek (funkcjonariusze z wieńcami i wiązkami występują oraz ustawiają się na wprost pomnika/tablicy pamiątkowej lub miejsca pamięci narodowej. Członkowie delegacji zajmują miejsca za wyznaczonymi funkcjonariuszami albo niosą sami wieniec lub wiązkę, ustawiając się za ostatnim z funkcjonariuszy. Werbliści grają „**Tremolo**”, funkcjonariusze i delegacje podchodzą do pomnika/tablicy pamiątkowej lub miejsca pamięci narodowej i składają wieńce i wiązanki. Przewodniczący delegacji po złożeniu przez funkcjonariusza wieńca/wiązanki może podejść i poprawić znajdującą się na nim szarfę, następnie wraca na poprzednie miejsce. Funkcjonariusz po złożeniu wieńca/wiązanki oddaje honor i odchodzi na wyznaczone miejsce. Następnie delegacja oddaje honory (w przypadku osób cywilnych przez skłon głowy) i odchodzi na poprzednie miejsce;
- odegranie sygnału „**Śpij kolego**” lub „**Cisza**”;
- odegranie utworu okolicznościowego;
- odprowadzenie asysty honorowej;
- odprowadzenie pozostałych sztandarów;

- zakończenie uroczystości.

Jeżeli scenariusz uroczystości przewiduje przemówienia okolicznościowe, modlitwy itp. wówczas mogą one odbyć się po odegraniu (odtworzeniu) hymnu Rzeczypospolitej Polskiej („**Hasła Wojska Polskiego**”). W takim przypadku ceremonia złożenia wieńców i wiązanek jest ostatnim elementem uroczystości.

1.2 Apel Pamięci lub Apel Poległych

Apel pamięci (*w jego treści przywoływane są osoby związane z wydarzeniem historycznym, które nie poległy w boju*) lub apel poległych (*w treści apelu w przeważającej części wymienia się tych, którzy polegli podczas działań wojennych*) przeprowadza się z okazji świąt państwowych i resortowych oraz rocznic wydarzeń historycznych. Apel może być także elementem uroczystości o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym.

Do udziału w apelu można zaprosić przedstawicieli podmiotów administracji rządowej i samorządowej z regionu, organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich i duszpasterzy Straży Granicznej oraz młodzieży i innych partnerów społecznych.

Apel przeprowadza się w miejscach związanych z dziejami narodu polskiego, na cmentarzach wojennych, przy pomnikach i tablicach pamiątkowych upamiętniających poległych funkcjonariuszy/żołnierzy polskich oraz chwałę oręża polskiego.

Tekst apelu odczytuje się powoli i wyraźnie. Po zawołaniu: „**Wzywam Was do apelu**”, „**Wołam Was do apelu**”, „**Stąncie do apelu**”, itp. Funkcjonariusze stojący w szyku kompanii honorowej odpowiadają, np. „**Polegli na polu chwały**”, „**Chwała bohaterom**”, „**Chwała obrońcom Ojczyzny**”, „**Zginęli śmiercią męczeńską**”, „**Cześć ich pamięci**”. Po odpowiedzi funkcjonariuszy werbliści grają „**Tremolo**” (po ostatniej odpowiedzi funkcjonariuszy „**Tremolo**” grane jest trzykrotnie).

Apel pamięci lub apel poległych można łączyć z odsłonięciem pomników, tablic pamiątkowych i innych miejsc pamięci narodowej oraz ze składaniem wieńców i wiązanek.

Apel odbywa się przy udziale asysty honorowej Straży Granicznej zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- wystawienie posterunku honorowego (wystawienie posterunku powinno nastąpić ok 15 min przed rozpoczęciem uroczystości);
- wprowadzenie sztandarów organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych (poczty sztandarowe zajmują wyznaczone miejsca);
- wprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;

- przybycie zaproszonych gości (zajmują oni wyznaczone miejsca, narrator/konferansjer przedstawia uczestnikom przebieg uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę);
- rozpoczęcie uroczystości (odegranie/ odtworzenie hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „**Hasła Wojska Polskiego**”);
- przemówienie organizatora uroczystości (organizator wita uczestników uroczystości);
- przemówienia okolicznościowe;
- odczytanie apelu pamięci lub apelu poległych (asysta honorowa oddaje honory, funkcjonariusz z jednostki organizacyjnej Straży Granicznej wystawiającej asystę honorową odczytuje treść apelu. Po odczytaniu apelu funkcjonariusz czytający apel podaje komendę: „**SALWA HONOROWA**”. Po oddaniu salwy honorowej, trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”);
- złożenie wieńców i wiązanek;
- odegranie sygnału „**Śpij kolego**” lub „**Cisza**”;
- odegranie utworu okolicznościowego;
- odprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
- odprowadzenie pozostałych sztandarów;
- zakończenie uroczystości.

1.3 Nadanie imienia związanego z tradycjami Straży Granicznej

Nadanie imienia związanego z tradycjami Straży Granicznej różnego rodzaju budowiom o charakterze publicznym (np. szkołom, ulicom, placom, skwerom, mostom, muzeom, salom tradycji), statkom powietrznym i jednostkom pływającym, może być zorganizowane z udziałem asysty honorowej Straży Granicznej, zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach o charakterze patriotycznym lub patriotyczno-religijnym.

Uroczystość taka może być połączona z apelem pamięci lub apelem poległych, odsłonięciem pomnika lub tablicy pamiątkowej i zorganizowana w rocznicę historycznych wydarzeń związanych z osobą lub wydarzeniem, którego imię jest nadawane.

Do udziału w tych uroczystościach można zaprosić podmioty administracji rządowej i samorządowej z regionu, przedstawicieli duszpasterstwa Straży Granicznej, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich oraz młodzieży i innych partnerów społecznych.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- wystawienie posterunku honorowego przy tablicy pamiątkowej lub pomniku (wystawienie posterunku powinno nastąpić ok 15 min przed rozpoczęciem

- uroczystości);
- wprowadzenie sztandarów organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych (poczty sztandarowe zajmują wyznaczone miejsca);
 - wprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
 - przybycie zaproszonych gości (zajmują oni wyznaczone miejsca, narrator/konferansjer przedstawia uczestnikom przebieg uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę);
 - rozpoczęcie uroczystości (odegranie/ odtworzenie hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „**Hasła Wojska Polskiego**”);
 - przemówienie organizatora uroczystości (organizator wita uczestników uroczystości);
 - odczytanie decyzji o nadaniu imienia (wyznaczona osoba lub przedstawiciel urzędu nadającego imię odczytuje treść dokumentu o nadaniu imienia);
 - dokonanie aktu odsłonięcia pomnika lub tablicy pamiątkowej (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, asysta honorowa oddaje honory, osoba /osoby/ dokonująca/ce aktu odsłonięcia zdejmuje wstęgę/szarfę, trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”);
 - przemówienia okolicznościowe;
 - ewentualne złożenie wieńców/wiązanek;
 - odegranie utworu okolicznościowego;
 - odprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
 - odprowadzenie pozostałych sztandarów;
 - zakończenie uroczystości.

2. UROCZYŚTOŚCI O CHARAKTERZE PATRIOTYCZNO-RELIGIJNYM

2.1 Odsłonięcie pomników, tablic pamiątkowych i innych miejsc pamięci Narodowej

Do udziału w uroczystościach odsłonięcia pomników, tablic pamiątkowych i innych miejsc pamięci narodowej można zaprosić przedstawicieli podmiotów administracji rządowej i samorządowej z regionu, duszpasterstwa, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich oraz młodzieży i innych partnerów społecznych.

Sposób zasłonięcia pomnika, tablicy pamiątkowej przed odsłonięciem uzależniony jest od możliwości organizacyjnych i technicznych (wstęgą/szarfą o barwie biało-czerwonej, którą przymocowuje się w górnym prawym rogu pomnika/tablicy pamiątkowej i przeciąga skośnie do jego dolnego lewego rogu. W przypadku innych obiektów pamięci narodowej można wykorzystać wstęgę/szarfę o barwie biało-czerwonej, którą podczas odsłonięcia obiektu przecina się nożyczkami).

Uroczystość może być połączona z apelem pamięci lub apelem poległych, które są związane z odsłanianym pomnikiem lub tablicą pamiątkową.

Odsłonięcie pomników, tablic pamiątkowych i innych miejsc pamięci narodowej odbywa się przy udziale asysty honorowej zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach o charakterze patriotyczno-religijnym.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- wystawienie posterunku honorowego przy tablicy pamiątkowej lub pomniku (wystawienie posterunku powinno nastąpić ok. 15 min. przed rozpoczęciem uroczystości);
- wprowadzenie sztandarów organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych (poczty sztandarowe zajmują wyznaczone miejsca);
- wprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
- przybycie zaproszonych gości (zajmują oni wyznaczone miejsca, narrator/konferansjer/ przedstawia uczestnikom przebieg uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę);
- rozpoczęcie uroczystości (odegranie/ odtworzenie hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „**Hasła Wojska Polskiego**”);
- przemówienie organizatora uroczystości (organizator wita uczestników uroczystości);
- przemówienia okolicznościowe;
- odsłonięcie pomnika lub tablicy pamiątkowej (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, asysta oddaje honory, osoba /osoby/ dokonująca/ce aktu odsłonięcia zdejmuje/ą wstęgę /szarfę/, trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”);
- poświęcenie pomnika lub tablicy pamiątkowej (duchowny/duchowni odmawia modlitwy i dokonuje jego poświęcenia);
- złożenie wieńców i wiązanek;
- odegranie utworu okolicznościowego;
- odprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
- odprowadzenie pozostałych sztandarów;
- zakończenie uroczystości.

2.2 Poświęcenie nowo wybudowanych obiektów i nowego sprzętu służbowego Straży Granicznej

Nowo wybudowane obiekty i nowy sprzęt służbowy Straży Granicznej mogą być poświęcone. W uroczystości może wziąć udział asysta honorowa Straży Granicznej zgodnie z zasadami jej uczestnictwa w uroczystościach o charakterze patriotyczno-religijnym.

Do udziału w tych uroczystościach można zaprosić podmioty administracji rządowej i samorządowej z regionu, przedstawicieli duszpasterstwa, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich oraz młodzieży i innych partnerów społecznych.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

- wprowadzenie sztandarów organizacji pozarządowych, środowisk kombatanckich, uczelni, szkół i innych partnerów społecznych (początkowo sztandarowe zajmują wyznaczone miejsca);
- wprowadzenie asysty honorowej (wprowadzenie asysty następuje ok 15 minut przed rozpoczęciem uroczystości);
- przybycie zaproszonych gości (zajmują oni wyznaczone miejsca, narrator/konferansjer przedstawia uczestnikom przebieg uroczystości oraz wprowadza w jej tematykę);
- rozpoczęcie uroczystości (odegranie hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej lub „*Hasła Wojska Polskiego*”);
- przemówienie organizatora uroczystości (organizator wita uczestników uroczystości);
- przemówienia okolicznościowe;
- odmówienie modlitw i poświęcenie budowli lub sprzętu (w przypadku uczestniczenia w uroczystości duchownych różnych wyznań modlitwy odmawiane są kolejno - zgodnie ze scenariuszem uroczystości);
- odprowadzenie asysty honorowej Straży Granicznej;
- odprowadzenie pozostałych sztandarów;
- zakończenie uroczystości.

3. UROCZYŚCIOCIO CHARAKTERZE RELIGIJNYM

Uroczystości o charakterze religijnym organizowane są z okazji świąt: Bożego Narodzenia, Zmartwychwstania Pańskiego, Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Wszystkich Świętych, Dnia Wspomnienia Zmarłych, Odpustu Parafii Straży Granicznej oraz rocznic wydarzeń historycznych, zdarzeń losowych (np. pogrzeby) i indywidualnych (np. zawarcie małżeństwa przez funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej).

3.1 Msza święta organizowana w obrządku rzymsko-katolickim

Msza święta dla wspólnoty Kościoła Rzymsko-Katolickiego jest najważniejszym wydarzeniem i najświętszą czynnością. Ze względu na powagę mszy świętej uczestniczący w niej funkcjonariusze powinni przyjąć postawę godną w zachowaniu i ubiorze, z pełnym poszanowaniem zwyczajów, przestrzegając liturgicznych przepisów religijnych oraz Ceremoniału.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Msza święta z udziałem pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej i trębacza.

a) Obrzędy wstępne:

Czynności wykonywane przez asystę honorową:

- po przybyciu kapłana i asysty liturgicznej do ołtarza:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru**”, lub podaje komendę „**Sztandar wprowadzić!**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ołtarzem i oddaje honor;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i zajęcia wyznaczonego miejsca przez poczet sztandarowy;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”, poczet sztandarowy przyjmuje postawę swobodną;
- kapłan rozpoczyna mszę świętą.

b) Liturgia Słowa i Liturgia Eucharystyczna:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- w trakcie mszy świętej organizowanej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej poczet sztandarowy wykonuje następujące czynności:
 - przed „Podniesieniem” – oddaje honor, po „Podniesieniu” – przyjmuje postawę swobodną;
 - przed „Ewangelią” i „Błogosławieństwem” – przyjmuje postawę zasadniczą;
 - po „Ewangelii” i „Błogosławieństwie” – przyjmuje postawę swobodną;
- w trakcie mszy świętej organizowanej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej wykonywane są na trąbce przez trębacza następujące sygnały:
 - sygnał „**Baczność**” – przed „Ewangelią” w momencie, gdy wierni skończą śpiewać „Alleluja”. Po słowach „Oto Słowo Pańskie – Chwała Tobie Chryste” – sygnał „**Spocznij**”;
 - sygnał „**Baczność**” – przed „Podniesieniem” po słowach „...Ciałem i Krwią naszego Pana Jezusa Chrystusa”, sygnał „**Spocznij**” – po opuszczeniu kielicha;
 - utwór „**Intrada**” – podczas przeistoczenia, po ukazaniu kolejno postaci Najświętszego Sakramentu Eucharystii;
 - sygnał „**Baczność**” – przed błogosławieństwem po słowach „A teraz udzielię

błogosławieństwa”;

- sygnał „**Spocznij**” - po słowach „Idźcie w pokoju Chrystusa”.

c) Obrzędy rozesłania:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- po „Błogosławieństwie” i odśpiewaniu hymnu „**Boże coś Polskę**” lub innej pieśni religijnej:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wyprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej: „**Proszę o wyprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Sztandar odprowadzić!**”.
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honor;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i opuszczenia świątyni;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”;
- kapłan z asystą liturgiczną wychodzi z prezbiterium do zakrystii.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Msza święta z udziałem kompanii honorowej i orkiestry Straży Granicznej /trębacza/.

a) Obrzędy wstępne:

Czynności wykonywane przez asystę honorową:

- po przybyciu kapłana i asysty liturgicznej do ołtarza:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Kompania honorowa sztandar wprowadzić!**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - kompania honorowa Straży Granicznej wchodzi i zajmuje miejsce przed ołtarzem w szyku marszowym oddaje honor;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - w przypadku gdy poczet sztandarowy zajmuje miejsce przy ołtarzu, po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się pocztu sztandarowego i zajęcia wyznaczonego miejsca;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”, kompania honorowa przyjmuje postawę swobodną;
- kapłan rozpoczyna mszę świętą.

b) Liturgia Słowa i Liturgia Eucharystyczna:

Czynności wykonywane przez asystę honorową:

- w trakcie mszy świętej w obiektach sakralnych oraz podczas polowej mszy świętej kompania honorowa i poczet sztandarowy wykonują następujące czynności:
 - przed „Podniesieniem” – oddaje honor, po „Podniesieniu” – przyjmuje postawę swobodną;
 - przed „Ewangelią” i „Błogosławieństwem” – przyjmuje postawę zasadniczą;
 - po „Ewangelii” i „Błogosławieństwie” – przyjmuje postawę swobodną.

c) Obrzędy rozestania:

Czynności wykonywane przez asystę honorową:

- po „Błogosławieństwie” i odśpiewaniu hymnu „**Boże coś Polskę**” lub innej pieśni religijnej:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wyprowadzenie sztandaru „**Proszę o wyprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Kompania honorowa sztandar odprowadzić**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - dowódca kompanii honorowej Straży Granicznej podaje komendę do oddania honorów;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”, (w przypadku gdy poczet sztandarowy w trakcie mszy zajmował miejsce przy ołtarzu, przed odegraniem „**Hasło Wojska Polskiego**”, wstępuje on do szyku kompanii honorowej);
 - kompania honorowa Straży Granicznej wychodzi z obiektu sakralnego;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”;
- kapłan z asystą liturgiczną wychodzi z prezbiterium do zakrystii.

3.2 Prawosławne Nabożeństwo dziękczynne

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Nabożeństwo z udziałem pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej.

a) Obrzędy wstępne:

Czynności wykonywane przez poczet sztandarowy:

- na 15 minut przed nabożeństwem poczet sztandarowy zajmuje miejsce przed świątynią, frontem do niej;
- na 10 minut przed rozpoczęciem nabożeństwa celebrans podchodzi do sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej i oddaje honor poprzez pochylenie głowy;
- następnie celebrans udaje się do świątyni. Przed wejściem do głównej (środkowej) nawy świątyni na celebransa czekają kapelani odziani w szaty liturgiczne. Wraz z wejściem celebransa do świątyni goście honorowi zajmują w niej miejsca. Celebrans

podchodzi pod „Królewskie Wrota” ikonostasu, odwraca się do zebranych i udziela im błogosławieństwa;

- po odśpiewaniu przez chór „**Ton Despotin...**” ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru jednostki organizacyjnej Straży Granicznej: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru**”;
- poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ikonostasem, na wprost „Królewskich Wrót” u podnóża schodów i oddaje honor;
- celebrans pochyla głowę przed sztandarem, po czym poczet sztandarowy zajmuje miejsce po lewej stronie ikonostasu;
- celebrans powraca na podwyższone miejsce na środku świątyni i odziewa szaty liturgiczne;
- celebrans po odzianiu szat liturgicznych wita przybyłych na uroczystość gości;
- przed rozpoczęciem świętej liturgii, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę: „**BACZNOŚĆ**”;
- celebrans stojąc przy ołtarzu wygłasza słowa rozpoczynające świętą liturgię: „Błogosławione królestwo Ojca i Syna, i Świętego Ducha, teraz i zawsze, i na wieki wieków”; po tych słowach dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę: „**SPOCZNIJ**”.

b) Święta liturgia:

Czynności wykonywane przez poczet sztandarowy:

Poczet sztandarowy oddaje honory w następujących momentach nabożeństwa:

- po wejściu celebransa na katedrę (do chwili jego powrotu od ołtarza na katedrę);
- po trzech ekteniach i trzeciej pieśni antyfonalnej oraz po wypowiedzeniu słów: „Albowiem jesteś Bogiem Dobrym, Miłującym człowieka, i Tobie chwałę oddajemy, Ojcu i Synowi, i świętemu Duchowi, teraz i zawsze, i na wieki wieków” kiedy następuje „Małe Wejście”, do chwili jego zakończenia;
- kiedy rozpoczyna się śpiew „**Trisagion**” („Święty Boże, Święty Mocny...”), do chwili jego zakończenia;
- podczas wyjścia diakona z Ewangelią na środek świątyni do czytania, do momentu jej odczytania;
- podczas liturgii wiernych podczas śpiewu „**Cherubikonu**”, kiedy następuje „Wielkie Wejście”, do chwili jego zakończenia;
- po intonacji przez diakona słów: „**Drzwi! Drzwi! W mądrości uważajmy!**” i śpiewu „**Wyznania wiary**” (Credo);
- podczas anafory (kanonu eucharystycznego) po słowach: „Stańmy dobrze! Stańmy z bojaźnią!”, po której następuje modlitwa eucharystyczna, aż do chwili wypowiedzenia

przez kapłana słów: „Szczególnie za najświętszą, przeczystą, błogosławioną, pełną chwały Władczynię naszą, Bogurodnicę i zawsze Dziewicę Marię”;

- wraz z intonacją słów przez celebranta: „I uczyni nas godnymi, Władco ...”, przed modlitwą „Ojcze nasz” do chwili zamknięcia „Królewskich Wrót” w ikonostacie i po intonacji słów „Święte świętym”;
- podczas otwierania „Królewskich Wrót”, przed modlitwą komunijną („Wierzę, Panie i wyznaję...”);

c) Obrzędy rozestania:

Czynności wykonywane przez poczet sztandarowy:

- po modlitwie przed amboną („Panie, błogosławiący tym, którzy ciebie błogosławią...”) i udzieleniu błogosławieństwa przez celebrans, ceremoniarz lub inna osoba prosi o wyprowadzenie sztandaru: „**Proszę o wyprowadzenie sztandaru Straży Granicznej**”. Jeżeli zaś, bezpośrednio po liturgii ma miejsce nabożeństwo dziękczynne wówczas prośba o wyprowadzenie sztandaru podana jest po odśpiewaniu przez chór życzeń „*Wielu lat*” lub „*Boże coś Polskę*”;
- opuszczając świątynię, poczet sztandarowy podchodzi na wprost ikonostasu, zatrzymuje się i oddaje honor;
- celebrans pochyla głowę przed sztandarem, następnie poczet sztandarowy odchodzi z miejsca uroczystości.

W liturgii prawosławnej podczas nabożeństwa nie używa się sygnałów wykonywanych na trębce do podawania komend. Komendy podaje dowódca pocztu sztandarowego.

3.3 Nabożeństwo Ewangeliczne

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Nabożeństwo z udziałem pocztu sztandarowego jednostki organizacyjnej Straży Granicznej i trębacza.

a) Obrzędy wstępne:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- po przybyciu kapłana i asysty liturgicznej do ołtarza:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru**”, lub podaje komendę „**Sztandar wprowadzić!**”;
 - trębacz gra sygnał „**Bacność**”;
 - poczet sztandarowy wchodzi do obiektu sakralnego, zatrzymuje się przed ołtarzem i oddaje honor;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do

przemieszczenia się i zajęcia wyznaczonego miejsca;

– trębacz gra sygnał „**Spocznij**”, poczet sztandarowy przyjmuje postawę swobodną;

- kapłan z asystą liturgiczną zajmuje miejsce wokół ołtarza i rozpoczyna Nabożeństwo.

b) Czynności w trakcie nabożeństwa:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- poczet sztandarowy oddaje honory w następujących momentach Nabożeństwa:
 - podczas czytania „Słowa Bożego”, po zapowiedzi czytania ewangelii;
 - w czasie liturgii spowiedzi i komunii świętej, przy słowach ustanowienia sakramentu komunii świętej;
 - przy „Błogosławieństwie” końcowym.

c) Obrzędy rozestania:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- po odśpiewaniu pieśni zboru na zakończenie nabożeństwa:
 - wyznaczona osoba prosi o wyprowadzenie sztandaru: „**Proszę o wyprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Sztandar odprowadzić!**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - poczet sztandarowy przechodzi przed ołtarz, zatrzymuje się i oddaje honor;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - po odegraniu sygnału dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się i opuszczenia świątyni przez poczet sztandarowy;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”.

Przykładowy scenariusz przebiegu uroczystości:

Nabożeństwo z udziałem kompanii honorowej i orkiestry (trębacza).

a) Obrzędy wstępne:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- po przybyciu celebransa i asysty liturgicznej do ołtarza:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wprowadzenie sztandaru: „**Proszę o wprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Kompania honorowa sztandar wprowadzić!**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - kompania honorowa wchodzi i zajmuje miejsce przed ołtarzem w szyku marszowym, oddaje honory;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”;
 - w przypadku gdy poczet sztandarowy zajmuje miejsce przy ołtarzu, po odegraniu sygnału, dowódca pocztu sztandarowego podaje komendę do przemieszczenia się

pocztu sztandarowego i zajęcia wyznaczonego miejsca;

- trębacz gra sygnał „**Spocznij**” kompania honorowa przyjmuje postawę swobodną;
- celebrans rozpoczyna nabożeństwo.

b) Czynności w trakcie nabożeństwa:

Czynności wykonywane przez asystę honorową Straży Granicznej:

- kompania honorowa przyjmuje postawę zasadniczą, a poczet sztandarowy oddaje honor w następujących momentach nabożeństwa:
 - podczas czytania „Słowa Bożego”, po zapowiedzi czytania „Ewangelii” (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, po odczytaniu sygnał „**Spocznij**”);
 - w czasie liturgii spowiedzi i komunii świętej, przy słowach ustanowienia sakramentu komunii świętej;
 - przy „Błogosławieństwie” końcowym (trębacz gra sygnał „**Baczność**”, a po Błogosławieństwie” gra sygnał „**Spocznij**”).

c) Obrzędy rozesłania:

Czynności wykonywane przez asystę honorową:

- po odśpiewaniu pieśni zboru na zakończenie nabożeństwa:
 - ceremoniarz lub inna osoba prosi o wyprowadzenie sztandaru „**Proszę o wyprowadzenie sztandaru**” lub podaje komendę „**Kompania honorowa sztandar odprowadzić**”;
 - trębacz gra sygnał „**Baczność**”;
 - dowódca kompanii honorowej podaje komendę do oddania honorów;
 - trębacz gra „**Hasło Wojska Polskiego**”, (w przypadku gdy poczet sztandarowy podczas trwania mszy zajmował miejsce przy ołtarzu, przed odegraniem „**Hasła Wojska Polskiego**” wstępuje do szyku kompanii honorowej);
 - kompania honorowa wychodzi z obiektu sakralnego;
 - trębacz gra sygnał „**Spocznij**”.

4. ŚLUB FUNKCJONARIUSZA STRAŻY GRANICZNEJ

Kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej może zezwolić na uświetnienie uroczystości zawarcia związku małżeńskiego poprzez udział w niej w sposób zorganizowany umundurowanych funkcjonariuszy Straży Granicznej. Wówczas wszyscy funkcjonariusze biorący udział w uroczystościach występują w umundurowaniu galowym lub specjalistycznym przewidzianym dla pocztów sztandarowych oraz pododdziałów reprezentacyjnych. Funkcjonariusze mogą spełniać funkcje asysty liturgicznej oraz tworzyć szpaler reprezentacyjny.

W trakcie uroczystości umundurowanych funkcjonariuszy obowiązuje zasada, że kiedy

wierni klęczą oni przyjmują postawę zasadniczą. Funkcjonariusz zawierający związek małżeński uzgadnia indywidualnie z duchownym, czy komunię świętą oraz błogosławieństwo będzie przyjmował w postawie zasadniczej czy też klęcząc.

Szpaler umundurowanych funkcjonariuszy ustawia się w dwóch szeregach, zwróconych frontem do siebie po obu stronach wyjścia, przed zakończeniem uroczystości. Po ukazaniu się małżonków w wyjściu funkcjonariusze szpaleru oddają honory (np. salutują, prezentują broń, wykonują „daszek” za pomocą broni, szabel lub kordzików). Nowożeńcy przechodzą pomiędzy szeregami szpaleru.

Funkcjonariusze mogą towarzyszyć nowożeńcom także podczas oddawania czci i złożenia kwiatów w miejscu pamięci narodowej o szczególnym znaczeniu dla miejscowej społeczności.

5. UROCZYSTE SPOTKANIA Z OKAZJI ŚWIĄT WIELKANOCNYCH I ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA

Spotkania funkcjonariuszy i pracowników Straży Granicznej przed Świątami Wielkanocnymi i Świątami Bożego Narodzenia są okazją do złożenia okolicznościowych życzeń i pogłębienia więzów międzyludzkich. Organizuje się je na kilka dni przed świętami, bądź w szczególnych przypadkach po świętach (np. spotkania z kombatantami i weteranami formacji granicznych).

W scenariuszu spotkania wielkanocnego i spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia mogą być zawarte elementy:

- wystąpienie kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej nawiązujące do przeżywanych uroczystości wskazujące na wymiar nie tylko rodzinny, ale także służbowy;
- okolicznościowy program słowno-artystyczny w wykonaniu np. uczniów szkoły patronackiej;
- odczytanie nadesłanych życzeń;
- życzenia kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej;
- odczytanie Ewangelii (słowo księży kapelanów różnych wyznań, pełniących posługę duszpasterską w dekanatach Straży Granicznej);
- błogosławieństwo pokarmów przez księdza kapelana;
- indywidualne składanie sobie życzeń;
- spotkanie przy świątecznym stole.

ROZDZIAŁ VII**MUSZTRA CEREMONIALNA ASYSTY HONOROWEJ STRAŻY GRANICZNEJ****1. CHWYTY SZABLĄ**

- 1) asysta honorowa funkcjonariuszy Straży Granicznej używa szabel wojsk lądowych oraz szabel Marynarki Wojennej, których wzory określone są w odrębnych przepisach;
- 2) chwyt szablą wykonuje się w postawie zasadniczej. Pochwę z szablą funkcjonariusz przypina do pasa głównego przy lewym boku, przy czym brzusiec szabli jest skierowany do przodu. Ostroga pochwy powinna znajdować się na wysokości kostki nogi. Szable wydobywa się z pochwy na komendę „**Szable w dłoń**”, a chowa się na komendę „**Szable schroń**”;
- 3) w postawie zasadniczej na komendę „**BACZNOŚĆ**” z szablą u nogi funkcjonariusz (zdjęcie nr 1) obejmuje całą dłońią prawej ręki rękojeść szabli, kciukiem od strony uda. Szabla jest opuszczona w dół w położeniu prostopadłym do linii frontu, brzusiec szabli skierowany w prawo. Prawa ręka jest naturalnie opuszczona. Jelec szabli znajduje się przy szwie spodni, a koniec głowni jest oddalony od ziemi o ok. 20 cm. Lewa ręka przytrzymuje pochwę (zawieszoną na pasie z koalicijką po lewej stronie) kciukiem od przodu, pozostałymi palcami zwartymi - od tyłu, oprócz palca wskazującego, który jest wyprostowany i ułożony wzdłuż pochwy;

Zdjęcie nr 1. Funkcjonariusz z szablą w postawie zasadniczej

- 4) w postawie swobodnej funkcjonariusz (zdjęcie nr 2) trzyma wydobytą szablę w sposób swobodny utrzymując koniec głowni przy czubku lewej nogi;

Zdjęcie nr 2. Funkcjonariusz z szablą w postawie swobodnej

- 5) w postawie z szablą na ramieniu (zdjęcie nr 3) funkcjonariusz trzyma szablę prawą ręką, przy czym palce: wskazujący i środkowy – wyprostowane obejmują rękojeść od przodu, kciuk od tyłu z lewej strony, a pozostałe są złączone. Ręka trzymająca szablę jest wyprostowana, a kciuk przy szwie spodni. Grzbiet głowni szabli jest oparty o szew wszycia rękawa. Położenie lewej ręki jest takie, jak w postawie zasadniczej z szablą u nogi;

Zdjęcie nr 3. Funkcjonariusz z szablą na ramieniu

- 6) chwyt szablą „**Na ramię**” wykonuje się z postawy do nogi oraz chwyt „**Do nogi**” z postawy „**Na ramię**” wykonuje się jednym ruchem najkrótszą drogą;
- 7) w postawie z szablą na ramieniu w marszu funkcjonariusz na komendę: „**BACZNOŚĆ**” utrzymuje prawą rękę nieruchomo z kciukiem przy szwie spodni. Grzbiet głowni szabli oparty jest o szew wszycia rękawa. Na komendę: „**SPOCZNIJ**” prawa ręka porusza się w takt marszu;
- 8) trzymanie pochwy w czasie marszu, zarówno z szablą na ramieniu, jak i z szablą w pochwie, jest identyczne z jej trzymaniem w postawie zasadniczej;
- 9) salutowanie szablą w miejscu (zdjęcie nr 4) funkcjonariusz wykonuje z postawy „**Na ramię**” lub „**Do nogi**” szybkim ruchem szablą przed środek twarzy tak wysoko, by jelec znalazł się na poziomie brody, przy czym głownię szabli funkcjonariusz trzyma pionowo, brzuścem w lewo, oddaloną od twarzy na szerokość dłoni. W czasie wykonywania ruchu szablą chwytą rękojeść całą dłonią. Utrzymuje szablę przed twarzą przez sekundę, po czym szybkim ruchem opuszcza szablę najkrótszą drogą do postawy „**Do nogi**” lub wykonuje chwyt „**Na ramię**”;

Zdjęcie nr 4. Salutowanie szablą w miejscu

- 10) salutowanie szablą w marszu odbywa się tak, jak salutowanie w miejscu, ale jest wykonywane w takt marszu i rozpoczyna się na 10 kroków przed przełożonym. Funkcjonariusz rozpoczyna salutowanie stawiając lewą nogę i wykonuje je w tempie trzech kolejnych kroków. Opuszczając szablę do postawy zasadniczej z szablą u nogi funkcjonariusz zwraca jednocześnie głowę w kierunku przełożonego. Do postawy „**Na ramię**” powraca w odległości jednego kroku za przełożonym, w odwrotnej kolejności niż podczas salutowania;
- 11) salutowanie szablą w marszu wykonują tylko funkcjonariusze występujący przed frontem szyku i podający komendy. Stojący z szablami w szyku oddają honory jednocześnie z pododdziałem w miejscu przez prezentowanie i zwrot głowy. Funkcjonariusze maszerujący w szyku oddają honory tylko przez zwrot głowy;
- 12) chwyt „**Prezentuj**” szablą wykonuje się również na komendę: „**Na prawo PATRZ**” podaną pododdziałowi przez dowódcę uroczystości. Na tą komendę funkcjonariusz przenosi szablę z ramienia przed środek twarzy tak, jak podczas salutowania w miejscu z jednoczesnym zwrotem głowy w prawo. Utrzymuje szablę w tym położeniu dopóty, dopóki nie zostanie podana komenda „**BACZNOŚĆ**”, po której jednocześnie zwraca głowę na wprost i przenosi szablę do położenia przed prezentowaniem.

2. POCZET SZTANDAROWY, CHWYTY SZTANDAREM

- 1) Poczet sztandarowy wyznacza się w składzie:

- dowódca pocztu sztandarowego – oficer,
- sztandarowy – chorąży lub podoficer,
- asystujący – oficer, podoficer lub chorąży.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach dowódcą pocztu sztandarowego może być funkcjonariusz w korpusie chorążych;

- 2) w asyście honorowej rozróżniamy dwa rodzaje pocztów sztandarowych – **z szablami i bez szabel**;
- 3) w poczie sztandarowym z szablami, funkcjonariusze wchodzący w jego skład występują w umundurowaniu wyjściowym tj. mundur służbowy ze spodniami bryczesami, buty typu oficerki do spodni bryczesów, pas z koalicyjką;
- 4) w pozostałych przypadkach poczet sztandarowy występuje bez szabel w umundurowaniu:
 - wyjściowym tj. mundur służbowy ze spodniami narciarskimi (zamiennie spodnie bryczesy) z pasem skórzanym koloru czarnego i trzewikami koloru czarnego z gwoździami ochronnymi (zamiennie buty typu oficerki do spodni bryczesów),
 - galowym,

- polowym z apaszką, z pasem i trzewikami reprezentacyjnymi koloru czarnego z gwoździami ochronnymi (zamiennie trzewiki polowe);
- 5) w Morskim Oddziale Straży Granicznej poczet sztandarowy może wystąpić z szablami w umundurowaniu wzoru marynarki wojennej ze spodniami narciarskimi z pasem skórzanym koloru czarnego i trzewikami koloru czarnego z gwoździami ochronnymi;
- 6) sztandarowy pocztu niezależnie od rodzaju umundurowania ma założony bandolier lub szarfę biało-czerwoną przez prawe ramię;
- 7) w postawie swobodnej (zdjęcie nr 5), gdy poczet sztandarowy występuje bez szabel, sztandarowy trzyma sztandar przy prawej nodze, a dowódca i asystujący stoją tak jak w postawie zasadniczej. Natomiast w przypadku pocztu wyposażonego w szable, dowódca pocztu i asystujący stoją w postawie zasadniczej trzymając prawą dłoń szable w chwycie „**Spoczni**” tzn. skierowane w dół w stronę lewego buta, a lewą dłoń przytrzymują na wysokości uda pochwę szabli;

Zdjęcie nr 5. Poczet sztandarowy z szablami i bez szabel w postawie swobodnej

- 8) w postawie zasadniczej po komendzie „**BACZNOŚĆ**” sztandarowy trzyma sztandar w położeniu „**Do nogi**”. W tym położeniu sztandar postawiony jest na trzewiku drzewca przy prawej nodze na linii czubka buta. Drzewiec sztandarowy przytrzymuje prawą ręką powyżej pasa głównego, łokieć prawej ręki lekko przyciska do ciała, dowódca i asystujący przyjmują postawę zasadniczą. Natomiast w przypadku pocztu wyposażonego w szable (zdjęcie nr 6), dowódca pocztu i asystujący stoją w postawie zasadniczej trzymając prawą dłonią szable w chwycie „**Bacznosc**” tzn. skierowane pod kątem do przodu, a lewą dłonią przytrzymują na wysokości uda pochwę szabli;

Zdjęcie nr 6. Poczet sztandarowy z szablami w postawie zasadniczej

- 9) na komendę „**Na prawo – PATRZ!**”, w poczcie sztandarowym bez szabel, asystujący funkcjonariusze wykonując komendę „**Na prawo – PATRZ!**” energicznie zwracają głowę w prawą stronę z jednoczesnym salutowaniem dowódcy i asystującego. Sztandarowy wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**” (zdjęcie nr 7). **Wykonując** chwyt „**Prezentuj**” z położenia „**Do nogi**”, sztandarowy podnosi sztandar prawą ręką i ustawia w położeniu pionowym przy prawym ramieniu (dłoń prawej ręki znajduje się na wysokości barku), następnie lewą ręką chwyta drzewiec sztandaru tuż pod prawą ręką, po czym opuszcza prawą rękę na całą długość, obejmując nią dolną część drzewca. W przypadku pocztu wyposażonego w szable, dowódca pocztu i asystujący na komendę „**Na prawo – PATRZ!**” wykonują chwyt „**Prezentuj broń**”, unosząc górną część rękojeści szabli na wysokość brody;

Zdjęcie nr 7. Poczet sztandarowy z szablami i bez szabel w położeniu sztandaru „Prezentuj”

- 10) odwołanie komendy „**Na prawo – PATRZ!**” i powrót do postawy zasadniczej następuje na komendę „**BACZNOŚĆ!**”. Po tej komendzie dowódca i asystujący energicznie zwracają głowę na wprost z jednoczesnym zakończeniem salutowania, a sztandarowy wykonuje chwyt „**Do nogi**”. Wykonując chwyt „**Do nogi**” z położenia

„**Prezentuj**” sztandarowy przenosi sztandar prawą ręką (pomagając sobie lewą) do nogi. Natomiast w przypadku pocztu sztandarowego wyposażonego w szablę, dowódca pocztu i asystujący stoją w postawie zasadniczej trzymając prawą dłoń szablę w chwycie „**Baczność**”;

- 11) salutowanie sztandarem w miejscu (zdjęcie nr 8) wykonuje się z położenia „**Prezentuj**”. Gdy odbierający honory zbliży się na 5 kroków do pocztu sztandarowego, sztandarowy robi zwrot w prawo w skos, z jednoczesnym wysunięciem lewej nogi w przód na odległość jednej stopy około 30 cm i pochyla sztandar w przód pod kątem do 45°. W tej postawie sztandarowy pozostaje dopóty, dopóki odbierający honory nie znajdzie się w odległości kroku za sztandarem. Wówczas przenosi sztandar do postawy „**Prezentuj**”. Dowódca i asystujący w tym momencie również salutują poprzez oddanie honoru, a w przypadku pocztu sztandarowego wyposażonego w szablę, dowódca pocztu i asystujący w postawie zasadniczej trzymają w prawej dłoni szablę w chwycie „**Prezentuj Broń**”.

Zdjęcie nr 8. Salutowanie sztandarem w miejscu

12) chwyt sztandarem „**Na ramię**” (zdjęcie nr 9) sztandarowy wykonuje z położenia „**Prezentuj**” po zapowiedzi komendy do marszu („**Za mną**” lub „**Na wprost**”). Wykonując chwyt „**Na ramię**”, sztandarowy kładzie drzewiec prawą ręką, pomagając sobie lewą, na prawe ramię, po czym energicznie lewą rękę opuszcza do położenia, jak w postawie zasadniczej. Natomiast prawa ręka zostaje wyprostowana na drzewcu, jednocześnie regulując kąt położenia sztandaru, tak by był on ustawiony pod kątem 45°. Płat sztandaru musi być oddalony od barku na odległość około 30 cm. Dowódca pocztu sztandarowego i asystujący pozostają w postawie zasadniczej. W przypadku pocztu sztandarowego wyposażonego w szable dowódca pocztu sztandarowego wraz z asystującym pozostają w postawie z szablą na prawym ramieniu trzymaną wyprostowaną ręką;

Zdjęcie nr 9. Poczty sztandarowe z szablami i bez szabel w położeniu sztandaru „Na ramię”

13) w trakcie marszu sztandarowy po komendzie „**BACZNOŚĆ!**” wykonuje sztandarem chwyt „**Prezentuj**”. Po komendzie „**Na prawo – PATRZ!**” dowódca pocztu i asystujący po energicznym skręceniu głowy w prawą stronę salutują, natomiast sztandarowy

- pochyla sztandar przed sobą pod kątem 45° z jednoczesnym skrętem głowy w prawą stronę (zdjęcie nr 10). W przypadku pocztu wyposażonego w szablę, dowódca pocztu sztandarowego i asystujący pozostając z szablą w postawie „**Na ramię**” wstrzymują wymach prawej ręki z jednoczesnym skrętem głowy w prawą stronę;
- 14) po komendzie „**BACZNOŚĆ!**” sztandarowy przenosi sztandar w położenie „**Prezentuj**”, dowódca pocztu i asystujący podczas marszu na lewą nogę zaczynają wymach szablą. W poczcie sztandarowym bez szabel dowódca pocztu i asystujący przestają salutować, natomiast po komendzie „**SPOCZNIJ!**” sztandarowy przenosi sztandar w położenie „**Na ramię**”;

Zdjęcie nr 10. Poczet sztandarowy w marszu z jednoczesnym salutowaniem sztandarem

- 15) poczet sztandarowy występuje z szyku, na komendy dowódcy uroczystości: „**Poczet sztandarowy – BACZNOŚĆ!**” (*poczet sztandarowy energicznie kieruje głowy na wprost*), „**Przed front szyku**” (*po tej zapowiedzi dowódca pocztu i asystujący wykonują chwyt „Na ramię”*) – **MARSZ!**” (*poczet sztandarowy występuje*). Poczet sztandarowy maszeruje krokiem defiladowym w takt werbli (marsza) w wyznaczone miejsce i zatrzymuje się. Dowódca pocztu sztandarowego, po zatrzymaniu się pocztu sztandarowego wydaje komendę „**Prezentuj – BRONÍ!**”;
- 16) w trakcie uroczystości poczet sztandarowy do momentu wystąpienia oraz po zajęciu wyznaczonego miejsca wykonuje wszystkie komendy na polecenie dowódcy uroczystości;

17) w przypadku odznaczania sztandaru, przekazania sztandaru w związku ze zmianą na stanowisku kierownika jednostki organizacyjnej Straży Granicznej oraz pożegnania sztandaru, po wystąpieniu pocztu sztandarowego z szyku komendy funkcjonariuszom pocztu sztandarowego wydaje dowódca pocztu sztandarowego.

3. POCZET FLAGOWY

Poczet flagowy występuje do podniesienia flagi państwowej na maszt, na komendy dowódcy uroczystości: „**Poczet flagowy – BACZNOŚĆ!**” (*poczet flagowy energicznie kieruje głowy na wprost*), „**Do podniesienia flagi państwowej** (*po tej zapowiedzi dowódca pocztu i asystujący wykonują chwyt „na ramie”*) – **MARSZ!**” (*poczet flagowy występuje*). Poczet flagowy maszeruje krokiem defiladowym (zdjęcie nr 11); w takt werbli (marsza) w kierunku masztu i zatrzymuje się krok za masztem (frontem do pododdziałów) lub przed masztem w zależności od usytuowania masztu flagowego. W przypadku gdy poczet flagowy występuje z szablami dowódca pocztu flagowego, po zatrzymaniu się pocztu wydaje komendy „**Do nogi – BRON!**”, „**Szable – SCHRON!**”. Po zapowiedzi komendy „**Szable...**” dowódca pocztu oraz asystujący odchylają pochwy szabel do tyłu pod kątem 45°, a następnie wkładają szable do pochwy do 4/5 jej długości. Po komendzie „**SCHRON!**” dowódca pocztu oraz asystujący energicznym ruchem dobijają szablę do brzegów pochwy.

Następnie funkcjonariusze wykonują czynności związane z przypięciem i podniesieniem flagi określone w przepisach w sprawie regulaminu musztry i sposobu zachowania się funkcjonariuszy Straży Granicznej w czasie pełnienia służby.

Zdjęcie nr 11. Poczet flagowy w marszu

Na pierwsze takty hymnu flagowy zaczyna podnosić flagę. Asystujący pocztu flagowego, gdy flaga jest na wysokości jego ramion, energicznym ruchem wypuszcza flagę z dłoni, po czym wraca na swoje miejsce a dowódca pocztu flagowego wydaje komendę do oddania honoru „**Szable – W DŁOŃ!**”. Na zapowiedź komendy „**Szable...**” dowódca pocztu i asystujący przekręcają pochwy z szablami do tyłu i chwytając za rękojeść szabli, wyciągają ją na 1/5 długości. Na komendę „**W DŁOŃ!**” energicznym ruchem wyciągają szable i stają w postawie zasadniczej. Następnie padają komendy „**Prezentuj – BROŃ!**”.

W trakcie uroczystości poczet flagowy do momentu wystąpienia oraz po wciągnięciu flagi na maszt wykonuje wszystkie komendy dowódcy uroczystości.

4. CHWYTY KARABINKIEM

Postawa zasadnicza funkcjonariusza z karabinkiem jest taka sama, jak bez broni. Karabinek trzyma się przy prawej nodze, językiem spustowym skierowanym do przodu. Kolba broni dotyka stopy prawej nogi. Przód trzewika kolby znajduje się na linii czubków butów, broń lekko przyciśnięta do biodra. Prawa ręka opuszczona obejmuje karabinek kciukiem od strony wewnętrznej, a pozostałe palce na zewnątrz zwarte i wyprostowane;

- 1) funkcjonariusz przyjmuje postawę zasadniczą na komendę „**BACZNOŚĆ**”. Prawą ręką (ruchem nadgarstka) unosi karabinek lekko nad ziemią z jednoczesnym wystawieniem lewej stopy piętą na zewnątrz, po czym energicznie stawia karabinek na podłoże z jednoczesnym dostawieniem pięty lewej stopy do prawej (zdjęcie nr 12);

Zdjęcie nr 12. Funkcjonariusz z karabinkiem w postawie zasadniczej

- 2) postawę swobodną funkcjonariusz przyjmuje na komendę: „**SPOCZNIJ**”. Lewą stopę nogi unosi na wysokość górnej krawędzi buta, równoległe do podłoża, jednocześnie

prawą ręką unosi karabinek, po czym wysuwa energicznie lewą nogę w lewo w skos na połowę długości stopy z jednoczesnym postawieniem karabinka na podłożu. Ciężar ciała spoczywa na prawej nodze. Następnie wyprostowaną lewą nogę energicznie dostawia do prawej. Położenie karabinka i rąk jest identyczne, jak w postawie zasadniczej;

- 3) chwyt karabinkiem wykonuje się w postawie zasadniczej. Postawę zasadniczą przed wykonaniem chwytu funkcjonariusz przyjmuje na komendę „**BACZNOŚĆ**”, a postawę swobodną przyjmuje po wykonaniu chwytu na komendę „**SPOCZNIJ**”;
- 4) komendy „**SPOCZNIJ**” nie podaje się, gdy funkcjonariusz ma karabinek w położeniu „**Prezentuj**” i „**Na ramię**”;
- 5) chwyt „**Na ramię**” (zdjęcie nr 13) z położenia „**Do nogi**” wykonuje się na komendę „**Na ramię – BRON**”. Prawą ręką funkcjonariusz unosi karabinek i przenosi przed siebie w położenie pionowe językiem spustowym w lewo. Rączka suwadła powinna znajdować się na wysokości górnej lewej krawędzi kieszeni munduru. Lewą ręką jednocześnie chwytą karabinek tuż nad prawą ręką (rączka suwadła między dłońmi). Prawą ręką trzyma trzon zamka pod rączką suwadła tak, żeby kciuk był wyprostowany wzdłuż palców i obejmował suwadło.

Zdjęcie nr 13. Funkcjonariusz z bronią w chwycie „Na ramię broń” w postawie zasadniczej i w marszu

Po czym obraca karabinek językiem spustowym do siebie (zgina przedramię w nadgarstku o 90°) i podnosi tak wysoko, żeby wsunąć go w lewe ramię. Lewą ręką chwyta kolbę w ten sposób, by tył trzewika kolby znajdował się w dłoni między kciukiem a palcem wskazującym. Końce palców przylegają do kolby, a opuszki palców dotykają pokrywy ładownicy. Łokieć lewego ramienia dociśnięty jest do tułowia. Następnie funkcjonariusz energicznie opuszcza prawą rękę do położenia, jak w postawie zasadniczej;

- 6) chwyt „**Do nogi**” z położenia „**Na ramię**” funkcjonariusz wykonuje na komendę „**Do nogi – BRON**”. Obracając lewą ręką kolbę w prawo o 90°, ściąga ją do lewego uda na długość wyciągniętej ręki. Prawą rękę chwyta karabinek na wysokości barku, po czym przenosi karabinek przy tułowiu, obracając go na zewnątrz tak, by środek kolby przy całkowitym wyprostowaniu ramienia znajdował się nad małym palcem u prawej nogi, na wysokości górnej krawędzi butów. Lewą rękę opuszcza karabinek szybko do położenia tak, jak w postawie zasadniczej. Następnie prawą ręką przystawia karabinek kolbą do prawej stopy w położenie identyczne, jak w postawie zasadniczej;
- 7) chwyt „**Prezentuj**” (zdjęcie nr 14) z położenia na ramię wykonuje się na komendę „**Prezentuj – BRON**”. Obracając lewą ręką o 90° przenosi karabinek w położeniu pionowym na środek ładownicy na odległość wyciągniętej ręki, jednocześnie prawą ręką chwyta karabinek za szyjkę kolby kciukiem zwróconym do tułowia. Następnie prawą ręką obraca karabinek językiem spustowym w przód, jednocześnie obniżając go, tak aby muszka karabinka znalazła się na wysokości brwi. Lewą ręką chwyta karabinek za łożę, tak by kciuk był wyprostowany wzdłuż łoża. Pozostałe palce są zwarte, a dolna krawędź dłoni spoczywa na wycięciu magazynka. Kciuk prawej ręki, trzymającej szyjkę kolby, znajduje się pod komorą zamka, a pozostałe palce zwarte i wyprostowane tuż pod kabłąkiem. Łokieć prawej ręki lekko podany do przodu, przedramię z dłonią tworzy linię prostą;

Zdjęcie nr 14. Funkcjonariusz z bronią w chwycie „Prezentuj broń”

- 8) chwyt „**Na ramię**” z położenia „**Prezentuj**” wykonuje się na komendę „**Na ramię – BRON**”. Lewą ręką skręca karabinek językiem spustowym w lewo o 90°, prawą puszcza szyjkę kolby i chwytą nią karabinek na wysokości górnej krawędzi kieszeni munduru. Następnie skręcając karabinek językiem spustowym do tułowia wsuwa go w lewe ramię, lewą ręką chwytą kolbę, po czym prawą rękę opuszcza do położenia tak, jak w postawie zasadniczej;
- 9) Chwyt „**Za szyjkę**” z położenia „**Do nogi**” wykonuje się po wykonaniu komend: „**Bagnet – ZDEJMIJ**”, „**Za szyjkę – BRON**”. Wykonując komendę: „**Za szyjkę – BRON**” funkcjonariusz unosi karabinek prawą ręką pionowo do góry i chwytą go lewą ręką tuż pod prawą. Następnie prawą ręką chwytą za szyjkę, obejmując ją kciukiem z przodu, a pozostałymi palcami od tyłu. Przenosi karabinek do prawego boku, opuszczając jednocześnie lewą rękę i trzyma go przyciśnięty do biodra i ramienia. Wykonując komendę „**Do nogi – BRON**” z położenia „**Za szyjkę**” funkcjonariusz chwytą lewą ręką za nakładkę, następnie prawą rękę przenosi nad lewą i stawia karabinek przy nodze, opuszczając jednocześnie lewą rękę.

5. MUSZTRA PARADNA PODODDZIAŁÓW

Musztra paradna jest pokazem wybranych elementów regulaminowej musztry zespołowej, tworzących jednolitą kompozycję, wykonywanych przez pododdział z odpowiednim podkładem muzycznym. Pokaz musztry paradnej jest prezentacją mistrzowskiego wyszkolenia i zgranego działania pododdziału, wzorowej postawy oraz sprawności fizycznej. Pokaz taki można zaprezentować publiczności podczas uroczystości organizowanych z okazji świąt państwowych i resortowych oraz rocznic historycznych wydarzeń.

Na pokaz musztry paradnej można zaprosić przedstawicieli władz państwowych, kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, podmiotów administracji rządowej i samorządowej z regionu, duszpasterstwa Straży Granicznej, organizacji pozarządowych i środowisk kombatanckich oraz młodzież szkolną i akademicką.

W jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej pokaz musztry paradnej można zorganizować na placu apelowym, a w uzgodnieniu z władzami administracyjnymi regionu – na rynku miejskim, stadionie sportowym lub w innym miejscu.

Układ elementów pokazu (figur) musztry paradnej powinien być dostosowany do muzyki, wykonywanej przez orkiestrę. Czas trwania pokazu nie powinien przekraczać 20 minut. Komendy do wykonania poszczególnych elementów (figur) pokazu są podawane głosem lub umówionymi sygnałami. Niektóre elementy (figury) pokazu mogą być wykonywane bez komendy.

Funkcjonariusze uczestniczący w pokazie musztry paradnej występują z jednolitym uzbrojeniem oraz w umundurowaniu określonym przez dowódcę pododdziału. Pododdział biorący udział w pokazie musztry paradnej ustawia się na linii wyjściowej, a orkiestra na prawym skrzydle ugrupowania (jeżeli warunki terenowe na to nie pozwalają dopuszcza się inne dogodne ustawienie).

ROZDZIAŁ VIII**PIEŚŃ REPREZENTACYJNA STRAŻY GRANICZNEJ****1. ZASADY OGÓLNE WYKONYWANIA PIEŚNI REPREZENTACYJNEJ STRAŻY GRANICZNEJ**

Pieśń Reprezentacyjna Straży Granicznej pt. „Na straży granic” wykonywana jest podczas obchodów Święta Straży Granicznej i podczas uroczystych apeli organizowanych przez jednostki organizacyjne Straży Granicznej.

Pieśń Reprezentacyjna Straży Granicznej wykonywana jest na koniec uroczystości przed odprowadzeniem sztandaru.

Pieśń Reprezentacyjną Straży Granicznej wykonuje się w całości lub jej wybrane zwrotki. Podczas wykonywania Pieśni Reprezentacyjnej obowiązuje zachowanie powagi i spokoju.

2. TEKST PIEŚNI REPREZENTACYJNEJ STRAŻY GRANICZNEJ**„NA STRAŻY GRANIC”**

- 1) Od wieków rozrywana, targana od stuleci,
gdzie w wietrze słychać łkanie matuli polskich dzieci.
Wspomnienia jej obrońców do dziś w pamięci tkwią,
wszak każdy skrawek ziemi jest naznaczony krwią.

Ref. Złożonej raz przysięgi nie złamię w świecie za nic,
bo już obrałem drogę i los obrońcy granic.

Złożonej raz przysięgi nie złamię w świecie za nic,
bo już obrałem drogę i los obrońcy granic.

- 2) Stanąłem jak przed laty, Minkiewicz, Bacz i Czuma,
a serce choć pokorne, wnet ogarnęła duma.

W mundurze upragnionym, na czapce orzeł biały,
gotowość ma i służba dla Polski większej chwały.

Ref. Złożonej raz przysięgi ...

- 3) W Bieszczady na Krzemieniec, czy ku biebrzańskim mgłom,
gdziekolwiek szlak powiedzie, tam wszędzie jest mój dom.

W spiekocie dnia i znoju, na straży czujnie trwam,
gdzie złotych łąków bezkres mórz, Ojczyzny strzegę bram.

Ref. Złożonej raz przysięgi ...

- 4) Lecz jeśli przyjdą lata, by znowu dobyć Visa,
przykładem niech mi będzie przysięga Raginisa.

Pod jej sztandarem pójdę, nieprzejednany w wierze,
na kresy pogranicza, pobraża i rubieże.

Ref. Złożonej raz przysięgi ...

5) A gdy na wieczną wartę, już złożą w cichy grób,
nade mną niech nakreślą, że wypełniłem ślub.
Choć pięknie w Niepodległej jest między swemi żyć,
gdy przyjdzie czas, staniemy wraz, za wolność Jej się bić.

Ref. Złożonej raz przysięgi nie złamię w świecie za nic,
rycerstwa spadkobiercą, jam spod kresowych stanic.

Złożonej raz przysięgi nie złamię w świecie za nic,
bo już obrałem drogę i los obrońcy granic.

3. ZAPIS NUTOWY PIEŚNI REPREZENTACYJNEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Na Straży Granic muz. Bolesław Szulia
sł. Piotr Sączek

Załącznik nr 2**Rodzaje uzbrojenia i wyposażenia specjalnego wykorzystywanego w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej podczas wystąpień reprezentacyjnych oraz warunki przyznawania i użytkowania uzbrojenia**

1. Wyposażenie funkcjonariuszy pocztu sztandarowego oraz pocztu flagowego występującego w umundurowaniu wyjściowym tj. w mundurze służbowym ze spodniami bryczesami, butach typu oficerki do spodni bryczesów, pas z koalicijką:
 - 1) szabla reprezentacyjna wojsk lądowych wz. 76/90;
 - 2) bandolier lub szarfa białoczerwona – noszona wyłącznie przez sztandarowego pocztu sztandarowego;
 - 3) skórzana zamknięta kabura koloru czarnego do pistoletu.
2. Wyposażenie funkcjonariuszy pocztu sztandarowego oraz pocztu flagowego Morskiego Oddziału Straży Granicznej występujących w umundurowaniu wyjściowym tj. w mundurze służbowym ze spodniami narciarskimi, trzewikach reprezentacyjnych koloru czarnego z gwoździami ochronnymi, pas z koalicijką:
 - 1) szabla reprezentacyjna marynarki wojennej wz. 76/90;
 - 2) bandolier lub szarfa białoczerwona – noszona wyłącznie przez sztandarowego pocztu sztandarowego;
 - 3) skórzana zamknięta kabura koloru czarnego do pistoletu.
3. Wyposażenie funkcjonariuszy pocztu sztandarowego oraz pocztu flagowego Wydziału Odwodowego (Reprezentacyjnego) Karpackiego Oddziału Straży Granicznej występującego w umundurowaniu nawiązującym do historycznego wizerunku żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza (1924 - 1939) i Straży Granicznej (1928 - 1939) tj. mundur oficerski wz. 36 ze spodniami bryczesami z emblematem funkcjonariuszy Wydziału Odwodowego (Reprezentacyjnego) Karpackiego Oddziału Straży Granicznej, buty oficerskie, pas główny typu oficerskiego koloru brązowego:
 - 1) szabla wz. 21/22;
 - 2) bandolier lub szarfa białoczerwona – noszona wyłącznie przez sztandarowego pocztu sztandarowego;
 - 3) kabura do pistoletu VIS wz. 35 z koalicijką.
4. Rodzaj uzbrojenia i wyposażenia specjalnego w Wydziale Odwodowym (Reprezentacyjnym) Karpackiego Oddziału Straży Granicznej wykorzystywany podczas wystąpień przewidzianych w Ceremoniale w umundurowaniu nawiązującym do historycznego wizerunku żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza (1924-1939) i Straży Granicznej (1928-1939):
 - 1) 8mm x 57JS karabin powtarzalny Zastava M48;
 - 2) szabla wz. 21/22;
 - 3) ładownica skórzana trójkomorowa do karabinu.
5. Rodzaj uzbrojenia i wyposażenia specjalnego w Wydziale Odwodowym (Reprezentacyjnym) Karpackiego Oddziału Straży Granicznej wykorzystywany podczas wystąpień przewidzianych w Ceremoniale w umundurowaniu wyjściowym tj. mundurze służbowym ze spodniami

- narciarskimi, pasie, trzewikach reprezentacyjnych koloru czarnego z gwoździami ochronnymi lub w umundurowaniu polowym:
- 1) 5,56 mm-karabinek reprezentacyjny GROT R20 FB-M1;
 - 2) szabla reprezentacyjna wojsk lądowych wz. 76/90;
 - 3) ładownica koloru czarnego.
6. Dowódca uroczystości oraz dowódca kompanii występujący w umundurowaniu wyjściowym tj:
- 1) mundurze służbowym ze spodniami bryczesami, butach typu oficerki do spodni bryczesów, pas z koalicijką wyposażeni są w:
 - a) szablę reprezentacyjną wojsk lądowych wz. 76/90,
 - b) skórzaną zamkniętą kaburę koloru czarnego do pistoletu;
 - 2) w Morskim Oddziale Straży Granicznej mundurze służbowym ze spodniami narciarskimi, buty trzewiki reprezentacyjne koloru czarnego z gwoździami ochronnym, pas z koalicijką wyposażeni są w:
 - a) szablę reprezentacyjną marynarki wojennej wz. 76/90,
 - b) skórzaną zamkniętą kaburę koloru czarnego do pistoletu.
7. Pododdziały nieetatowe kompanii reprezentacyjnej (honorowej) jednostek organizacyjnych Straży Granicznej występujące w umundurowaniu wyjściowym tj. w mundurze służbowym ze spodniami narciarskimi, pasie, trzewikach reprezentacyjnych koloru czarnego z gwoździami ochronnymi lub w umundurowaniu polowym mogą nosić uzbrojenie:
- 1) karabinki bojowe z kolbą stałą lub kolbą składaną noszone na pasie w położeniu przez pierś;
 - 2) 7,62x39 mm karabinek reprezentacyjny SKS w położeniu na ramię.
8. Normy dotyczące uzbrojenia i dodatkowych przedmiotów umundurowania wykorzystywanych podczas uroczystości opisanych w Ceremoniale określają kierownicy jednostek organizacyjnych Straży Granicznej.
9. Wyposażenie funkcjonariuszy pocztu sztandarowego Komendy Głównej Straży Granicznej zapewnia Nadwiślański Oddział Straży Granicznej na pisemny wniosek kierownika komórki organizacyjnej Komendy Głównej Straży Granicznej odpowiedzialnego za koordynowanie spraw związanych z Ceremoniałem,
10. Uzbrojenie wykorzystywane podczas uroczystości określonych w Ceremoniale wydawane jest funkcjonariuszom na podstawie zarządzenia nr 26 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 5 maja 2016 r. w sprawie nom należności uzbrojenia oraz norm wyposażenia specjalnego, a także warunków przyznawania i użytkowania uzbrojenia Straży Granicznej (Dz. Urz. KGSG poz. 21 i 65, z 2018 r. poz. 40, z 2019 r. poz. 57 oraz z 2020 r. poz. 44).
11. Sztandarowy pocztu sztandarowego nosi bandolier (pas) wykonany ze skóry według poniższego wzoru:
- 1) długość pasa ok. 2 m;
 - 2) szerokość pasa ok 10 cm;
 - 3) wierzch pasa pokryty sukniem w kolorze czerwonym z galonem srebrnym (srebrną taśmą - dwa pasy taśmy galonowej o szerokości 2,3 cm);
 - 4) metalowe niklowane okucia (klamrę, metalową szlufkę i końcówkę pasa).

Wzór bandoliera.

12. Sztandarowy pocztu sztandarowego zamiast bandoliera może nosić szarfę wykonaną z rypsu według poniższego opisu:
- 1) długość szarfy ok. 2 m,
 - 2) szerokość szarfy 10 cm,
 - 3) szarfa jest wykonana w kolorze barw Rzeczypospolitej Polskiej.